

SÄÄSTÄMINEN, LUOTONKÄYTTÖ JA MAKSUTAVAT

Tekstiraportti
Kevät 2014

Sisällysluettelo

1 YHTEENVETO.....	2
2 JOHDANTO.....	5
2.1 Tutkimuksen tarkoitus	5
2.2 Tutkimuksen toteutus	5
3 RAHA-ASIOIDEN SUUNNITTELEMINEN JA NYKYINEN RAHATILANNE.....	6
4 SÄÄSTÄMINEN JA SIOJITTAMINEN.....	10
4.1 Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet	10
4.2 Säästö- ja sijoitusaikeet.....	13
4.3 Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit	17
5 LUOTONOTTO.....	19
5.1 Nykyiset luottomuodot	19
5.2 Luotonottosuunnitelmat	24
5.3 Miten kysyisi asuntolainatarjousta	25
5.4 Asuntolainan laina-ajat	26
5.5 Lainamäärät	30
5.6 Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät	34
5.7 Lainan osuus asunnon rahoituksesta	36
5.8 Velanhoitomien osuus käteen jäävistä tuloista.....	37
5.9 Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö	38
6 TALOUDEN JA ASUNTOLAINOJEN RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN.....	41
6.1 Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin	41
6.2 Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin	43
6.3 Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa.....	45
6.4 Varautuminen mahdolliseen koron nousuun.....	47
6.5 Lainaan liitetty korkokatto	51
6.6 Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset.....	51
7 MAKSAMINEN	55
7.1 Internetin käyttö yleensä.....	55
7.2 Laskunmaksutavat	56
7.3 E-laskupalvelut.....	60
7.4 Päivittäistavaraostosten maksaminen.....	62
8 KÄTEISEN RAHAN NOSTAMINEN	64
8.1 Automaattikäyttöön soveltuva pankin myöntämä maksukortti	64
8.2 Pankin myöntämään maksukorttiin liitetty lähimaksuominaisuus	64
8.3 Käteisen rahan nostotavat.....	65

1 YHTEENVETO

- Tämän tutkimuksen haastattelujen aikaan kuluttajien näkemykset sekä maan että omasta taloudesta ovat olleet varovaiset ja näkemykset työttömyydestä ovat heikentyneet. Kuluttajien rahatilanne on kuitenkin hyvä ja mahdollisiin talouden riskeihin varaudutaan entistä enemmän säästämällä.
- Suunnitelmallisuus oman talouden hoidossa on kokonaisuutena edelleen hivenen lisääntynyt, mutta kuitenkin yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan. Menoja seurataan yhtä säännöllisesti kuin aiemminkin: kaksi kolmannesta säännöllisesti, neljännes satunnaisesti ja vain kuusi prosenttia ei seuraa omia menojaan lainkaan.
- Edelleen suurimmalla osalla suomalaisista tulot ovat suuremmat kuin menot. Reilulla kolmanneksella tulot ja menot ovat yhtä suuret ja osuus on hieman kasvanut. Niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, on hieman laskenut ja valtaosa tästä joukosta selviää säästöillään.
- Kiinnostus säästämistä ja sijoittamista kohtaan on vahvistunut entisestään. Myös säästöjen ja sijoitusten "hajauttaminen" on lisääntynyt edelleen, eli varoja sijoitetaan useammin useaan eri kohteeseen samanaikaisesti. Lisääntynyt halu hajauttaa säästöjä ja sijoituksia näkyy myös tulevilla säästökohteissa. Sekä tämänhetkinen vahva säästäminen että korkea säästämisaikkeitä omaavien osuus kertoo osaltaan kotitalouksien hyvästä rahatilanteesta, mutta myös halusta kasvattaa oman talouden puskuria pahan päivän varalle epävarmassa taloustilanteessa.
- Kotitalouksien varautuminen pahanpäivän varalle sekä toisaalta halu kasvattaa omaa varallisuuttaan näkyvät myös säästö- ja sijoituskohteissa. Sekä säästö- ja sijoitustili- että etenkin käyttötilisäästämisen suosio on edelleen kasvanut, vaikka korkotaso onkin pysynyt alhaalla. Samanaikaisesti myös rahastosäästämisen suosio on lisääntynyt selvästi. Vapaaehtoisten eläkevakuutusten, säästö- ja sijoitusvakuutusten ja sijoitusasunnon suosio sijoituskohteena on niin ikään kasvanut. Tilisäästäminen on myös suosituin tuleva säästämismuoto, vaikka sen suosio onkin hieman laskenut. Kasvava kiinnostus rahastosäästämiseen tulee selvästi esille myös tulevilla kohteissa, mutta osakesäästäminen kiinnostaa viimekeväistä hieman vähemmän. Turvallisuus, riskittömyys ja vaivattomuus ovat edelleen kolme tärkeintä kriteeriä säästämis- tai sijoituskohteen valinnassa, vaikka niiden painoarvo onkin hieman laskenut aiemmalta tasoltaan.
- Lainanoton riskien hallinnan voidaan arvioida olevan entistä vakaammalla pohjalla. Lainanottajat ovat keskimäärin muita hyvätuloisempia ja entistä useammalla on samanaikaisesti myös säästöjä tai sijoituksia. Säästöt toimivat puskurina tuleville rahantarpeille.
- Lainaa omaavien suomalaisten osuus on laskenut hieman viime kevään tasosta ja on nyt 52 prosenttia. Asuntolainaa on 32 prosentilla (vuosi sitten 31 prosentilla). Valtaosa on ottanut asuntolainansa vakituisen asunnon ostoon, loput etenkin asunnon peruskorjaukseen tai sijoitusasunnon ostoon, mutta myös vapaa-ajan asunnon ostoon tai pienempiin remontteihin.
- Kulutusluottoa on 35 prosentilla suomalaisista ja osuus on hieman kasvanut viime keväästä. Useampien erilaisten kulutusluottojen samanaikaisesti ottaminen on hieman yleistynyt, mutta edelleen suurimmalla osalla on vain yksi kulutusluotto kerrallaan. Tavalisimmat kulutusluottomuodot ovat luotollinen pankkitili ja pankista otettu kulutusluotto. Keskimääräinen kulutusluottomäärä on hivenen kasvanut oltuaan laskussa parina edelliskeväänä.

- Vuoden 2013 kesäkuussa voimaatulleessa lainmuutoksessa tiukennettiin pienlainojen myöntämistä, jolloin muun muassa alle 2000 euron pikavipeille määriteltiin korkokatto. Tiukennukset näkyvät tilastoissa pikavippien määrien laskuna. Myös tämän tutkimuksen mukaan viimeisen vuoden aikana pikavippiä ottaneiden osuus on laskenut.
- Luotonottoaiheet ovat vähentyneet vuoden takaisesta. Tällä hetkellä kahdeksan prosenttia suomalaisista aikoo ottaa uutta luottoa seuraavien 12 kuukauden aikana, kun vuosi sitten luotonottoaikeita oli kymmenesosalla vastaajista.
- Pankin konttorissa käyminen on suomalaisille edelleen mieluisin ensimmäisen yhteydenoton tapa asuntolainaa haettaessa, vaikka osuus onkin laskussa. Toiseksi tavallisin tapa on pankkiin soittaminen, mutta sähköisten yhteydenottotapojen yhteenlaskettu osuus on kasvanut selvästi. Internetin tai sähköpostin kautta ensimmäisen kontaktin ottavien osuus on kasvanut etenkin asuntolainanottoaikeissa olevilla.
- Asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on laskenut hivenen alle 17 vuoden. Kuten viime keväänäkin, kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyypillisin takaisinmaksuaika on 20 vuotta.
- Asuntolainamäärien kasvu näyttää taittuneen. Ensimmäisen kerran 15 vuoteen keskimääräinen asuntolainamäärä on hieman alempi kuin edellisellä tutkimuskerralla. Asuntolainamäärien kehitys on ollut erilaista pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa. Pääkaupunkiseudulla asuntolainamäärät ovat kasvaneet ja muualla Suomessa pienentyneet.
- Myös viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskikoko on pienentynyt, mikä kertoo yleisestä varovaisuudesta asuntolainamarkkinoilla.
- Asunnon oston lainaosuus on laskenut ja tällä hetkellä keskimäärin 71 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Etenkin ensiasunnon hankinnan yhteydessä lainan osuus on aiempaa pienempi.
- Lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on pysynyt ennallaan jo vuodesta 2006 lähtien, vaikka asuntolainojen keskikoko onkin tänä aikana kasvanut. Tähän on osaltaan vaikuttanut pitkään alhaalla pysynyt korkotaso, mikä on laskenut keskimääräisiä lainanhoitokuluja.
- Lainansa alkuperäisen maksusuunnitelman mukaisesti maksaneiden osuus on noussut 73 prosenttiin. Lainaansa hitaammin maksaneiden osuus on pysynyt lähes ennallaan ja on nyt kymmenen prosenttia. Maksusuunnitelman lykkäytymiseen ovat syynä useimmiten elämäntilanteen muutokset sekä työllisyyteen vaikuttavat seikat. Lyhennysvapaita jaksoja lainan takaisin maksussa käyttäneiden osuus on pysynyt viimekeväisellä tasolla.
- Kuten vuosi sittenkin, yli puolet suomalaisista kokee joidenkin riskien uhkaavan omaa taloudellista tilannettaan. Kuitenkin on aiempaa tavallisempaa kokea samanaikaisesti useita erillisiä uhkatekijöitä. Työttömyyden ja lomautusten uhkan kokeminen on edelleen lisääntynyt nuorten ja 45-54 -vuotiaiden keskuudessa ja sitä kokevat työväestön ja alemmien toimihenkilöiden ohella nyt myös ylemmät toimihenkilöt. Pelko omien tai oman talouden tulojen laskemisesta liittyy vielä aiempaakin selvemmin työttömyyden tai lomautusten uhkan kokemiseen. Oman talouden riskeihin varaudutaan useimmiten säästämällä.
- Asuntolainaan liittyviä riskejä nähdään olevan aiempaa hiukan vähemmän, mutta toisaalta tässäkin yhteydessä mainitaan entistä useampia yksittäisiä riskejä samanaikaisesti. Työttömyys, lomautukset ja työasiat yleensä on useimmiten mainittu riski, ja sen osuus

on kasvanut viime kevään 31 prosentista 41 prosenttiin. Huoli korkojen noususta on sen sijaan edelleen vähentynyt. Entistä useammat pyrkivät varautumaan säästämällä.

- Vaikka korkotaso on pysynyt jo historiallisesti varsin pitkään alhaalla, varautuminen korkojen nousun varalta nähdään edelleen tarpeellisena ja korkojen nousuun varautumisen taso on varsin korkea. Koron mahdolliseen nousuun varaudutaan aiempaa selvästi useammin säästämällä, mutta myös mitoittamalla laina jo sitä haettaessa niin, että lainanhoidosta selviää korkojen noustuakin. Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus on suunnilleen viime kevään tasolla, mutta korkokaton suosio näyttäisi kääntyneen laskuun lainaotoa-keissa olevien keskuudessa. Lainaturvavakuutuksissa etenkin turva työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta on kasvattanut suosiotaan.
- Lähes kolmella neljästä asuntovelallisesta on koko lainassaan vaihtuva korko, yhdeksällä prosentilla asuntolaina on kokonaan sidottu kiinteään korkoon ja niin ikään yhdeksällä prosentilla osa lainasta on vaihtuva- ja osa kiinteäkorkoista. Suurimmalla osalla, eli 64 prosentilla asuntoluottoa ottaneista on tasaerälaina ja 29 prosentilla on annuiteetilaina. Tasaerälainojen suosio on hieman kasvanut ja annuiteetilainojen laskenut.
- Internetin käyttö on lisääntynyt etenkin yli 50-vuotiaiden keskuudessa ja siitä seurauksena myös laskunsa pääasiallisesti verkkopankissa maksavien osuus on kasvanut tässä ikäryhmässä. Kaikista suomalaisista 87 prosenttia maksaa tällä hetkellä laskunsa verkkopankissa tai e-laskulla. Maksupalvelukuorella, laskunmaksuautomaatilla tai pankin tiskillä maksaminen on hyvin vähäistä ja osuudet ovat viime kevään tasolla. Kansallinen suoraveloitus päättyi tammikuun 2014 lopussa, jolloin tämän tutkimuksen haastattelut olivat tekeillä. Tuolloin kolme prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä suoraveloitusta tavallisimpana laskunmaksutapanaan, ja suoraveloituksen verkkopankkia käyttämättömillä korvaavan suoramaksun osuus on kaksi prosenttia.
- Mobiilipalvelujen käytön yleistymisen entisestään on muuttanut verkkopankin käyttötapoja. Verkkopankkia käytetään edelleen tavallisimmin tietokoneelta, mutta seitsemän prosenttia suomalaisista käyttää verkkopankkia tavallisimmin matkapuhelimella tai tablet-tietokoneella. Jollakin mobiililaitteella verkkopankkia käyttää joko pääasiallisesti tai toissijaisesti tällä hetkellä jo neljännes suomalaisista.
- E-laskupalvelujen käyttö on kasvanut selvästi, varmastikin kansallisen suoraveloituksen päättymisestä johtuen. Käytön lisääntymisen myötä myös e-laskujen tunnettuus on edelleen lisääntynyt. Nyt enää kolme prosenttia suomalaisista ei tiedä e-laskusta mitään.
- Korteilla ostoksensa maksavien osuus on kasvanut ja käteisellä maksaa tavallisimmin enää 23 prosenttia suomalaisista. Kaikkiaan 97 prosentilla suomalaisista on automaattikäyttöön soveltuva pankin myöntämä maksukortti ja heistä kahdeksalla prosentilla on maksukortissaan lähimaksuominaisuus. Niistä, joilla lähimaksuominaisuus on, reilu viidennes on käyttänyt sitä. Runsaat 90 prosenttia suomalaisista nostaa käteistä rahaa tavallisimmin pankkiautomaatista. Pankin konttorista käteistä tavallisimmin nostavia on kolme prosenttia, mutta kaupan kassalta käteisen nostaminen on edelleen harvinaista.

2 JOHDANTO

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Kotitalouksien rahankäyttöä on Finanssialan Keskusliitossa (aiemmin Suomen Pankkiyhdistyksessä) tutkittu jo vuodesta 1979 lähtien 1-2 vuoden välein. Vuosina 2003 - 2006 tutkimus on toteutettu kaksi kertaa vuodessa ja sen jälkeen vuosittain. Tutkimuksen haastattelut on vuoden 2003 syksystä lähtien tehty puhelimitse. Tutkimuksessa selvitetään suomalaisten säästämisessä ja luotonkäytössä sekä maksutavoissa tapahtuneita muutoksia. Tällä tutkimuskierroksella kysyttiin uutena kysymyksenä pankin myöntämään maksukorttiin liitetyn lähimaksuominaisuuden käyttämisestä. Nyt tehdyn tutkimuksen tuloksia verrataan soveltuvin osin aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksiin. Edellinen tutkimus on tehty vastaavana ajankohtana vuonna 2013.

2.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohderyhmän muodostavat mannersuomalaiset 15-74 -vuotiaat henkilöt. Haastattelututkimuksen aineisto on kerätty tammi-helmikuussa 2014. Tällöin haastateltiin 2 394 kohderyhmään kuuluvaa henkilöä eri puolilla Suomea. Otokoko on tarpeeksi iso, jotta aineistosta voidaan tehdä myös taustaryhmittäisiä vertailuja. Ikäryhmään 15-74 kuuluvia henkilöitä on Suomessa Tilastokeskuksen mukaan 4 070 000.

Haastattelututkimuksen tulosten tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon kyselyajankohdan taloudellisen tilanteen vaikutus.

Tämän tutkimuksen haastattelujen aikaan kuluttajien näkemykset sekä maan että omasta taloudesta ovat olleet varovaiset ja näkemykset työttömyydestä ovat heikentyneet. Kuluttajien rahatilanne on kuitenkin hyvä ja mahdollisiin talouden riskeihin varaudutaan entistä enemmän säästämällä.

Haastattelut suoritti Finanssialan Keskusliiton toimeksiannosta IROResearch Oy.

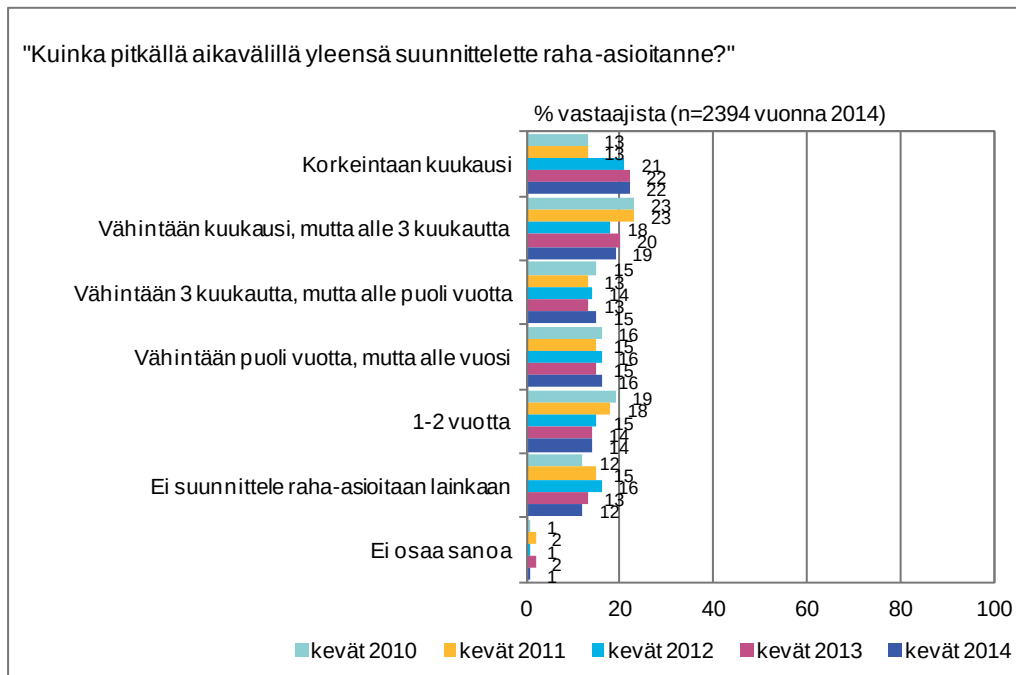
Raportin on laatinut tutkimuspäällikkö Riitta Kuhno IROResearch Oy:stä yhteistyössä rahoitusasiantuntija Ulla Halosen, Finanssialan Keskusliitto, kanssa.

3 RAHA-ASIOIDEN SUUNNITTELEMINEN JA NYKYINEN RAHATILANNE

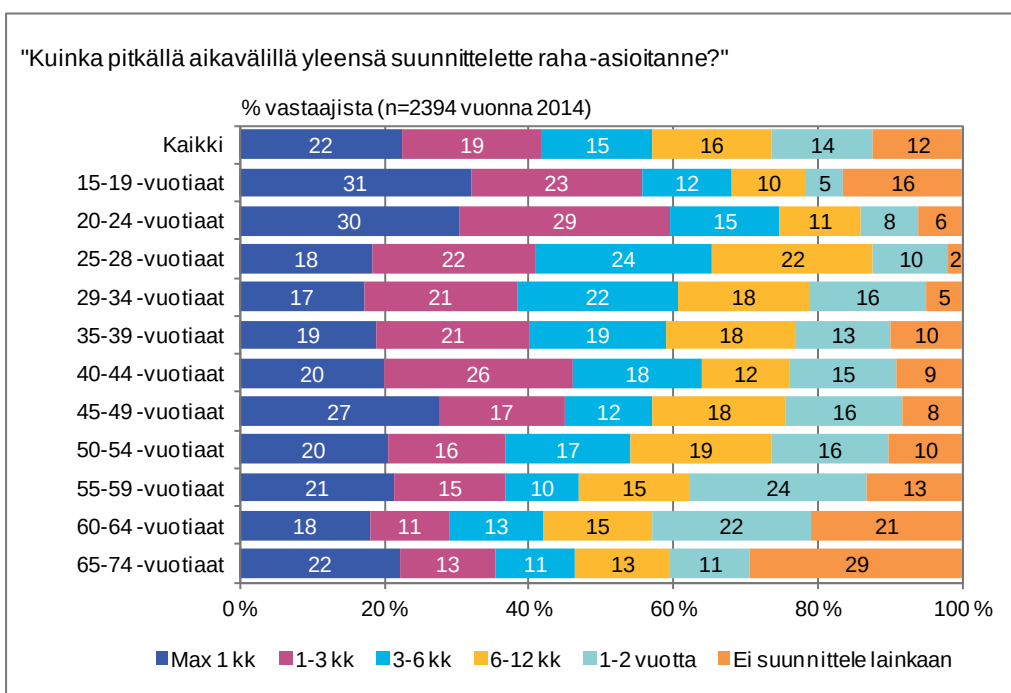
Suunnitelmallisuus oman talouden hoidossa on kokonaisuutena edelleen hivenen lisääntynyt, sillä raha-asioitaan jonkinlaisella tähtäimellä suunnittelevien osuus on nyt kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin keväällä 2013. Kuitenkin yli puolet suomalaisista suunnittelee omaa talouttaan korkeintaan puoleksi vuodeksi kerrallaan ja näiden, lyhyellä tähtäimellä suunnittelevien osuus on hieman suurempi kuin vuosi sitten. Vuoden tai sitä pidemmällä aikavälillä talouttaan suunnittelevia pitkän tähtäimen suunnittelijoita on 14 prosenttia suomalaisista, mikä on saman verran kuin viime keväänä.

Pitkällä tähtäimellä raha-asioitaan suunnittelevien osuus kasvaa iän myötä. Kaikista 25-64 -vuotiaista keskimäärin reilu kolmannes suunnittelee talouttaan vähintään puoleksi vuodeksi. Nuoret suunnittelevat talouttaan merkitsevästi lyhyemmällä syklillä kuin vanhempiin ikäluokkiin kuuluvat, vaikka talouttaan vähintään kolmen kuukauden aikavälillä suunnittelevien alle 25-vuotiaiden osuus onkin noussut kolmella prosenttiyksiköllä viime keväästä, 31 prosenttiin. Kuitenkin noin joka viides alle 18-vuotias ei vielä suunnittele raha-asioitaan lainkaan. Osuus on hieman kasvanut viime vuodesta, mutta on kuitenkin edelleen selvästi alempi kuin vuosina 2012 ja 2011. Raha-asioiden suunnittelu vähenee taas iän noustessa yli 60 vuoden. Yli 60-vuotiaista neljännes ei suunnittele raha-asioitaan lainkaan, ja osuus on kasvanut jonkin verran vuoden takaisesta. Lainaa omaavilla suunnittelujänne on luonnollisesti keskimääräistä pitempi.

Kuvio 1a. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan

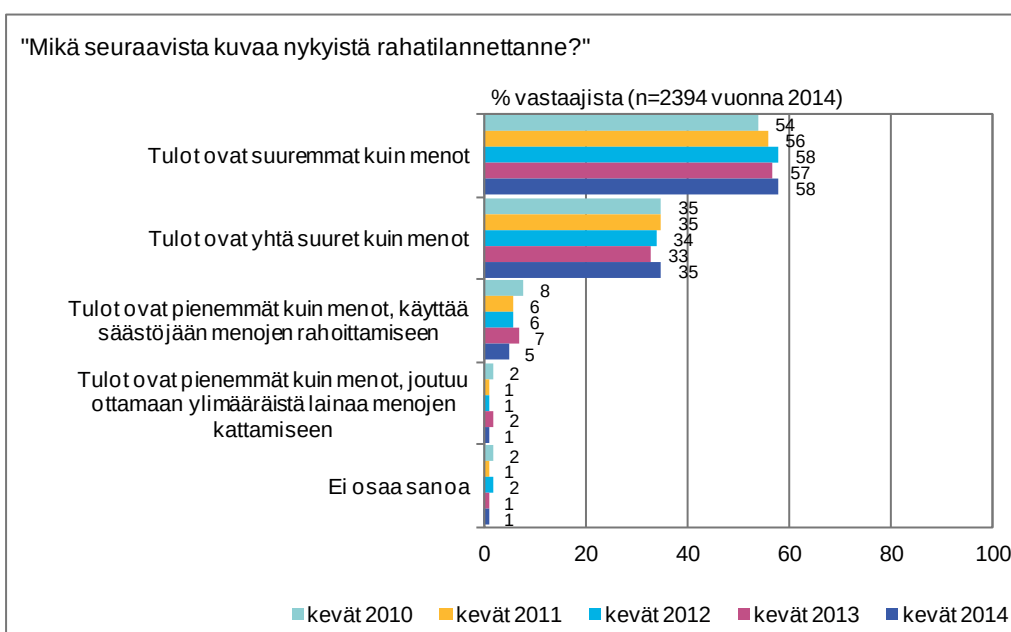

Kuvio 1b. Kuinka pitkällä aikavälillä suunnittelee raha-asioitaan ikäryhmittäin

Vastaajien nykyistä rahatilannetta selvitettiin kysymällä, mikä luetelluista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten heidän nykyistä rahatilannettaan. Edelleen suurimmalla osalla, eli 58 prosentilla vastaajista tulot ovat suuremmat kuin menot, eli rahaa voisi jäädä säästöön. Lisäksi niiden osuus, joilla tulot ja menot ovat yhtä suuret, on noussut kahdella prosenttiyksiköllä 35 prosenttiin. Niiden osuus, joilla tulot ovat menoja pienemmät, onkin laskenut. Valtaosa tästä joukosta selviää säästöillään (osuus kokonaistuloksesta viisi prosenttia), ja vain prosentti suomalaisista joutuu ottamaan ylimääräistä lainaa menojensa kattamiseen.

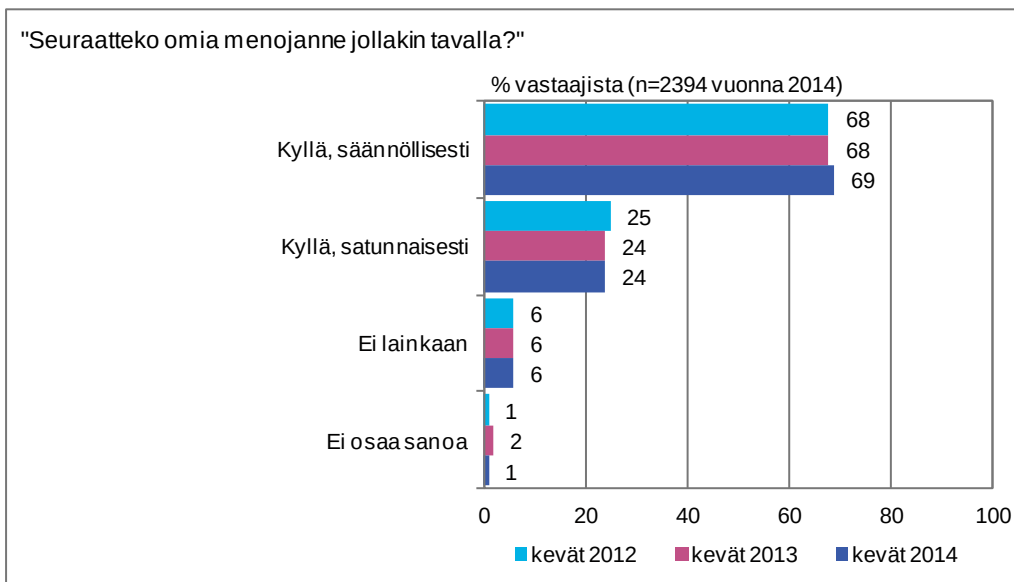
Kuvio 2. Nykyinen rahatilanne

Tuloksessa on ikäryhmittäisiä eroja. Tulot ovat menoja suuremmat keskimääräistä useammin 50-54 ja 60-64 -vuotiailla, kun taas alle 25-vuotiaiden keskuudessa on heitä keskimääräistä vähemmän. Kuten aiemminkin kaikki tulot menevät kulutukseen keskimääräistä useammin alle 20-vuotiailla ja alle 25-vuotiaat käyttävät muita useammin säästöjään menojensa rahoittamiseen. Pelkän peruskoulutuksen saaneiden, opiskelijoiden sekä työttömien ja lomautettujen keskuudessa on keskimääräistä enemmän niitä, joiden tulot ja menot ovat yhtä suuret, opiskelijoissa ja työttömissä myös niitä, jotka käyttävät säästöjään menojensa kattamiseen. Elinvaiheittain tarkasteltuna tulot ovat menoja suuremmat etenkin pareilla, joiden lapset ovat jo muuttaneet pois kotoa. Yksinään asuvat käyttävät muita useammin säästöjään tai ottavat ylimääräistä lainaa menojensa kattamiseen kuten myös opiskelijat.

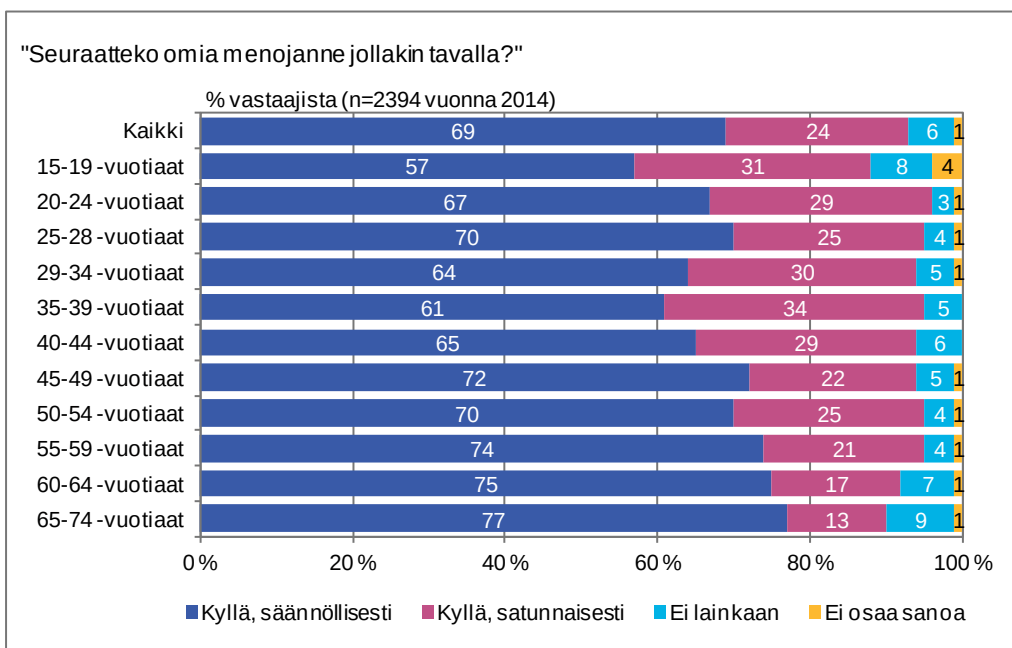
Omien menojen seuraaminen on samalla tasolla kuin aiemminkin. Reilut kaksi kolmasosaa suomalaisista seuraa omia menojaan säännöllisesti, neljännes satunnaisesti ja vain kuusi prosenttia ei seuraa menojaan lainkaan.

Kuvio 3a. Omien menojen seuraaminen

Omia menojaan säännöllisesti seuraavien osuus kasvaa iän myötä. Keskimääräistä tavallisempaa omien menojen säännöllinen seuraaminen on yli 60-vuotiaiden keskuudessa, joista vähintään kolme neljäsosaa seuraa omia menojaan säännöllisesti. Alle 18-vuotiailla nuorilla omien menojen säännöllinen seuraaminen on vielä keskimääräistä harvinaisempaa ja heistä reilut 10 prosenttia ei seuraa omia menojaan lainkaan. Sen sijaan 18-25 -vuotiaista nuorista jo kaksi kolmasosaa seuraa omia menojaan säännöllisesti. Asuntolainaa viimeisen vuoden aikana ottaneilla omien menojen säännöllinen seuraaminen on keskimääräistä tavallisempaa, kuten myös raha-asioitaan vähintään puolen vuoden tähtäimellä suunnittelevilla ja niillä, joilla tulot ovat menoja suuremmat ja rahaa jää säästöön.

Kuvio 3b. Omien menojen seuraaminen ikäryhmittäin

4 SÄÄSTÄMINEN JA SIOJITTAMINEN

4.1 Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet

Suomalaisten kiinnostus säästämistä kohtaan on vahvaa. Säästäminen ja sijoittaminen on lisääntynyt vähitellen jo vuodesta 2004 saakka. Tällä hetkellä 61 prosentilla suomalaisista on säästettyä tai sijoitettuna varoja johonkin kohteeseen, ja osuus on kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä viime keväästä. Myös säästöjen ja sijoitusten "hajauttaminen" eli varojen sijoittaminen useampaan kohteeseen samanaikaisesti, on lisääntynyt edelleen selvästi viime keväästä. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna säästäjien osuus edustaa nyt noin 2,48 miljoonaa suomalaista. Säästäjiä ja sijoittajia on keskimääräistä enemmän 60-64 -vuotiaiden keskuudessa ja vähemmän taas alle 28 -vuotiaissa. Säästäjien keskimääräinen osuus on kasvanut vuodentakaisesta erityisesti 29-49-vuotialla, kun taas 65-69 -vuotiaiden keskuudessa säästäjien osuus on viimekeväistä pienempi.

Säästäminen on - luonnollisesti - yleisempää ylemmissä tuloluokissa kuin alemmissa. Ammatti- ja koulutustaustalla on niin ikään vaikutusta säästämiseen. Kuten aiemminkin työväestön, opiskelijoiden ja koululaisten sekä työttömien tai lomautettujen keskuudessa säästäjiä on keskimääräistä vähemmän ja ylemmissä toimihenkilöissä tai johtavassa asemassa olevien keskuudessa taas enemmän. Niin ikään säästäjiä on keskimääräistä enemmän korkeammin koulutettujen keskuudessa kuin pelkän peruskoulutuksen saaneiden joukossa.

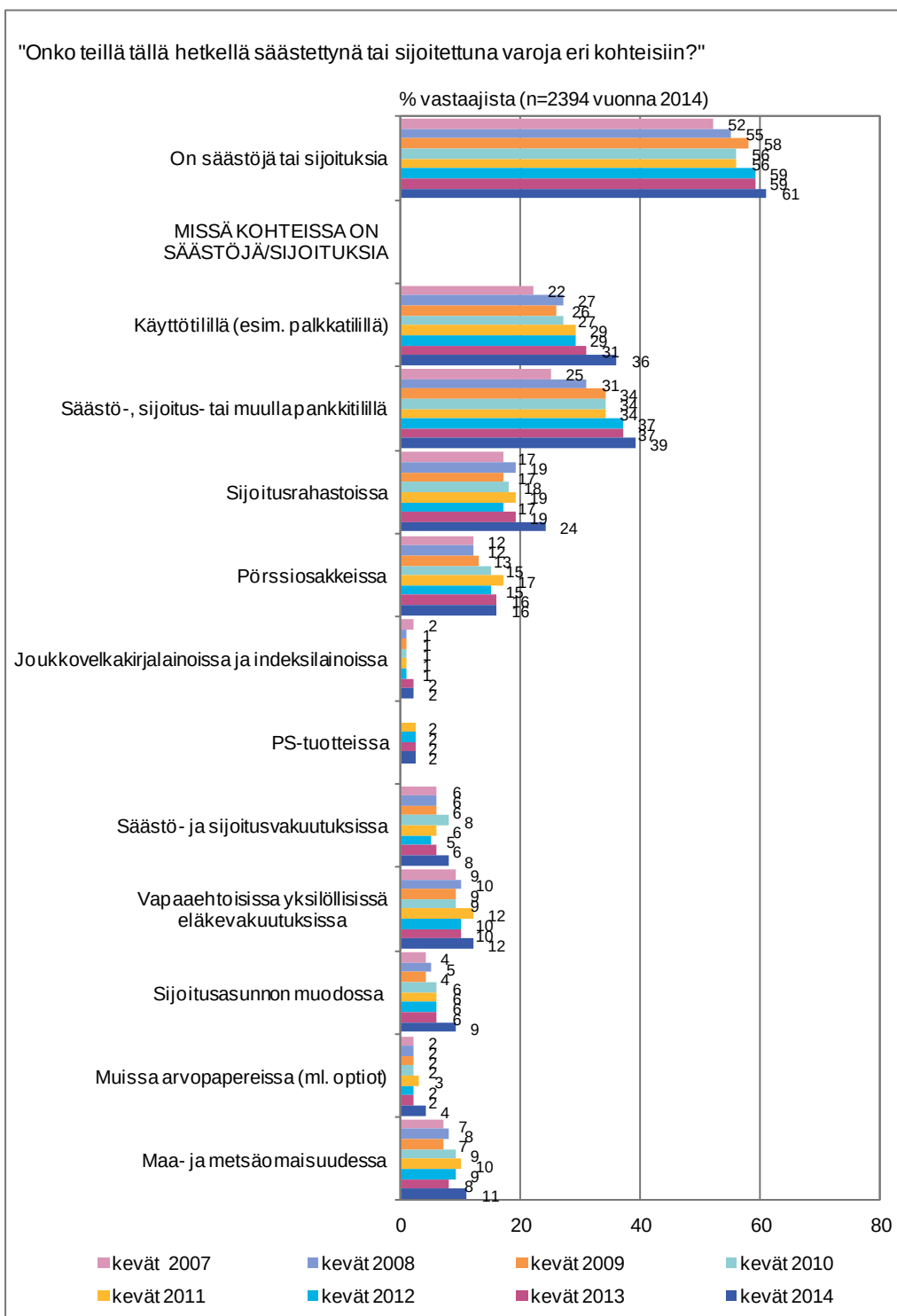
Kotitalouksien varautuminen pahanpäivän varalle sekä toisaalta halu kasvattaa omaa varallisuuttaan näkyvät myös säästö- ja sijoituskohteissa. Alhaisesta korkotasosta huolimatta säästö- ja sijoitustilille säästäminen on edelleen suosituin säästömuoto. Erilaisille säästö- ja sijoitustilille säästävien osuus on nyt 39 prosenttia, kasvua edellisvuoteen on kaksi prosenttia. Säästö- ja sijoitustilisäästämistä enemmän on kuitenkin kasvanut käyttötilille säästäminen, joka on edelleen toiseksi yleisin säästämismuoto. Nyt 36 prosenttia ilmoitti säästöjensä olevan käyttötilillä, mikä on viisi prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. Tämä heijastelee kuluttajien turvallisuushakuisuutta säästökohteiden valinnassa.

Samanaikaisesti myös rahastosäästämisen suosio on lisääntynyt selvästi viimeisen vuoden aikana. Rahastosäästäminen on edelleen pankkitalletusten jälkeen seuraavaksi suosituin säästömuoto, ja osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä 24 prosenttiin. Myös sijoitusrahastotilastojen mukaan rahastosäästäminen on viime vuonna kasvattanut suosiotaan. Pörssiosakkeissa on säästöjä ja sijoituksia 16 prosentilla, kuten vuosi sitten.

Vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin säästäviä on 12 prosenttia, osuus on noussut kahdella prosenttiyksiköllä viime keväästä ja on nyt samalla tasolla kuin vuonna 2011. Pitkäaikaisen säästämisen PS-tuotteisiin säästäminen on edelleen samalla tasolla kuin aiemminkin, kahdessa prosentissa.

Kahdeksan prosenttia suomalaisista kertoo säästävänsä säästö- ja sijoitusvakuutuksiin. Osuus on noussut viime keväästä ja on nyt vuoden 2010 tasolla. Sijoitusasunnon suosio sijoituskohteena on niin ikään kasvanut ollen nyt yhdeksässä prosentissa. Sijoitusasunto on keskimääräistä useammin johtavassa asemassa olevilla, ylemmillä toimihenkilöillä ja yrittäjillä, mutta myös eläkeläisillä, ja sijoitusasunnon suosio on myös kasvanut viimekeväisestä etenkin näissä ryhmissä.

Kuvio 4. Nykyiset säästämis- ja sijoituskohteet

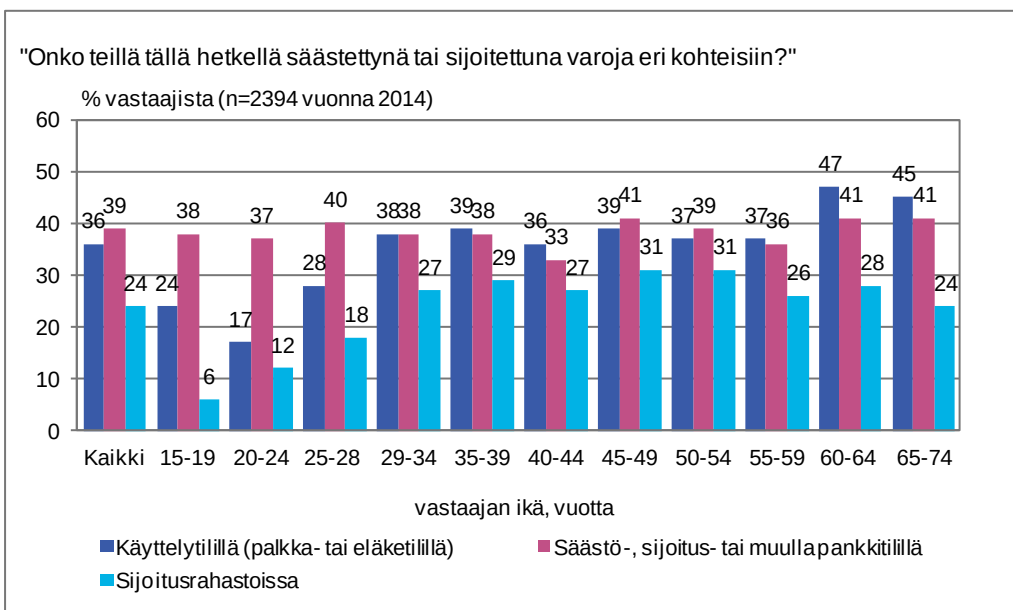
Tilisäästäminen on tyypillisesti kaikenikäisten säästömuoto, mutta tileille säästävien osuus kasvaa iän karttuessa. Korkeimmillaan tilisäästäjien osuus on yli 60-vuotiaiden keskuudessa, vaikka heillä säästö- ja sijoitustileille säästävien osuus onkin viime keväästä laskenut. Sen sijaan käyttötilille säästävien osuus on noussut kauttaaltaan lähes kaikissa ikäryhmissä.

Rahasto- ja osakesäästäminen yleistyvät selvästi vasta 25 ikävuoden jälkeen. Rahastosäästäminen on kuitenkin osakesäästämistä laajemmin eri-ikäisten sijoitusmuoto. Eniten rahastosäästäjiä on 45-54 -vuotiaiden joukossa, kun taas osakesäästämisen osuus on keskimääräistä korkeampi vasta 60-69 -vuotiailla. Rahastosäästäjien osuus on noussut viime kevääseen verrattuna lähes kaikissa ikäryhmissä, mutta suurinta kasvu on ollut 29-34 ja yli 40-vuotiailla.

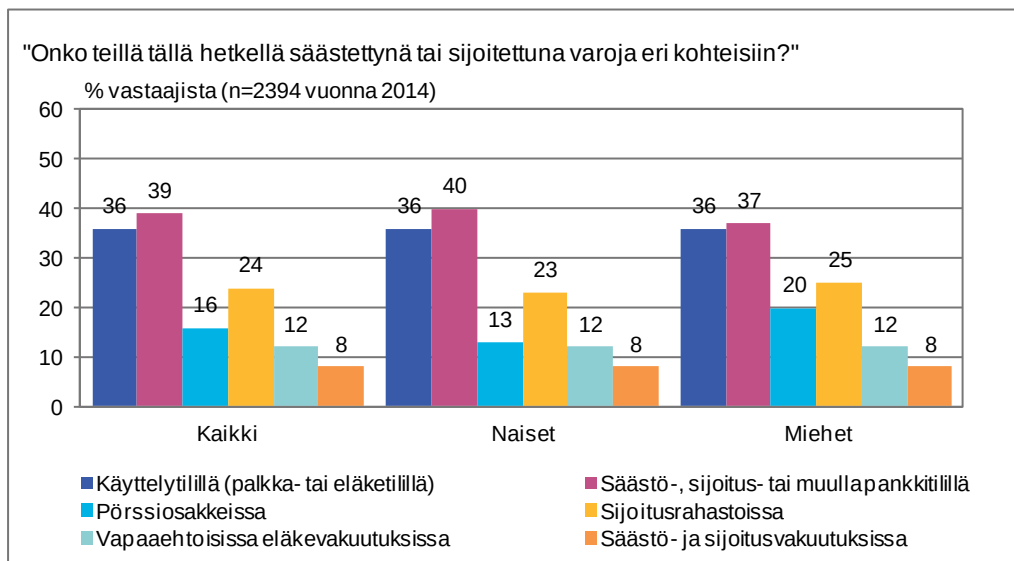
Vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin säästäminen nousee 29 ikävuoden jälkeen ja on korkeimmillaan 35-54 -vuotiaiden joukossa. Maa- ja metsäomaisuuteen sijoittavien osuus kasvaa vasta 35 ikävuoden jälkeen, ja eniten maa- ja metsäomaisuuteen sijoittavia on 55-64 -vuotiaiden keskuudessa.

Miehet ovat edelleen selvästi naisia kiinnostuneempia osakesäästämisestä ja naiset taas säästävät miehiä hieman useammin säästö- ja sijoitustileille. Rahastosäästäminen ja vapaaehtoiset eläkevakuutukset kiinnostavat yhtä lailla naisia kuin miehiäkin. Myös maa- ja metsäomaisuuteen sijoittaminen on miehillä selvästi yleisempää kuin naisilla.

Kuvio 5a. Säästäjät ja sijoittajat ikäryhmittäin

Kuvio 5b. Naiset ja miehet säästäjinä ja sijoittajina

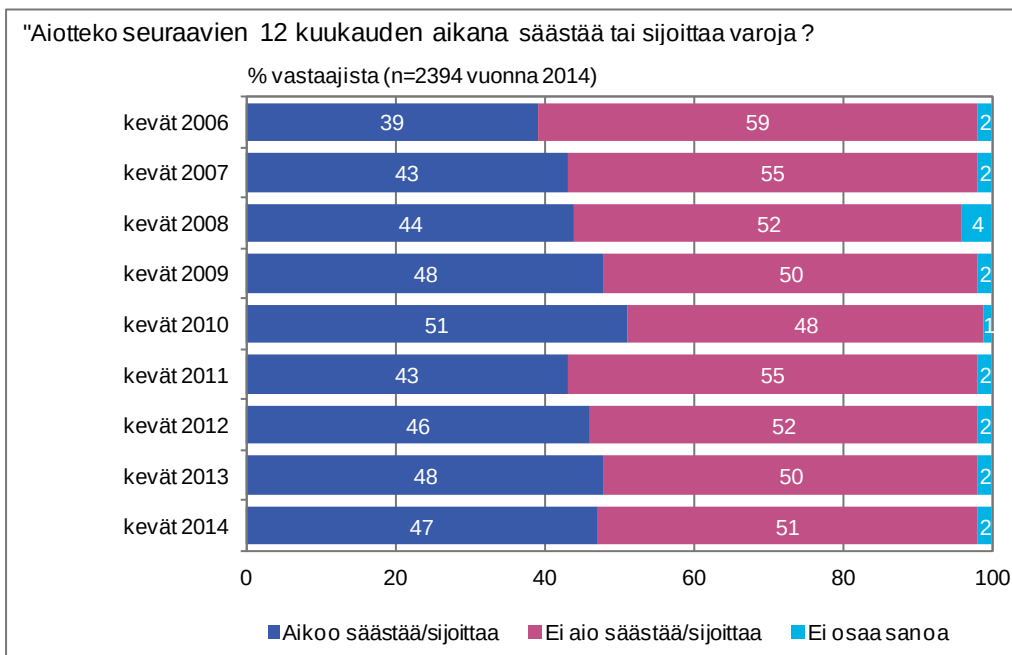
4.2

Säästö- ja sijoitusaikkeet

Tällä hetkellä 47 prosenttia suomalaisista aikoo säästää tai sijoittaa varoja seuraavien 12 kuukauden aikana. Osuus on kutakuinkin samalla tasolla kuin viime keväänä. Sekä tämän hetkinen vahva säästäminen että korkea säästämisaikkeitä omaavien osuus kertoo osaltaan kotitalouksien hyvästä rahatilanteesta, mutta myös halusta kasvattaa oman talouden puskuria pahan päivän varalle epävarmassa taloustilanteessa. Myös Tilastokeskuksen Kuluttajabarometrin mukaan kotitalouksien näkemykset omista säästämismahdollisuuksistaan ovat edelleen varsin valoisat, eli suomalaiset uskovat pystyvänsä säästämään. Eniten säästämisaikkeet ovat viime keväästä nousseet 45-49 ja 60-64 -vuotiailla sekä alle 20-vuotiailla nuorilla.

Myös niistä suomalaisista, joilla on tällä hetkellä säästöjä tai sijoituksia, valtaosa aikoo edelleen jatkaa säästämistä ja sijoittamista. Osuus on nyt 62 prosenttia oltuaan viime keväänä 65 prosentissa. Uusien, säästämistä ja sijoittamista harkitsevien osuus on viimekeväisellä tasolla, 23 prosentissa.

Kuvio 6a. Säästö- ja sijoitusaikheet

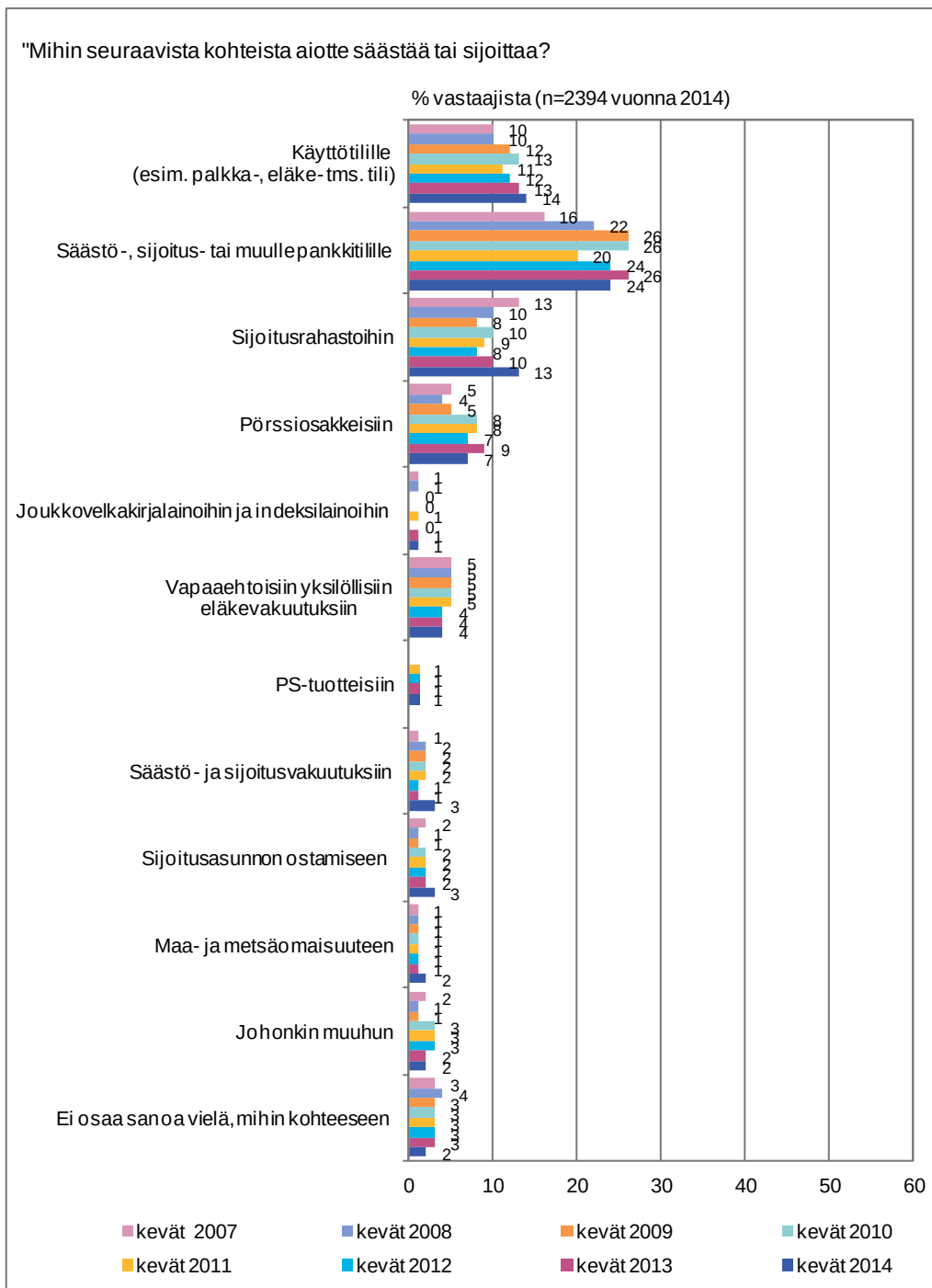
Lisääntynyt halu "hajauttaa" säästöjä ja sijoituksia näkyy myös tulevissa säästökohteissa. Myös säästämis- ja sijoittamisaikaeissa olevat aikovat aiempaa useammin sijoittaa varojaan useampaan eri kohteeseen samanaikaisesti.

Säästö- ja sijoitustilit ovat edelleen suosituin tuleva säästämiskohde, mutta tulevan vuoden aikana säästö- tai sijoitustileille säästämistä suunnittelevien osuus on kuitenkin pudonnut viime keväästä 24 prosenttiin. Käyttötilille säästäminen on edelleen toiseksi suosituin säästämismuoto 14 prosentin osuudella, mikä puolestaan on prosenttiyksikön verran viimekeväistä korkeampi.

Kasvava kiinnostus rahastosäästämiseen, mikä oli jo nähtävissä nykyisissä säästö- ja sijoituskohteissa, tulee esille myös tulevissa kohteissa. Aikeet rahastosijoittamiseen ovat jatkaneet viime keväänä alkanutta nousuaan ja osuus on tällä hetkellä 13 prosentissa, kasvua viime keväästä kolme prosenttiyksikköä. Myös kiinnostus sijoitusasuntoon, säästö- ja sijoitusvakuutuksiin sekä maa- ja metsäomaisuuteen on myös lisääntynyt viime keväästä. Osakesäästämisen osuus on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä kevään 2012 tasolle, seitsemään prosenttiin. Kiinnostus vapaaehtoisia eläkevakuutuksia kohtaan on samalla tasolla kuin kahtena edellisenäkin vuonna, neljässä prosentissa.

Yli puolet kaikista alle 40-vuotiaista on säästö- ja sijoitusaikaeissa seuraavien 12 kuukauden aikana, vanhempiin ikäryhmiin kuuluvista harvempi. Korkeimmilleen säästö- ja sijoitusaikheet nousevat 18-19-vuotiaiden keskuudessa, 60 prosenttiin. Säästö- ja sijoitustilisäästäminen kiinnostaa keskimääräistä enemmän 18-28 -vuotiaita, sijoitusrahastot 29-34 -vuotiaita ja osakesijoittaminen 60-64 -vuotiaita. Vapaaehtoiset eläkevakuutukset tulevana säästökohteina kiinnostavat eniten 35-49 -vuotiaita. Tulevien säästö- ja sijoituskohteiden hajauttaminen on suurinta 29-39 -vuotiaiden keskuudessa.

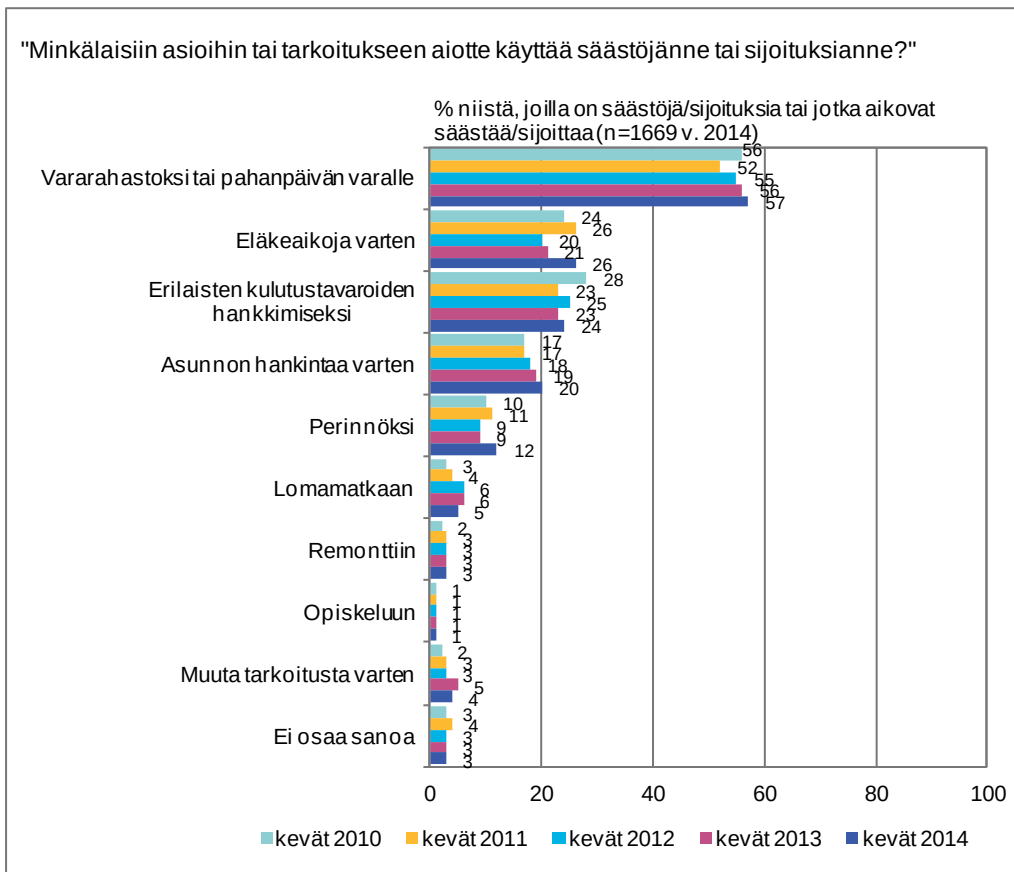
Kuvio 6b. Aiotut säästö- ja sijoituskohteet

Niistä suomalaisista, joilla on säästöjä tai sijoituksia tai jotka aikovat säästää tai sijoittaa tulevan vuoden aikana, suurin osa eli 57 prosenttia säästää vararahastoksi tai pahan päivän varalle. Osuus on ollut pikku hiljaa nouseva vuodesta 2011 lähtien. Tämä kertoo siitä, että halutaan turvata oma talous mahdollisten riskien varalta. Eläkeajokojen varten säästää tällä hetkellä 26 prosenttia säästöjä tai sijoituksia omaavista. Osuus on noussut viime kevään tasosta viidellä prosenttiyksiköllä ja eläkeajokojen varten säästäminen onkin nyt toiseksi yleisin säästöjen ja sijoitusten käyttömuoto. Säästäminen erilaisten kulutustavaroiden hankki-

miseksi on myös säilyttänyt asemansa kolmen yleisimmän säästöjen tai sijoitusten käyttö-tarkoituksen joukossa, 24 prosentin osuudella. Asunnon hankintaa varten säästävien osuus on vuodesta toiseen ollut hienoisessa kasvussa ja on nyt 20 prosentissa. Perinnöksi säästävien osuus on myös kasvanut vuodentakaisesta, 12 prosenttiin.

Kuvia 6c. Mihin asioihin tai tarkoitukseen aikoo käyttää säästöjä tai sijoituksia.

Vastaajan ikä vaikuttaa luonnollisesti säästöjen käyttötarkoitukseen. Asunnon hankintaa varten säästävät keskimääräistä useammin alle 29-vuotiaat, kulutustavaroiden hankkimiseksi alle 25-vuotiaat, ja 40-59 -vuotiaat eläkeajoja varten. Alle 25-vuotiailla on selvemmin jokin konkreettinen käyttötarkoitus säästöilleen ja he kertovatkin keskimääräistä harvemmin säästävänsä vararahastoksi tai pahan päivän varalle. Tällaiseen määrittelemättömään tulevaan rahantarpeeseen säästävät tätä vanhemmat suomalaiset yhtälailla eri ikäluokissa, vaikkakin ikäryhmistä osuus on korkein 29-39 -vuotiailla (65 %). Lainanottajien varautumisesta tulevaan kertoo se, että vararahastoksi tai pahanpäivän varalle säästäjiä on keskimääräistä enemmän lainaa omaavien ja etenkin viimeisten kahden vuoden aikana asuntolainaa ottaneiden keskuudessa. Säästöt toimivat tällöin talouden puskurina tulevien rahantarpeiden varalle. Eri elinvaiheessa olevista yksin elävät ja lapsettomat pariskunnat säästävät keskimääräistä useammin asunnon hankkimiseksi ja pikkulapsiperheet vararahastoksi tai pahanpäivän varalle ja myös eläkeajoja varten. Pariskunnat joiden lapset ovat muuttaneet kotoa säästävät niin ikään eläkeajoja varten ja myös perinnöksi. Perinnöksi säästäviä on keskimääräistä enemmän myös eläkeläispariskuntien keskuudessa. Perinnöksi säästäviä on kaikkien yli 55-vuotiaiden keskuudessa selvästi keskimääräistä enemmän (yli 20 prosenttia) ja osuus on myös noussut viimekeväisestä yli kymmenellä prosenttiyksiköllä.

4.3 Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerit

Kuten aiemminkin turvallisuus on tärkein kriteeri säästämis- tai sijoituskohteen valinnassa. Toiseksi eniten arvostetaan edelleen sijoituskohteen riskittömyyttä, joka on ominaisuutena lähellä turvallisuutta. Kolmanneksi tärkein valintakriteeri on sekin edelleen vaivattomuus.

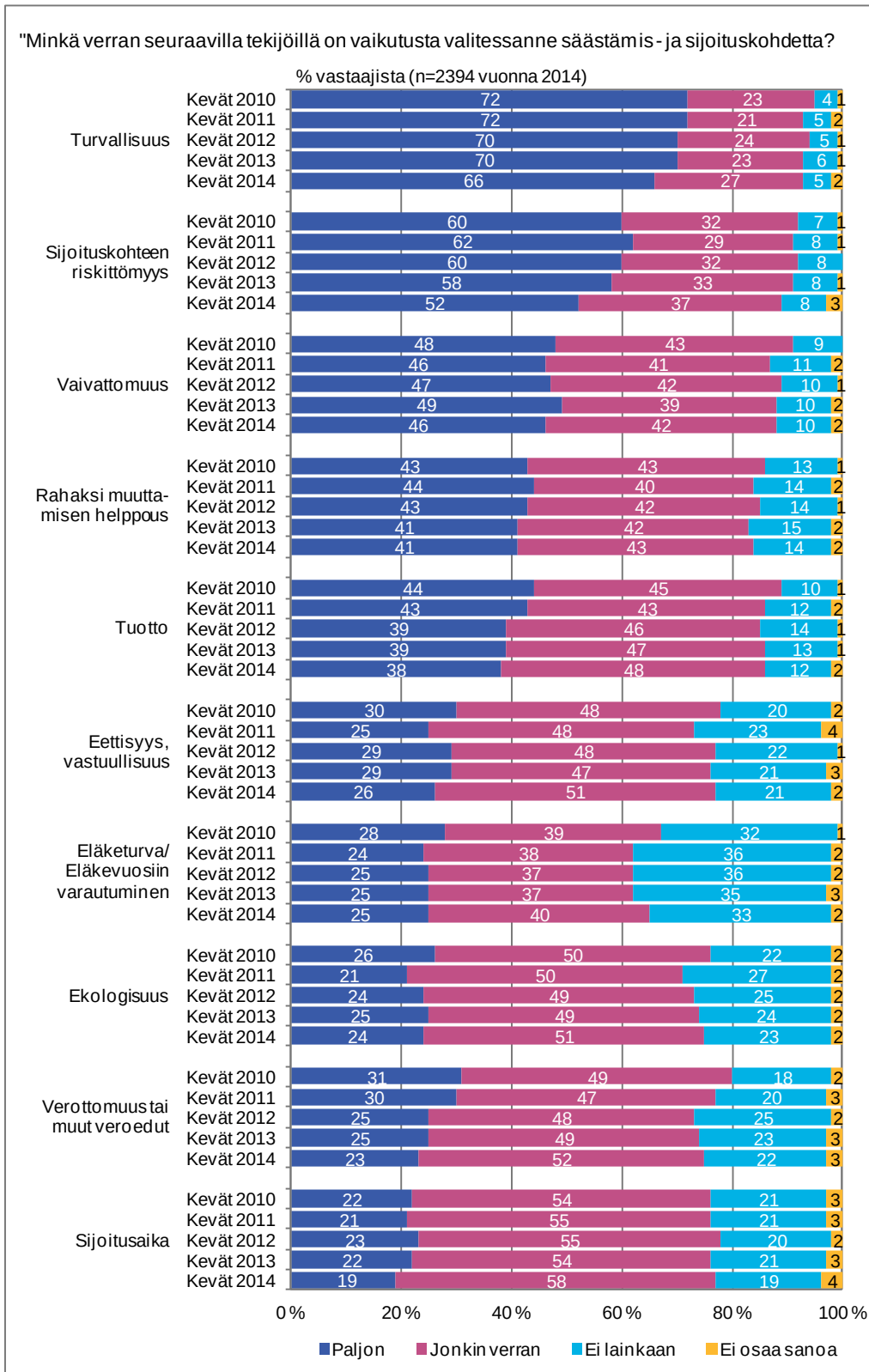
Useimpien valintakriteerien tärkeys näyttää laskeneen, jos tarkastellaan "merkitsee paljon" vastausten osuuksia. Jos taas tarkastellaan "merkitsee paljon" ja "merkitsee jonkin verran" vastausten yhteenlaskettuja osuuksia, muutokset kevään 2013 tulokseen verrattuina jäävätkin hyvin pieniksi. Turvallisuuden, riskittömyyden ja vaivattomuuden ja merkitys on paljon ja jonkin verran -osuuksia tarkasteltaessa edelleen aiempien vuosien tasollaan, vaikka paljon-osuudet näyttävätkin laskeneen selvästi.

Eläketurvan tai eläkevuosiin varautumisen merkitys on kasvanut kolmella prosenttiyksiköllä vuodentakaisesta paljon ja jonkin verran vastausten yhteenlasketussa osuudessa, mutta tarkasteltaessa pelkästään paljon-osuutta on eläketurvan merkitys samalla tasolla kuin se on ollut jo kahtena edellisvuotenakin.

Rahaksi muuttamisen helppouden ja tuoton merkitys valintakriteerinä on kutakuinkin viime kevään tasolla. Samoin on eettisyys ja vastuullisuuskin, jos tarkastellaan paljon ja jonkin verran -vastausten yhteenlaskettua osuutta, vaikka paljon-osuus onkin kolme prosenttiyksikköä viimevuotista alempi. Ekologisuuden ja ympäristöarvojen huomioimisen trendi näyttää olevan paljon ja jonkin verran -vastausten yhteenlaskettua osuutta tarkasteltaessa pikku hiljaa nouseva. Verottomuus tai muut veroedut on toiseksi vähiten merkitsevä sijoituskohteen valintakriteeri ja sijoitusaikaa pidetään edelleen vähiten säästö- ja sijoituskohteen valintaan vaikuttavana kriteerinä.

Säästö- ja sijoituskohteen valintakriteerien merkitys kasvaa vastaajan iän karttuessa. Tuotto, verottomuus ja muut veroedut sekä myöskin rahaksi muuttamisen helppous ovat keskimääräistä tärkeämpiä sijoituskohteen valintakriteereitä 45-49 -vuotiaille. Turvallisuus, riskittömyys ja eläketurva tai eläkevuosiin varautuminen taas ovat keskimääräistä merkityksellisempiä 50-64 -vuotiaille. Keskimääräistä suurempi osuus 60-64 -vuotiaista sanoo myös eettisyyden ja ekologisuuden sekä sijoitusajan vaikuttavan sijoituskohteen valinnassa paljon.

Kuvio 6d. Säästö- ja sijoituskriteerit

5 LUOTONOTTO

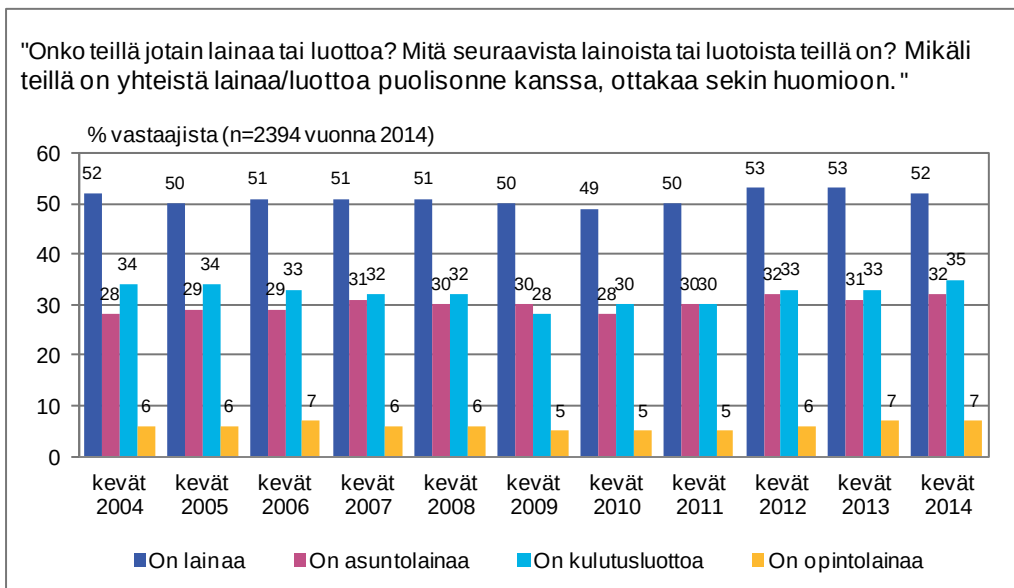
5.1 Nykyiset luottomuodot

Tällä hetkellä 52 prosentilla suomalaisista on lainaa. Osuus on prosenttiyksikön verran alempi kuin vuosi sitten. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että noin 2,12 miljoonalla suomalaisella on lainaa. Elinvaiheittain tarkasteltuna muita useammin lainaa on lapsiperheillä, joista keskimäärin 79 prosentilla on jotain lainaa, mutta osuus on kuitenkin hivenen laskenut viime keväästä (osuus keväällä 2013 81 %). Ikäryhmistä useimmin lainaa on 29-34 -vuotiailla, joista 80 prosentilla on lainaa. Velallisia on myös keskimääräistä useammin hyvätuloisten, eli yli 60 000 euroa vuodessa ansaitsevien keskuudessa. Heistä 72 prosentilla on lainaa.

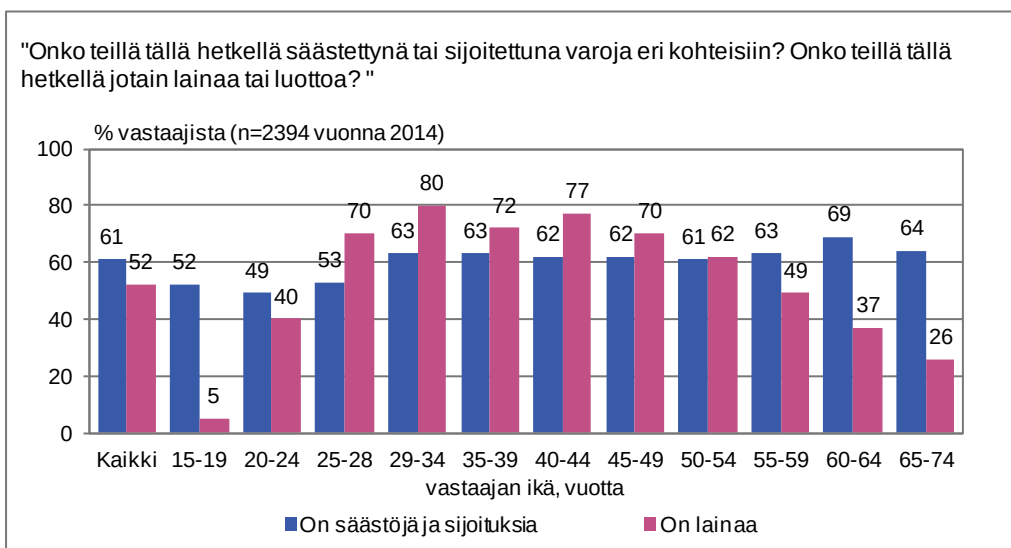
Asuntolainaa on tällä hetkellä 32 prosentilla suomalaisista. Asuntovelallisten osuus on prosenttiyksikön verran korkeampi kuin vuosi sitten ja samalla tasolla kuin keväällä 2012.

Asuntolainan ottaminen ajoittuu yhteen muuttamiseen ja perheen perustamiseen ja asuntolainat yleistyvätkin 25 ikävuoden jälkeen. Korkein asuntovelallisten osuus on 29-44 -vuotiaiden keskuudessa, 58 prosenttia. Vaikka asuntovelallisten osuus kääntyykin laskuun 45- ikävuoden jälkeen, on 45-59 -vuotiaiden asuntolainaa omaavien osuus kasvanut keskimäärin viidellä prosenttiyksiköllä viime keväästä, 40 prosenttiin. Pääkaupunkiseudulla asuntovelallisten osuus on tällä hetkellä 27 prosenttia ja muuta maata alempi. Asuntovelallisten osuus on pääkaupunkiseudulla vähitellen hienokseltaan laskenut, sillä vuonna 2009 asuntovelallisia oli 32 prosenttia. Asuntolaina otetaan tavallisimmin molempien puolisoitten nimiin. Tämän tutkimuksen mukaan 77 prosentilla vähintään kahden henkilön talouksista asuntolaina on molempien puolisoitten nimissä.

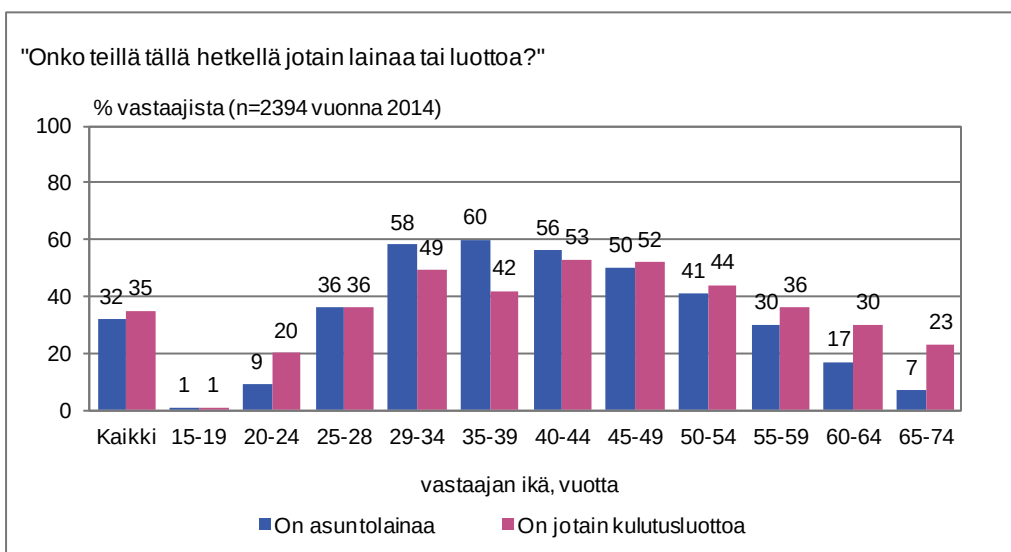
Kuvio 7a. Luottotilanne

Kuvio 7b. Säästäjät ja sijoittajat sekä lainanottajat ikäryhmittäin

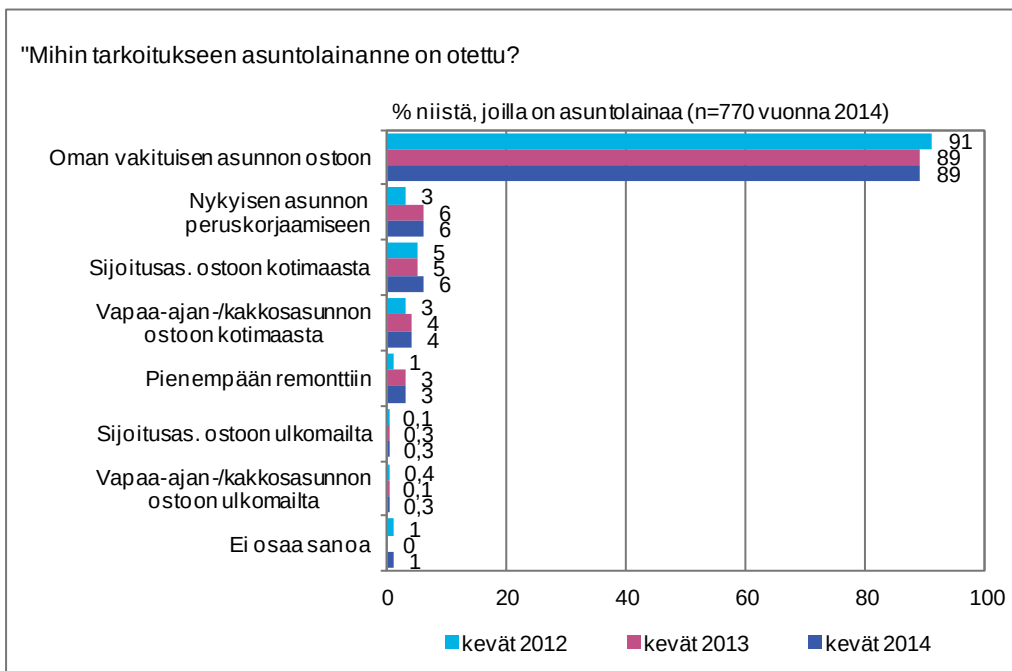

Kuvio 7c. Lainanottajat ikäryhmittäin

Asuntolainaa ottaneista 89 prosenttia on ottanut lainan oman vakituisen asunnon ostoon, kuusi prosenttia nykyisen asunnon peruskorjaukseen tai sijoitusasunnon ostoon kotimaasta ja neljä prosenttia vapaa-ajan tai kakkosasunnon ostoon kotimaasta. Osuudet ovat suunnilleen viime kevään tasolla. Peruskorjaukseen lainaa ottaneiden osuus nousee korkeimmalleen, 16 prosenttiin, yli 55-vuotiaiden keskuudessa. Peruskorjauslainaa ottaneita on tässä otoksessa melko vähän (n=48). Kuitenkin heistä 40 prosenttia on maksanut peruskorjauslainallaan pois asunto-osakeyhtiön huoneistokohtaisen lainan, mikä on selvästi enemmän kuin vuosi sitten (osuus keväällä 2013 28 %).

Kuvio 7d. Asuntolainan käyttötarkoitus

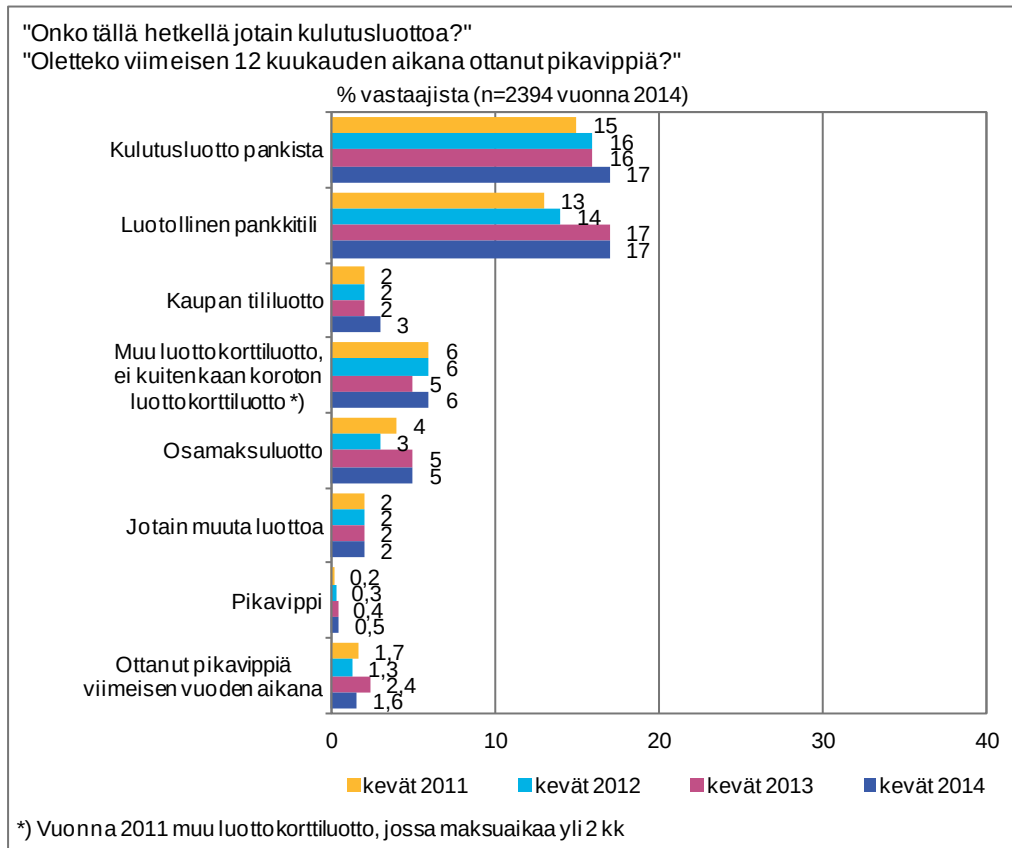
Kulutusluottoa on tällä hetkellä 35 prosentilla vastaajista. Osuus on noussut kahdella prosenttiyksiköllä viime kevään tasosta. Tutkimuksessa mukana olevaan väestöön suhteutettuna tämä merkitsee, että noin 1,42 miljoonalla suomalaisella on kulutusluottoja.

Tyypillistä on, että kulutusluottoa otetaan erilaisiin hankintoihin laajemmin eri ikäryhmissä kuin asuntoluottoa. Keskimääräistä selvästi tavallisempia kulutusluottoja on tällä hetkellä 29-54 -vuotiailla, joista keskimäärin 48 prosentilla on jotain kulutusluottoa, ja osuus on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä vuodentakaisesta. Edelleen alle 25-vuotiailla ja yli 65-vuotiailla on keskimääräistä vähemmän kulutusluottoja. Parin viime vuoden aikana havaittavissa ollut kulutusluottoa omaavien yli 60-vuotiaiden osuuden kasvu näyttää nyt taittuneen ja alle 25-vuotiaistakin viimekeväistä pienemmällä osuudella on jotain kulutusluottoa.

Suomalaisilla näyttäisi tällä hetkellä olevan hieman useampia erilaisia kulutusluottoja samanaikaisesti kuin vuosi sitten. Osuus on ollut hienoisessa kasvussa vuodesta 2012 lähtien. Tavallisimmat kulutusluottomuodot ovat luotollinen pankkitili ja pankista otettu kulutusluotto. Luotollisen pankkitilin osuus on pysynyt viime kevään tasolla, 17 prosentissa ja pankista otetun kulutusluoton osuus on kasvanut prosenttiyksikön verran, 17 prosenttiin. Osamaksuluotollisten osuus on viimekeväisellä tasolla, viidessä prosentissa.

Pankista kulutusluottoa ottaneiden osuus on keskimääräistä korkeampi 40-49 -vuotiailla, joista pankin kulutusluottoa on 28 prosentilla. Luotollisen pankkitilin omaavien osuus taas nousee korkeimmilleen, 26 prosenttiin, 29-54 -vuotiaiden keskuudessa. Osamaksuluottoa ovat keskimääräistä useammin ottaneet 45-49 -vuotiaat, joiden keskuudessa sen osuus on 12 prosenttia.

Kuvio 7e. Kulutusluottomuodot

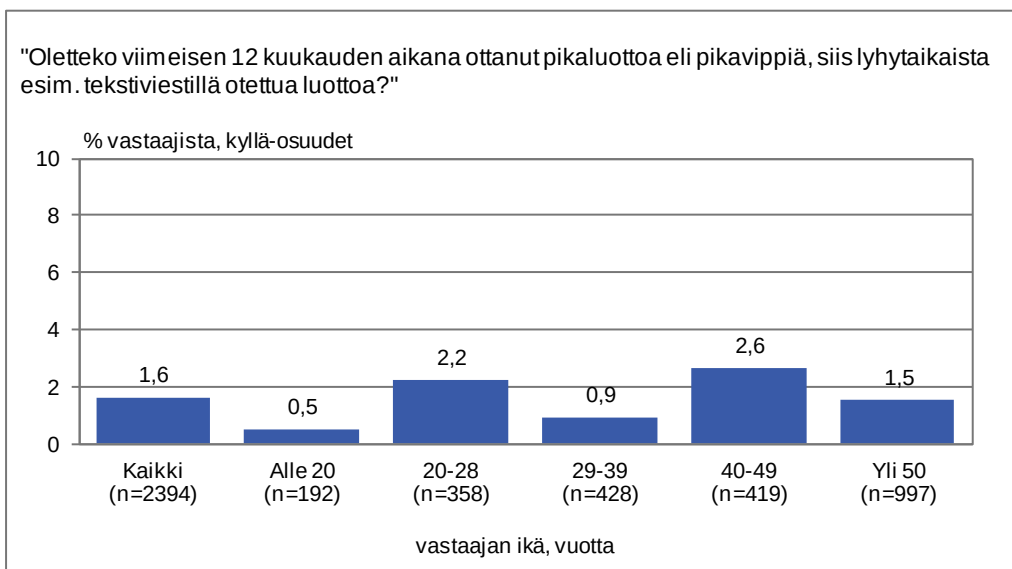

Viime vuoden kesäkuussa voimaantulleessa lainmuutoksessa tiukennettiin pienlainojen myöntämistä, jolloin muun muassa alle 2000 euron pikavipeille määriteltiin korkokatto. Tiukennukset näkyvät pikaluottotilastoissa pikavippien määrien laskuna. Myös tämän tutkimuksen mukaan viimeisen vuoden aikana pikavippiä ottaneiden osuus on laskenut vuoden takaisesta. Tällä hetkellä 1,6 prosenttia suomalaisista kertoo ottaneensa pikavippiä, kun vuosi sitten osuus oli 2,4 prosenttia. Pikavippejä suosivat tämän tutkimuksen mukaan erityisesti ne, joiden menot ovat suuremmat kuin heidän tulonsa ja he joutuvat ottamaan ylimääräistä lainaa menojaan kattamiseen. Heistä pikavippiä on tässä tutkimuksessa ottanut 24 prosenttia ja osuus on myös kasvanut vuodentakaisesta selvästi (2013 osuus oli 13 prosenttia).

Pikavippejä ottaneilla on myös keskimääräistä useampia muita kulutusluottoja, etenkin kulutusluottoa pankista. Pikaluottoja ottaneiden lukumäärä on tässä otoksessa tilastollisen tarkastelun kannalta hyvin vähäinen (n=39), joten tulokset ovat suuntaa antavia. Pikavippejä käyttäneet ovat ottaneet niitä keskimäärin 2,5 kertaa viimeisen vuoden aikana, viime keväänä 2,6 kertaa. Pikavippiä ottaneista 46 prosenttia on ottanut sitä kerran, 51 prosenttia useammin kuin kerran. Viime keväänä pikavipin useammin kuin kerran viimeisen vuoden aikana ottaneiden osuus oli 60 prosenttia.

Vaikka tavallisinta on, että henkilöllä on vain yksi kulutusluotto kerrallaan, useampia kulutusluottoja omaavien osuus on edelleen noussut viime keväästä. Tässä tutkimuksessa kulutusluottoja omaavista vastaajista 66 prosentilla on yksi kulutusluotto. Viime keväänä yhden kulutusluoton omaavien osuus oli 69 prosenttia, kaksi vuotta sitten 75 prosenttia ja vuonna 2010 52 prosenttia. Kuten viime keväänäkin kaksi kulutusluottoa on lähes joka neljännellä, vuonna 2012 joka kuudennella ja keväällä 2010 lähes joka kolmannella oli kulutusluottoa omaavalla. Nyt kuitenkin kolme tai useampia eri kulutusluottoja omaavien osuus on noussut lähes kymmeneen prosenttiin, kun se viime keväänä oli seitsemän prosenttia. Keväällä 2010 näitä, joilla kulutusluottoja on kasautunut, oli 18 prosenttia kaikista kulutusluottoja omaavista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna kolme tai sitäkin useampia kulutusluottoja on keskimääräistä useammin 45-49 -vuotiailla. Useita kulutusluottoja omaavilla on keskimääräistä useammin samanaikaisesti myös asuntolainaa ja heillä menee yli 40 prosenttia tuloista lainojen hoitokuluihin.

Kuvio 7f. Pikaluotot viimeisen 12 kuukauden aikana

Opintoluotollisten osuus on seitsemän prosenttia. Osuus on korkein 20-28 -vuotiaiden keskuudessa, joista joka neljännellä on opintolainaa. Osuus on pysynyt viime kevään tasolla. Opiskelijoista opintolainaa on tällä hetkellä 16 prosentilla.

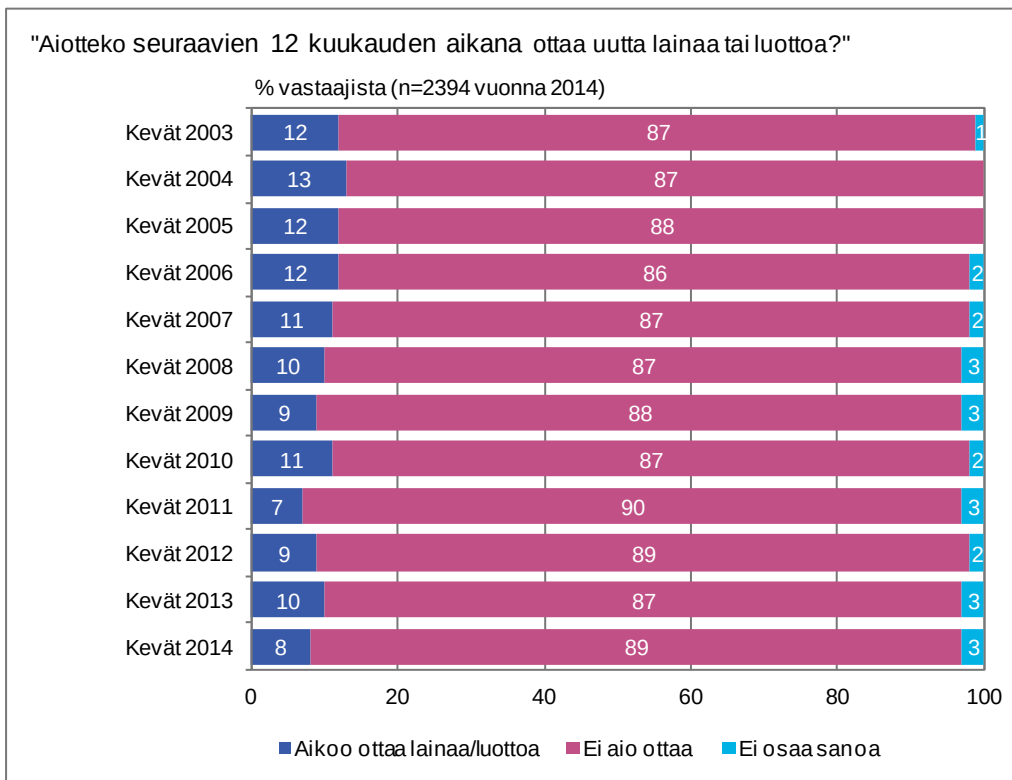
Yleisesti lainanoton riskien hallinnan voidaan arvioida olevan entistä vakaammalla pohjalla, kun 62 prosentilla lainanottajista on samanaikaisesti myös säästöjä tai sijoituksia. Kahtena edellisvuonna osuus on ollut 59 prosenttia ja keväällä 2011 57 prosenttia. Lainanottajat ovat myös keskimäärin muita hyvätuloisempia. Tyypillistä on, että asuntoluotollisilla on varsin monella säästöjä ja sijoituksia rahastoissa, osakkeissa ja talletuksissa. Keskimääräistä useampi heistä säästää myös vapaaehtoiseen eläkevakuutukseen tai säästö- ja sijoitusvakuutuksiin. Tällöin säästöt toimivat talouden puskurina tulevia rahantarpeita varten. Vaikka suurella osalla lainaottajista on samanaikaisesti säästöjä, yksittäiselle taloudelle vähäiset säästöt ja suuret velat voivat elämäntilanteen muuttuessa luonnollisesti aiheuttaa riskejä.

5.2 Luotonottosuunnitelmat

Luotonottoaikeet ovat vähentyneet vuoden takaisesta. Kahdeksan prosenttia suomalaisista aikoo ottaa uutta luottoa seuraavien 12 kuukauden aikana. Viime keväänä luotonottoaikeita oli kymmenesosalla vastaajista.

Eniten luotonottoaikeissa olevia on 29-34 -vuotiaiden keskuudessa, 17 prosenttia. Viime vuonna osuus oli 16 prosenttia.

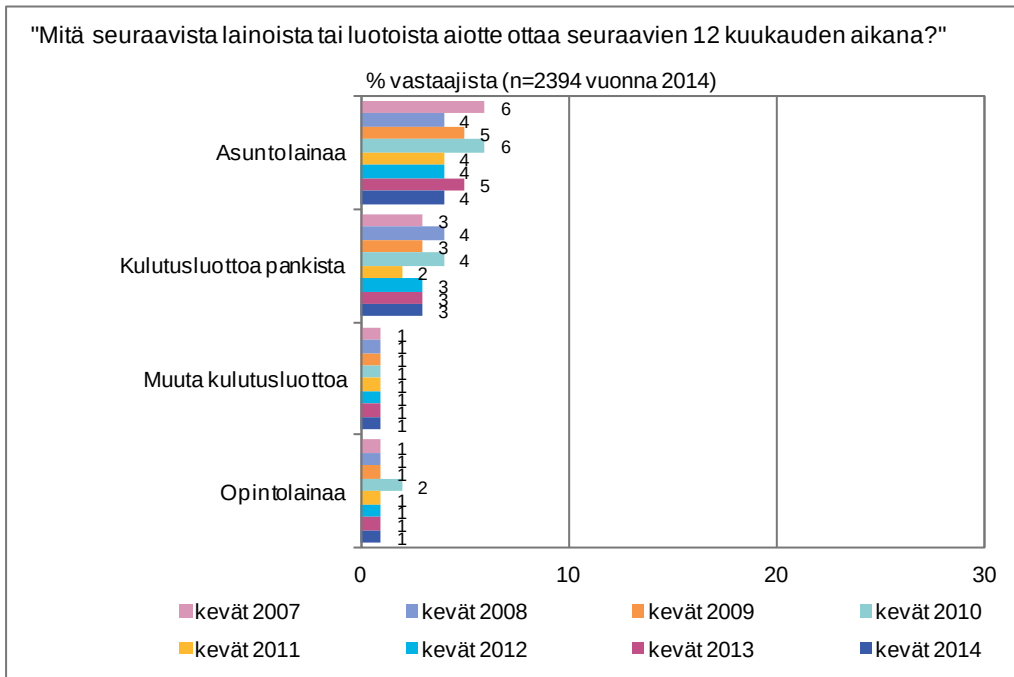
Kuvio 8a. Luotonottosuunnitelmat

Tällä hetkellä neljä prosenttia suomalaisista aikoo ottaa asuntoluottoa. Osuus on pysynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2005 lähtien vaihdellen neljän ja kuuden prosentin välillä. Asuntoluotonottoaikeita on keskimääräistä enemmän 25-39 -vuotiailla, joista yhdeksän prosenttia aikoo ottaa asuntolainaa. Osuus on lähes samalla tasolla kuin vuosi sittenkin. Keskimääräistä enemmän asuntoluotonottoaikeita on lapsiperheillä ja lapsettomilla pareilla. Alle kouluikäisten lasten perheiden eli pikkulapsiperheiden asuntolainanottohalukkuus on kuitenkin laskenut selvästi viime keväästä. Tuolloin pikkulapsiperheistä asuntolainanottoa aikoo ottaa 13 prosentilla, nyt kahdeksalla prosentilla. Lapsettomista pariskunnista kahdeksan prosenttia suunnittelee asuntolainan ottoa kuten viime vuonna.

Pankin kulutusluottoa aikoo ottaa kolme prosenttia vastaajista kuten vuosi sittenkin. Aikeet opintolainanottoon ovat prosentin luokkaa. Opiskelijoista seitsemän prosenttia suunnittelee opintolainan ottoa. Osuus on kasvanut vuodesta 2011 kolmella prosenttiyksiköllä.

Kuvio 8b. Luotonottosuunnitelmat luottomuodoittain

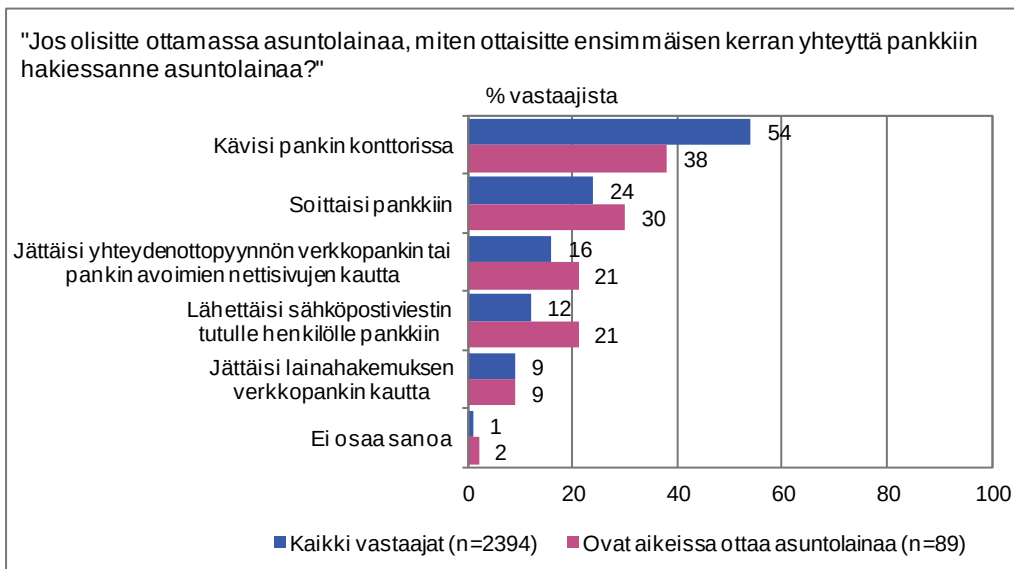

5.3

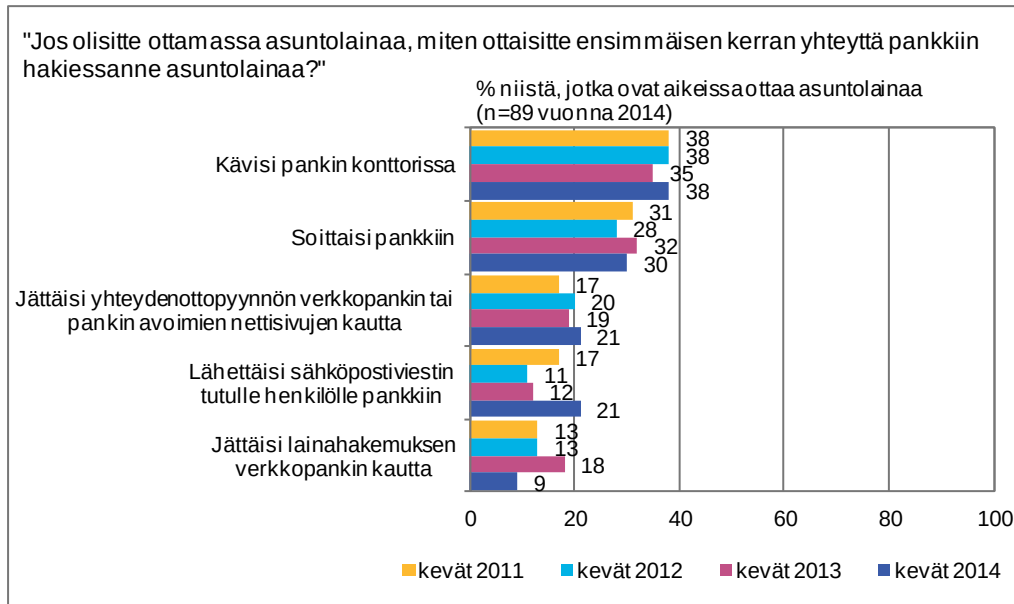
Miten kysyisi asuntolainatarjousta

Suomalaisten mielestä pankin konttorissa käyminen on edelleen ehdottomasti paras ensimmäisen yhteydenoton tapa asuntolainaa haettaessa, vaikka osuus onkin laskussa. Edelleen yli puolet kävisi pankin konttorissa, mutta kun osuus keväällä 2012 oli 60 prosenttia, on se nyt laskenut 54 prosenttiin. Toiseksi tavallisin tapa on pankkiin soittaminen, jota käytäisi reilu viidennes, kuten viime keväänäkin. Internetin tai sähköpostin kautta ensimmäisen kontaktin ottavien osuus on kasvanut, ja sähköisten yhteydenottotapojen yhteenlaskettu osuus nouseekin jo 37 prosenttiin, kun se viime keväänä oli 29 prosenttia. Jonkin muun yhteydenottotavan, kuin pankkikonttorissa käymisen valitseminen on yleisintä 25-54 -vuotiailla, joista alle puolet kävisi pankin konttorissa.

Kuvio 9a. Miten ottaisi ensimmäisen kerran yhteyttä pankkiin asuntolainaa hakiessaan

Kuvio 9b. Miten ottaisi ensimmäisen kerran yhteyttä pankkiin asuntolainaa hakiessaan, vuosivertailu asuntolainanottoaikeissa olevista

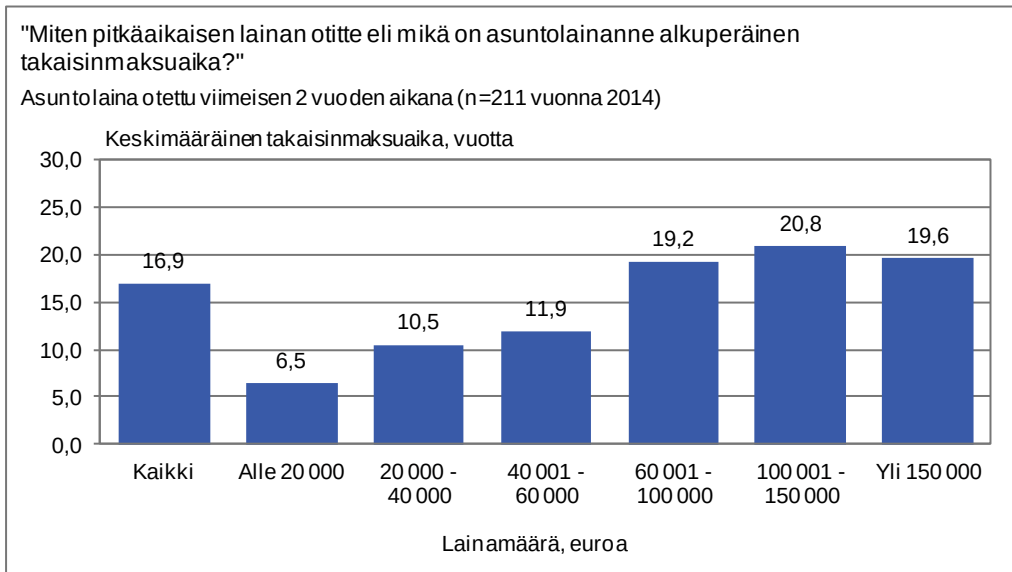
Asuntolainanottoaikeissa olevilla vastaajilla yhteydenottotapojen suosituimmuusjärjestys on sama, mutta pankin konttorissa kävijöiden osuus on suhteessa pienempi ja muiden tapojen käyttäjien suurempi. Kevään 2013 tulokseen verrattuna asuntolainanottoaikeissa olevat käyttäisivät nyt tuolloista useammin sähköisiä yhteydenottotapoja ja toisaalta myös kävisivät pankin konttorissa. Sähköpostia tutulle henkilölle pankissa lähettävien osuus on kasvanut viime keväästä eniten ja osuus on nyt yhtä suuri verkkopankin tai pankin avoimien nettisivujen kautta ensikontaktin ottavien kanssa, 21 prosenttia.

5.4 Asuntolainan laina-ajat

Kuten ennenkin, asuntolainansa viimeisimmän kahden vuoden aikana ottaneilta kysyttiin asuntolainan alkuperäistä takaisinmaksuaikaa. Lainansa viimeisten kahden vuoden aikana ottaneita on tässä aineistossa 27 prosenttia asuntoluotollisista.

Asuntolainojen keskimääräiset laina-ajat ovat nousseet vuodesta 1998 merkittävästi. Kun vuonna 1998 viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika oli 11 vuotta, oli se vuosina 2008 ja 2009 noussut lähes 19 vuoteen. Vuonna 2010 takaisinmaksuajan pidentyminen kääntyi laskuun, ja tällä hetkellä viimeisen kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on 16,9 vuotta. Kuten viime keväänäkin, kahden viimeisimmän vuoden aikana otetun asuntolainan tyypillisin takaisinmaksuaika on tällä hetkellä 20 vuotta, seuraavaksi tyypillisin on takaisinmaksuajaltaan 25 vuoden pituinen laina.

Kuvio 10a. Asuntolainan takaisinmaksuaika lainan suuruuden mukaan 2014

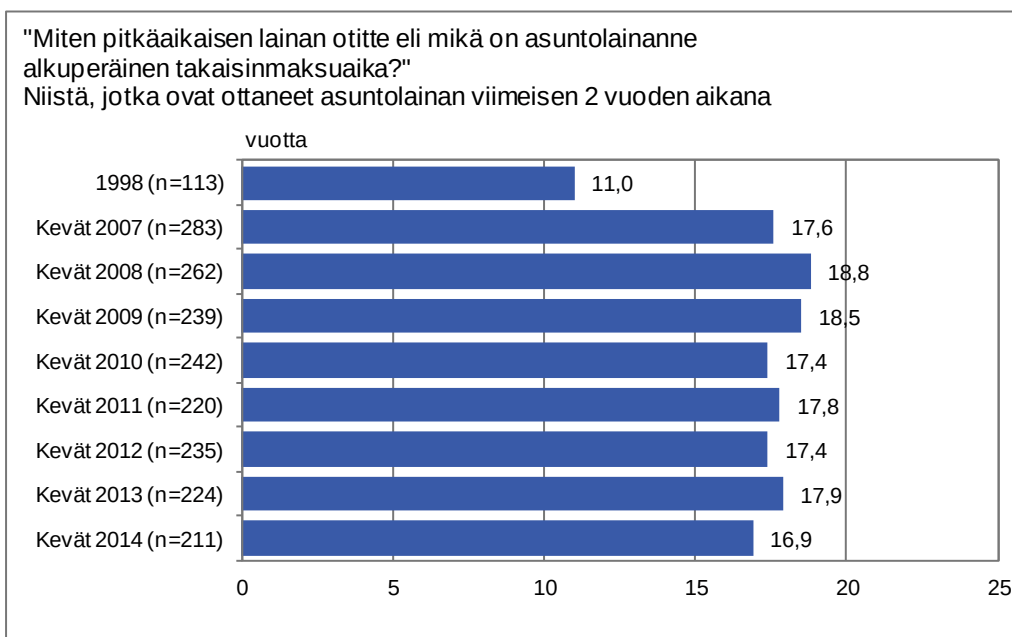

Viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräiset takaisinmaksuajat ovat sitä pidempiä, mitä suurempia otetut asuntolainat ovat ja mitä suurempi osuus asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Ensiasunnon ostajien lainat ovat asunnon vaihtajien lainoja hiukan pidempiä. Ensiasunnon ostajien keskimääräinen laina-aika on kuitenkin nyt lyhentynyt ja on kevään 2012 tasolla, 18,8 vuotta (vuosi sitten 19,5 vuotta). Myös asunnon vaihtajien laina-aika on nyt hiukan viimekeväästä lyhyempi, 16,5 vuotta (2013: 17 vuotta).

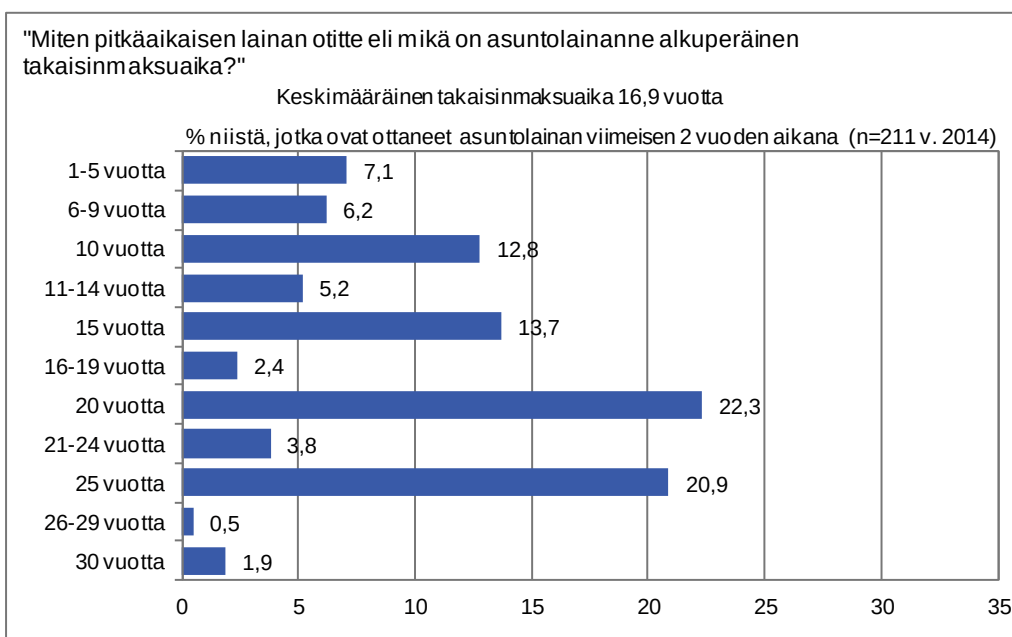
Pääkaupunkiseudulla viimeisten kahden vuoden aikana otettujen asuntolainojen keskimääräinen takaisinmaksuaika on tällä hetkellä 18,9 vuotta, kun muualla Suomessa keskiarvo on 16,4 vuotta. Muutamana viime vuotena pääkaupunkiseudun ja muuan maan keskimääräisissä laina-ajoissa ei ole ollut eroa. Pääkaupunkiseutulaisten keskimääräiset laina-ajat ovat pidentyneet, kun muualla Suomessa laina-ajat ovat viimekeväästä lyhyempiä. Kun vuosi sitten maksuajaltaan 20 vuoden asuntolainat olivat pääkaupunkiseudulla tavallisimpia, tällä hetkellä tyypillisimpiä ovat 25 vuoden maksuajalla otetut asuntolainat. Pääkaupunkiseudulla tyypillisimmät laina-ajat ovat pidentyneet sekä viimeisten kahden vuoden että viimeisen vuoden aikana otetuissa asuntolainoissa. Muualla Suomessa laina-ajat ovat puolestaan lyhentyneet hieman enemmän viimeisen vuoden aikana otetuissa asuntolainoissa viime kevään mittaukseen verrattuna.

Asuntolainan takaisinmaksuajoista on tässä raportissa vertailutietoa keväällä 2013 ja 2012 ja vuonna 1998 tehdyistä tutkimuksista. Vuosien 2009-2011 vertailutiedot löytyvät vuoden 2013 raportista.

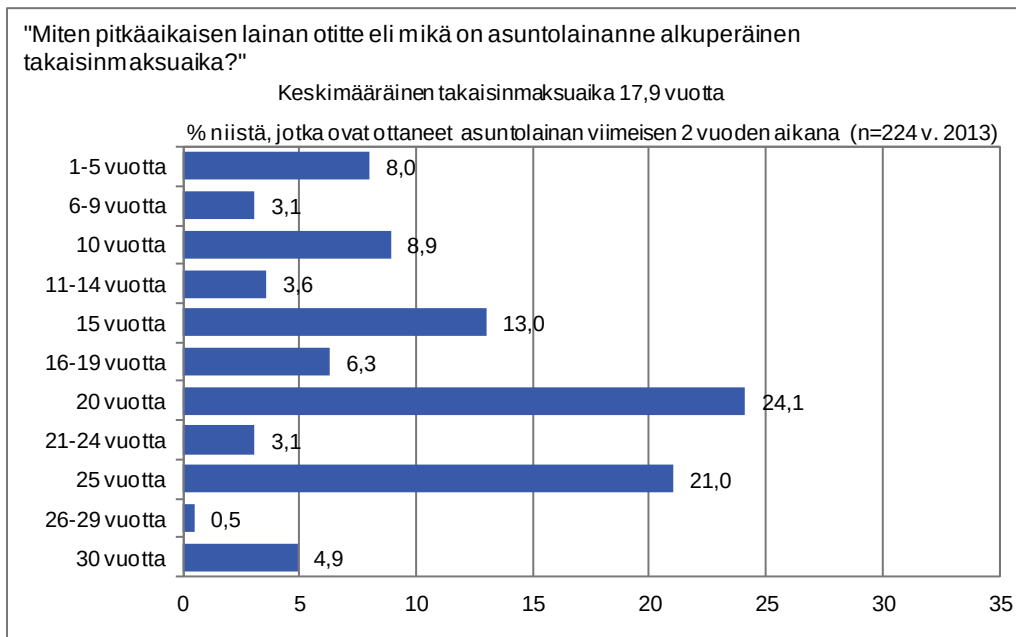
Kuvio 10b. Asuntolainojen takaisinmaksuajat

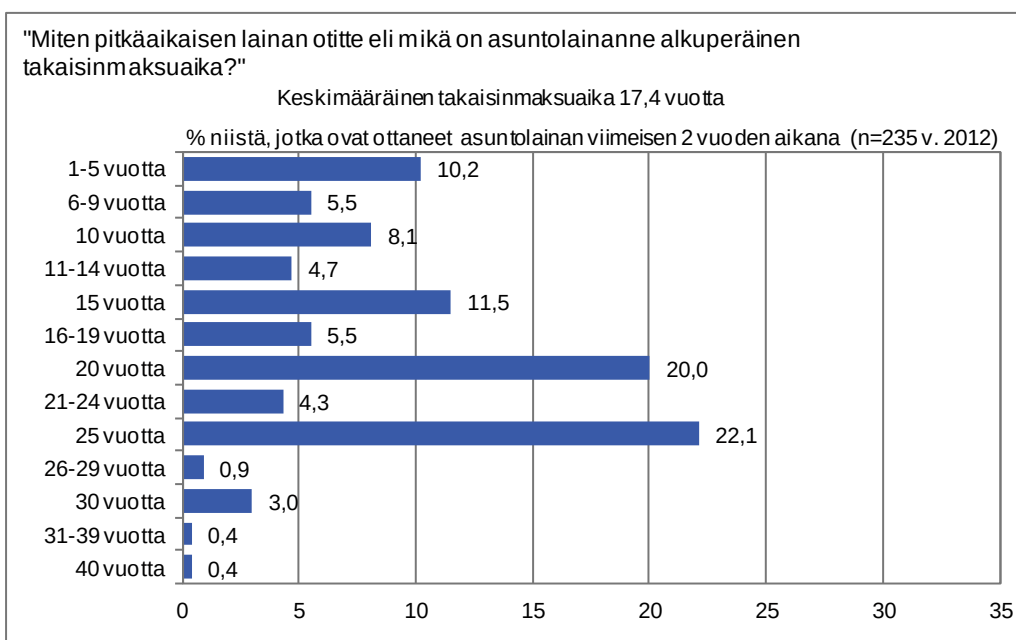
Kuvio 10c. Asuntolainojen takaisinmaksuajat keväällä 2014

Kuvio 10d. Asuntolainojen takaisinmaksuajat keväällä 2013

Kuvio 10e. Asuntolainojen takaisinmaksuajat keväällä 2012

Kuvio 10f. Asuntolainojen takaisinmaksuajat vuonna 1998

5.5

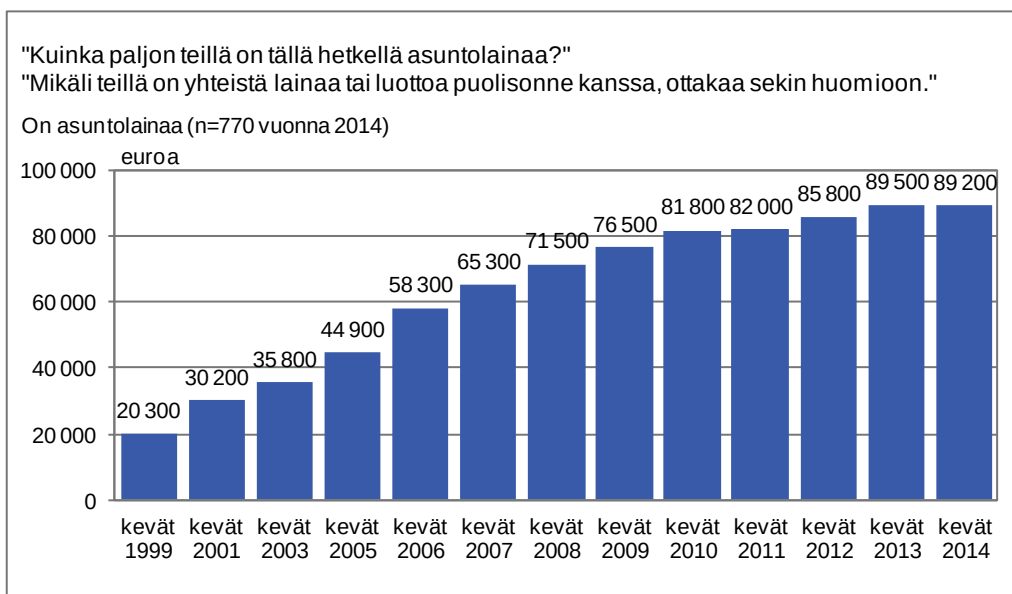
Lainamäärät

Asuntohintojen kasvun myötä myös keskimääräiset asuntolainamäärät ovat tämän tutkimuksen mukaan nousseet koko 2000-luvun. Asuntojen hintakehityksen tasaannuttua, on kasvuvauhti kuitenkin hidastunut jo muutaman vuoden ajan. Kun vuonna 2007 asuntolainamäärässä oli kasvua edelliseen vuoteen 12 prosenttia, oli muutosprosentti seitsemän vuodesta 2008 vuoteen 2009 kuten myös vuodesta 2009 vuoteen 2010. Tuon jälkeen kasvu alkoi hidastua ja viime keväänä kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli reilut neljä prosenttia. Nyt asuntolainamäärien kasvu näyttää taittuneen ja ensimmäisen kerran 15 vuoteen keskimääräinen asuntolainamäärä on hieman alempi kuin edellisellä tutkimuskerralla. Tällä hetkellä asuntolainaa omaavilla henkilöillä on sitä keskimäärin 89 200 euroa, kun vuosi sitten sitä oli 89 500 euroa. Myös luottokantaa kuvaavien tilastojen mukaan asuntolainakannan kasvu on pysähtynyt.

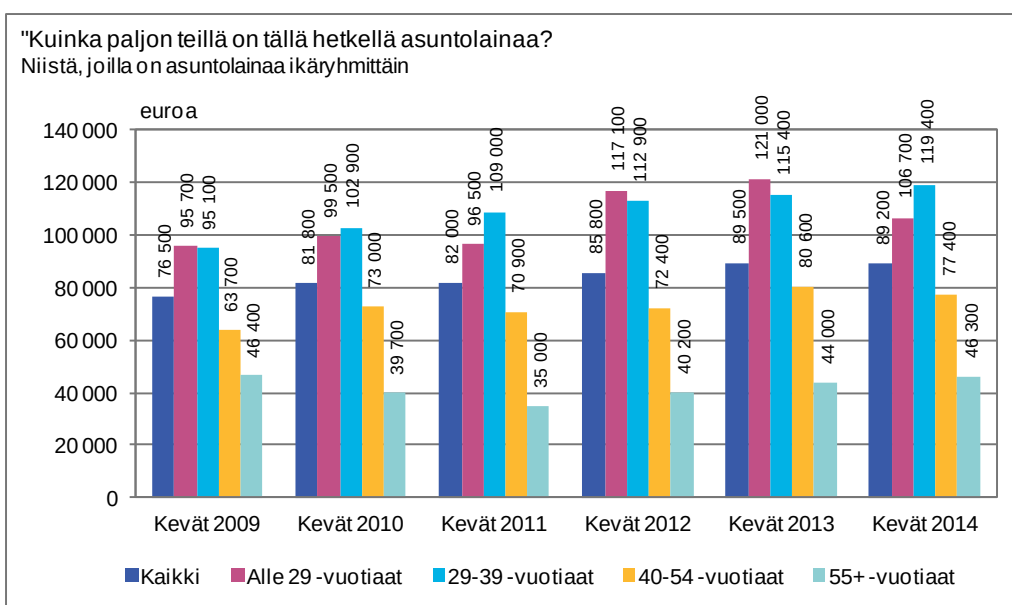
Asuntolainamäärien kehitys on ollut varsin erilaista pääkaupunkiseudulla ja muualla Suomessa. Pääkaupunkiseudulla asuntolainamäärät ovat kasvaneet viime kevääseen verrattuna, kun taas muualla Suomessa lainamäärät ovat pienentyneet. Pääkaupunkiseudulla myös asuntojen hinnat nousivat viime vuonna, mutta muualla Suomessa laskivat. Korkeamman asuntojen hintatason myötä pääkaupunkiseudulla asuvilla myös asuntolainamäärät ovat muuta maata suuremmat, tällä hetkellä keskimäärin 115 700 euroa, ja kasvua viime vuodesta on 5,7 prosenttia. Muualla Suomessa keskimääräinen asuntolainamäärä on tällä hetkellä 84 200 euroa, ja lainamäärä on pienentynyt etenkin maalaiskunnissa (-4,5 prosenttia), mutta myös yli 50 000 asukkaan kaupungeissa (-2,2 prosenttia).

Suurimmat asuntolainat on talouksilla, joilla tulotaso on hyvä ja joilla on siten tulojen puolesta parhaat edellytykset asuntolainan hoitoon. Asuntolainat ovat keskimääräistä suurempia elinvaiheesta johtuen pikkulapsiperheillä, joilla keskimääräinen asuntolainan määrä on nyt 130 200 euroa. Pikkulapsiperheiden lainamäärä on pienentynyt 3,7 prosentilla viime kevään tasosta, jolloin se oli 135 200 euroa. Kouluikäisten lasten perheiden asuntolainamäärä puolestaan on pysynyt suunnilleen viime kevään tasolla noin 96 000 eurossa. Lapsettomilla pareilla on lainaa tällä hetkellä 99 100 euroa. Vuosi sitten heidän asuntolainamääränsä oli 105 400 euroa, joten tänä keväänä sitä on 6 prosenttia vähemmän.

Kuvio 11a. Keskimääräiset asuntolainamäärät

Kuvio 11b. Keskimääräiset asuntolainamäärät ikäryhmittäin

Ikäryhmittäin tarkasteltuna asuntolainaa on eniten 29-39 -vuotiailla, keskimäärin 119 400 euroa. Lainamäärä alkaa vähitellen laskea 40 ikävuoden jälkeen ja yli 50-vuotiailla asuntolainaa on merkittävästi keskimääräistä vähemmän.

Isoimpien, yli 150 000 euron lainojen osuus on laskenut viime keväästä. Tällä hetkellä yli 150 000 euroa lainaa on noin 17 prosentilla asuntolainaa omaavista, osuuden oltua vuosi sitten noin 19 prosenttia. Kaikkiaan yli 100 000 euron lainojen osuus on pysynyt samana kuin edellisvuonna, 35 prosentissa. Sen sijaan etenkin pienekköiden, 40 000 - 60 000 euron asuntolainojen osuus on kasvanut viime keväästä.

Taulukko 1. Asuntolainamäärät (% niistä, joilla on asuntolainaa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

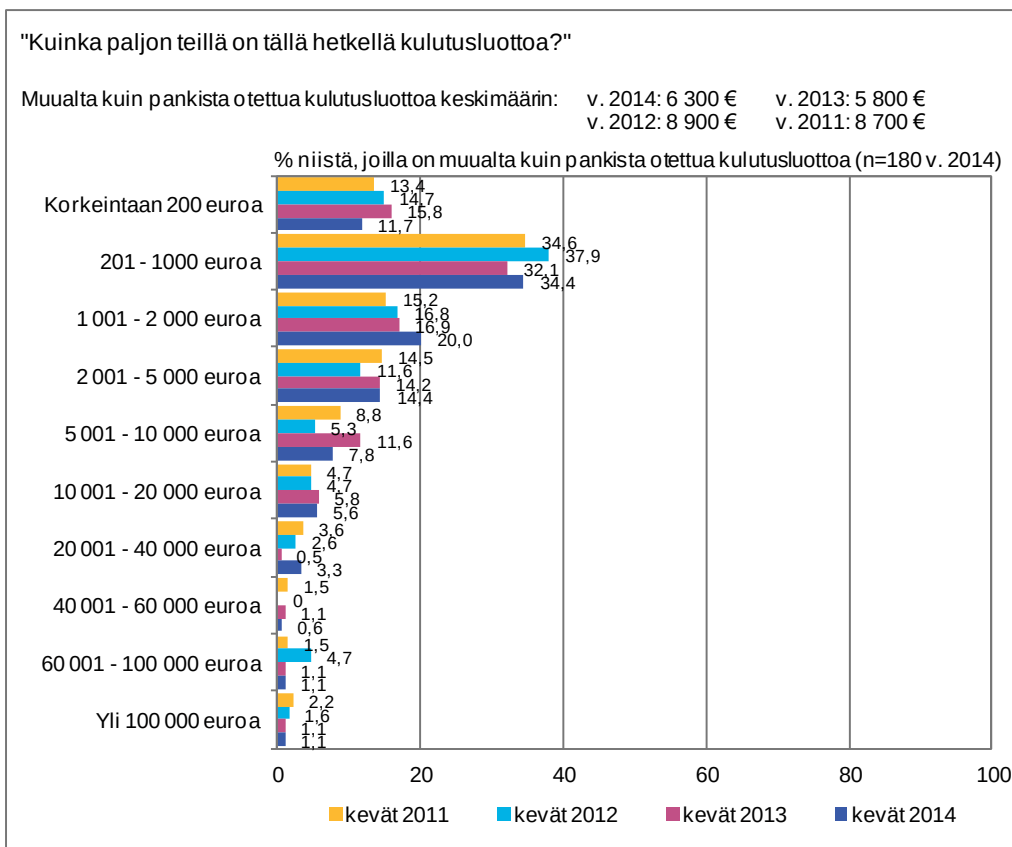
”Kuinka paljon teillä on tällä hetkellä asuntolainaa?”							
euroa	Kevät 2008 n=689 %	Kevät 2009 n=673 %	Kevät 2010 n=637 %	Kevät 2011 n=671 %	Kevät 2012 n=722 %	Kevät 2013 n=696 %	Kevät 2014 n=741 %
Alle 10 000	9,6	6,2	6,2	5,0	7,2	6,9	4,9
10 001 – 20 000	9,9	9,7	9,3	8,7	9,3	7,6	7,4
20 001 – 40 000	15,5	16,3	15,2	15,2	13,4	12,8	13,1
40 001 – 60 000	17,1	15,7	15,0	15,0	13,9	11,9	17,1
60 001 – 80 000	11,7	10,8	12,7	12,3	11,6	13,9	10,5
80 001 – 100 000	12,5	16,3	11,5	13,3	9,8	12,2	11,9
100 001 – 150 000	14,9	13,5	16,4	18,2	19,4	16,5	18,5
Yli 150 000	8,8	11,4	13,7	12,3	15,4	18,1	16,6
Keskimäärin euroa	71 500	76 500	81 800	82 000	85 800	89 500	89 200

Taulukko 2. Kulutusluottomäärät (% niistä, joilla on kyseistä kulutusluottoa ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

”Kuinka paljon teillä on tällä hetkellä kulutusluottoa?”										
euroa	Kulutusluottoa yleensä					Kulutusluottoa pankista				
	Kevät 2010 n=458 %	Kevät 2011 n=523 %	Kevät 2012 n=520 %	Kevät 2013 n=520 %	Kevät 2014 n=539 %	Kevät 2010 n=327 %	Kevät 2011 n=328 %	Kevät 2012 n=335 %	Kevät 2013 n=330 %	Kevät 2014 n=359 %
Korkeintaan 200	6,1	8,1	8,3	9,2	6,9	4,9	4,9	4,8	5,5	4,5
201 – 1 000	17,9	18,7	23,5	21,0	19,3	11,7	9,3	14,9	14,5	11,7
1 001 – 2 000	14,2	12,6	14,6	15,2	16,0	14,0	11,0	13,1	14,2	13,9
2 001 – 5 000	20,2	21,9	18,3	16,9	20,2	19,5	26,3	21,8	18,5	23,1
5 001 – 10 000	17,6	16,8	15,4	16,9	15,8	21,2	21,7	21,2	20,0	19,8
10 001 – 20 000	13,4	12,1	11,4	13,5	12,6	16,8	16,5	14,9	17,9	16,2
20 001 – 40 000	6,6	5,8	4,6	4,0	5,9	8,6	7,2	6,6	6,1	7,2
40 001 – 60 000	1,9	1,6	1,0	1,2	1,7	1,2	1,6	1,5	1,2	2,2
60 001 – 100 000	1,3	1,0	2,3	1,5	0,9	1,6	0,6	0,9	1,8	0,8
Yli 100 000	0,7	1,4	0,8	0,6	0,7	0,6	0,9	0,3	0,3	0,6
Keskimäärin euroa	9 400	9 600	8 700	8 100	8 600	10 400	10 100	8 800	9 500	9 800

Keskimääräinen kulutusluottomäärä on kasvanut hivenen oltuaan laskussa parina edellis-keväänä. Tällä hetkellä vastaajilla on jotain kulutusluottoa keskimäärin 8 600 euroa, kun määrä viime keväänä oli keskimäärin 8 100 euroa. Vakuudellisten pankista otettujen kulutusluottojen keskimääräinen euromäärä on kasvanut suhteessa hieman vähemmän ja on tällä hetkellä 9 800 euroa. Vuosi sitten määrä oli 9 500 euroa.

Kuvio 11c. Kulutusluottomäärät, muualta kuin pankista otettu kulutusluotto (niistä, joilla on kyseistä kulutusluottoa)

Muualta kuin pankista otettujen kulutusluottojen keskimääräinen euromäärä on nyt noussut 6 300 euroon viime kevään 5 800 eurosta. Tällä kertaa melko suurten, 20 000 - 40 000 euron suuruisten kulutusluottojen osuus on kasvanut 3,3 prosenttiin viime kevään 0,5 prosentista, mikä on nostanut muualta kuin pankista otettujen kulutusluottojen euromäärää. Toisaalta tällä hetkellä suurin osa kaikista muualta kuin pankista otetuista kulutusluotoista on melko pieniä, 200 - 2 000 euron suuruisia. Sen sijaan pienimpien eli alle 200 euron lainojen osuus on laskenut. Tämä muutos heijastelee viime vuoden kesäkuussa voimaantulleita pienlainalainsäädännön tiukennuksia.

5.6 Kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainamäärät

Asuntolainojen keskikokojen kasvuvauhti näyttää taittuneen. Tämän tutkimuksen mukaan viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet keskimäärin 114 000 euron suuruisia, kun kahden viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat olivat vuosi sitten suuruudeltaan keskimäärin 120 500. Asuntolainojen keskikoko on pienentynyt 5,4 prosentilla viime keväästä. Tämä heijastelee yleistä varovaisuutta asuntolainamarkkinoilla.

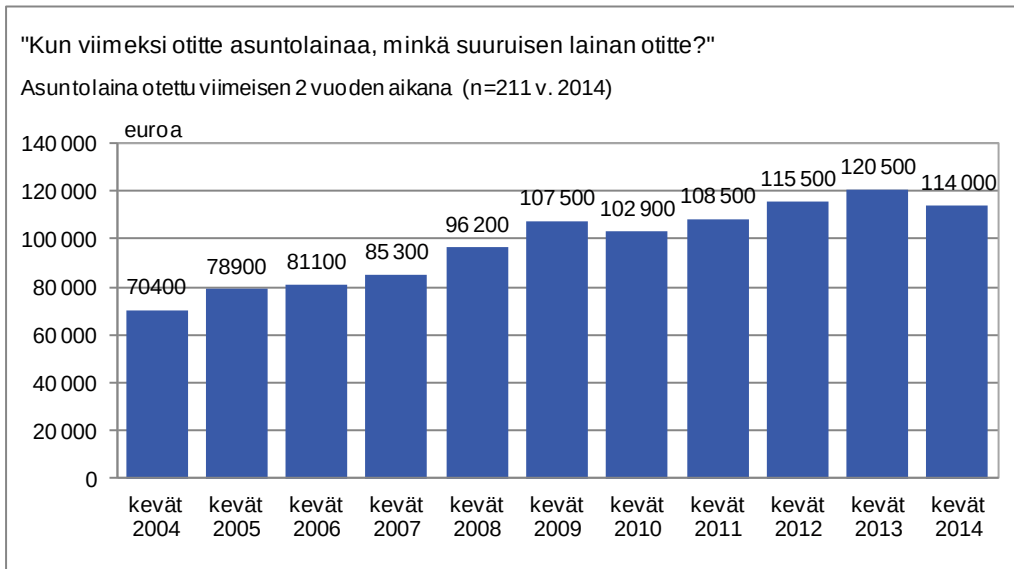
Etenkin suurten, yli 150 000 euron lainojen kasvuvauhti on kääntynyt laskuun. Tässä tutkimuksessa viimeisen kahden vuoden aikana otetuista asuntolainoista yli 150 000 euron suuruisia on 28 prosenttia, kun osuus vuosi sitten oli 33 prosenttia ja vuoden 2012 keväällä 31 prosenttia. Yli 150 000 euron asuntolainat ovat edelleen tyypillisimpiä perheillä, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Pikkulapsiperheiden viimeisten kahden vuoden aikana ottamien yli 150 000 euron asuntolainojen osuus on pysynyt viime kevään tasolla, 58 prosentissa. Suuruudeltaan 100 000 - 150 000 euron lainojen osuus on heillä kasvanut kahdella prosenttiyksiköllä viime keväästä, 26 prosenttiin.

Tarkastellaan vielä erikseen viimeisen vuoden aikana ja 1-2 vuotta sitten otettuja asuntolainoja. Samoin kuin keväällä 2013, viimeisen vuoden aikana otetut asuntolainat ovat tällä hetkellä lähes 12 000 euroa pienempiä kuin 1-2 vuotta sitten otetut asuntolainat. Tällä hetkellä sekä viimeisen vuoden aikana että 1-2 vuotta sitten otetut asuntolainat ovat yli 7 500 euroa pienempiä kuin keväällä 2013.

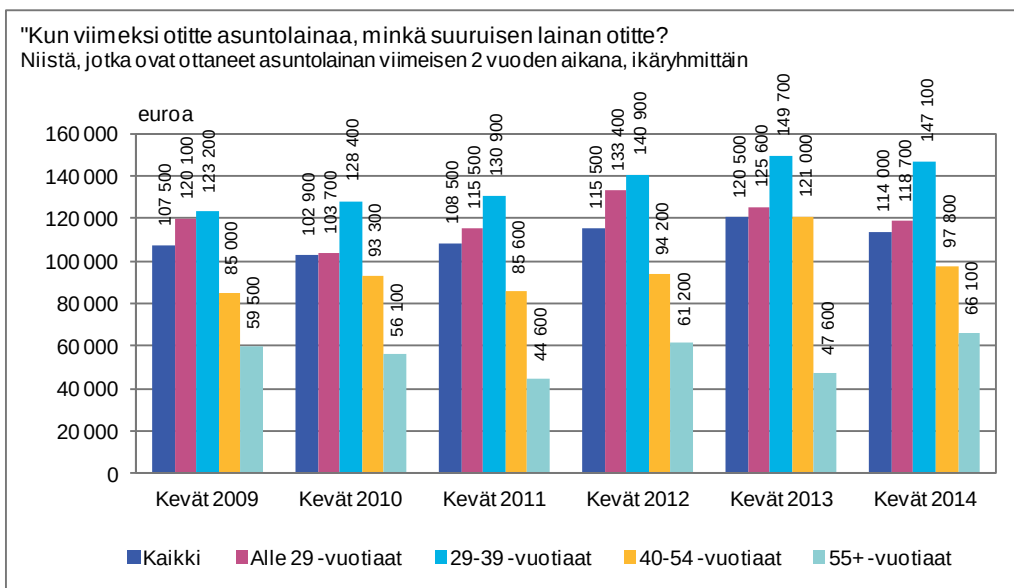
Taulukko 3. Uusien asuntolainojen keskikoko (% niistä, jotka ovat ottaneet asuntolainaa viimeisen kahden vuoden aikana ja ovat ilmoittaneet lainamäärän)

”Kun viimeksi otitte asuntolainaa, minkä suuruisen lainan otitte?”							
euroa	Kevät 2008 n=247 %	Kevät 2009 n=221 %	Kevät 2010 n=224 %	Kevät 2011 n=204 %	Kevät 2012 n=220 %	Kevät 2013 n=214 %	Kevät 2014 n=204 %
Alle 10 000	2,7	2,4	-	1,6	1,8	3,7	2,0
10 001 – 20 000	4,1	4,6	10,4	6,0	6,4	4,2	3,9
20 001 – 40 000	10,5	9,7	9,0	8,6	10,5	6,1	11,3
40 001 – 60 000	14,0	7,6	10,2	10,0	8,6	9,8	9,8
60 001 – 80 000	15,1	11,8	12,5	11,2	10,0	11,7	13,7
80 001 – 100 000	16,1	16,3	14,4	10,7	11,4	8,4	7,4
100 001 – 150 000	19,5	26,4	21,9	28,8	20,0	23,4	23,5
150 001 – 200 000	12,0	11,9	12,3	13,6	19,1	19,2	15,2
Yli 200 000	6,0	6,6	9,3	9,6	12,3	13,6	13,2
Keskimäärin euroa	96 200	107 500	102 900	108 500	115 500	120 500	114 000

Kuvio 12a. Keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät

Kuvio 12b. Keskimääräiset uusien asuntolainojen lainamäärät ikäryhmittäin

Tässä tutkimuksessa näyttäisivät kaikkien alle 55-vuotiaiden lainanottajien lainamäärät laskeneen viime kevään tasolta. Yli 55-vuotiaiden lainamäärien nousua selittää tänä vuonna se, että joukossa on muutama suuri, yli 200 000 euron laina. Tarkasteltaessa viimeisen kahden vuoden aikana otettuja asuntolainoja ikäryhmittäiset vastaajamäärät jäävät melko vähäisiksi, mutta tulokset ovat kuitenkin suuntaa antavia. Suurimpia asuntolainoja ovat tälläkin kertaa ottaneet 35-39-vuotiaat, joilla keskimääräinen lainamäärä on 150 000 euroa, mikä kuitenkin on 18 500 euroa alempi kuin keväällä 2013.

Euromäärältään suurimpia asuntolainoja viimeisen kahden vuoden aikana ovat ottaneet pikkulapsiperheet, joilla keskimääräinen asuntolainan koko on nyt 169 300 euroa, kun kouluikäisten lasten perheiden lainat ovat olleet keskimäärin 128 900 euroa. Viime kevääseen

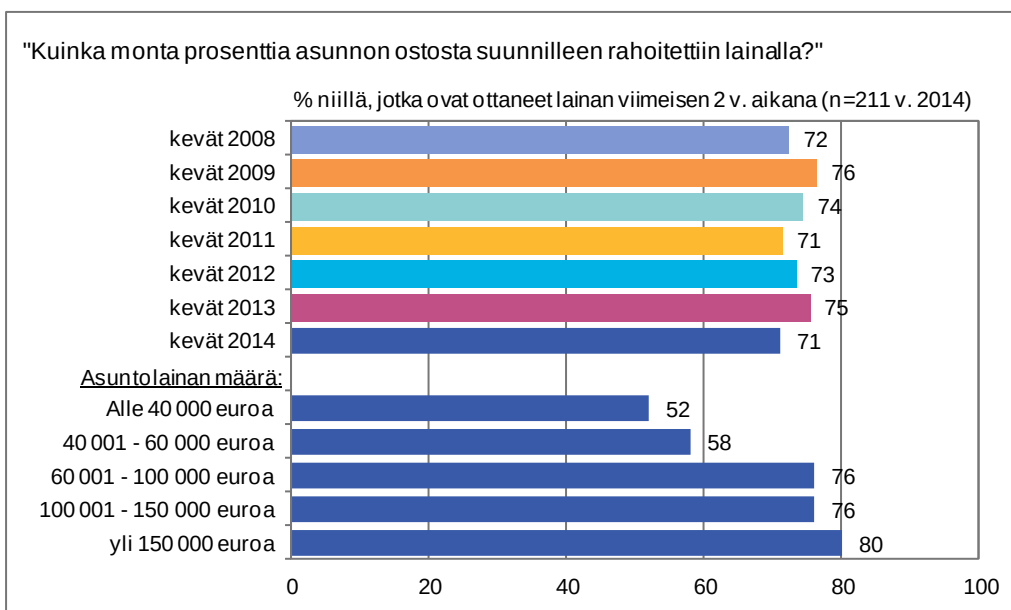
verrattuna pikkulapsiperheiden lainamäärät ovat nousseet hivenen ja kouluikäisten lasten perheiden lainamäärät laskeneet, mutta selvemmin. Viimeksi otetun asuntolainan keskiarvo oli viime keväänä pikkulapsiperheillä 164 300 euroa ja kouluikäisten lasten perheillä 141 600. Suurimmat asuntolainat on talouksilla, joilla tulotaso on hyvä ja joilla on näin ollen myös parhaat edellytykset selviytyä lainan takaisinmaksusta.

Pääkaupunkiseudulla asuvien viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat muualla Suomessa asuvien lainoja suurempia, jo pääkaupunkiseudun korkeammasta asuntojen hintatasostakin johtuen. Asuntojen hinnat myös nousivat viime vuonna pääkaupunkiseudulla, mutta laskivat muualla Suomessa. Tällä hetkellä pääkaupunkiseudulla asuntolainat ovat olleet keskimäärin 154 000 euron suuruisia. Keskiarvo on noussut viime kevään reilusta 130 000 eurosta. Pääkaupunkiseudulla viimeisen kahden vuoden aikana otetuista asuntolainoista kolmannes on ollut yli 200 000 euron suuruisia, vuosi sitten osuus oli 20 prosenttia. Muualla Suomessa keskimääräiset lainamäärät ovat sen sijaan laskeneet selvästi viimekeväisestä ja ero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä on kasvanut. Muualla Suomessa viimeisen kahden vuoden aikana otetut asuntolainat ovat olleet keskimäärin 103 600 euron suuruisia, kun viime keväänä ne olivat noin 118 000 euron suuruisia.

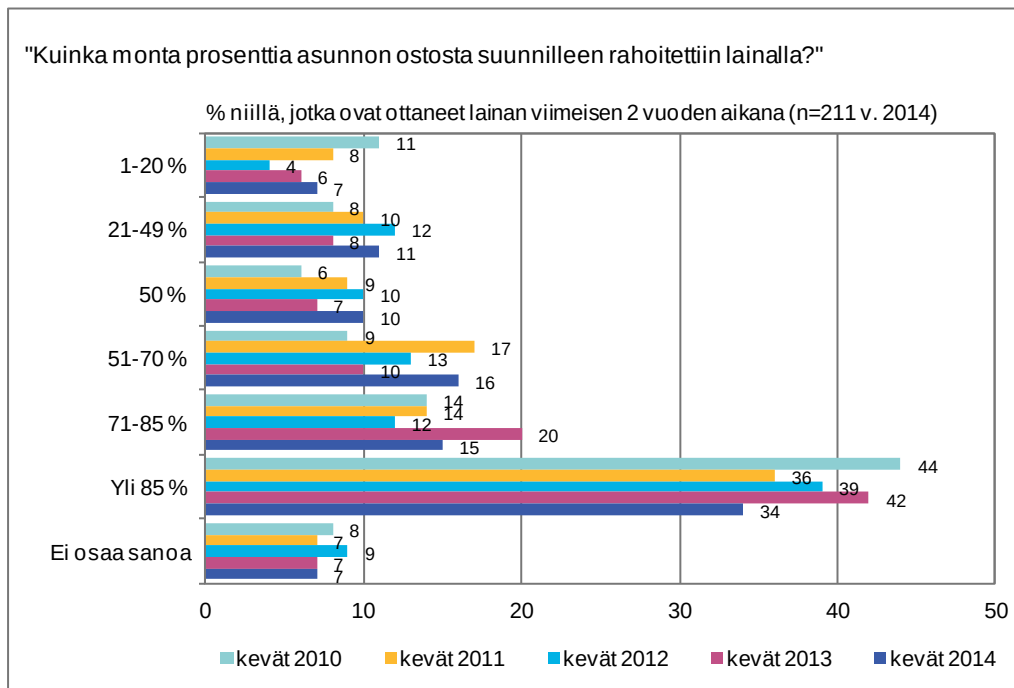
5.7 Lainan osuus asunnon rahoituksesta

Viimeisen kahden vuoden aikana asuntolainaa ottaneilla keskimäärin 71 prosenttia asunnon ostosta on rahoitettu lainalla. Asunnon oston lainaosuus on laskenut vuodentakaisesta, jolloin se oli 75 prosenttia. Lainan osuus on selvästi suurempi ensiasunnon hankinnan yhteydessä. Tämänkertaisessa tutkimuksessa keskimäärin 78 prosenttia ensiasunnon hankinnasta on rahoitettu lainalla. Osuus on laskenut sekä kevään 2012 että 2013 tasosta, jolloin se oli 86 prosenttia. Lainan osuus asunnon vaihdon yhteydessä on 61 prosenttia kuten kahtena edellisvuonnakin. Lainan osuus asunnon rahoituksessa on sitä suurempi mitä isompi laina on kyseessä. Yli 60 000 euroa asuntolainaa omaavat, ovat rahoittaneet asuntonsa hankinnan vähintään 76 prosenttisesti lainalla. Tällä tutkimuskerralla 34 prosenttia lainanottajista kertoi rahoittaneensa yli 85 prosenttia asunnon hankinnasta lainalla, mutta osuus on laskenut selvästi vuodentakaisesta.

Kuvio 13a. Lainan osuus asunnon rahoituksessa lainan suuruuden mukaan

Kuvio 13b. Lainan osuus asunnon rahoituksessa

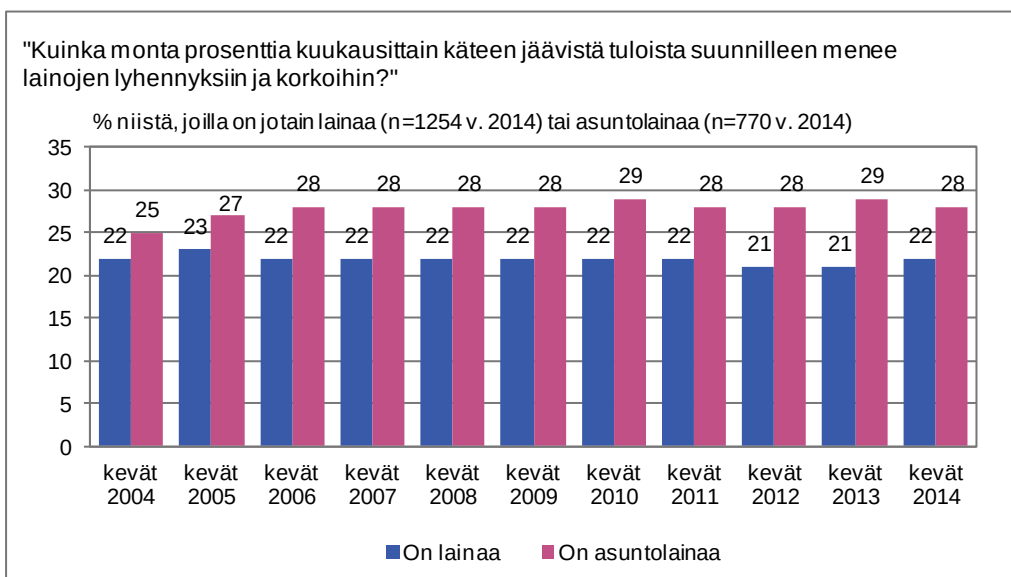
5.8

Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

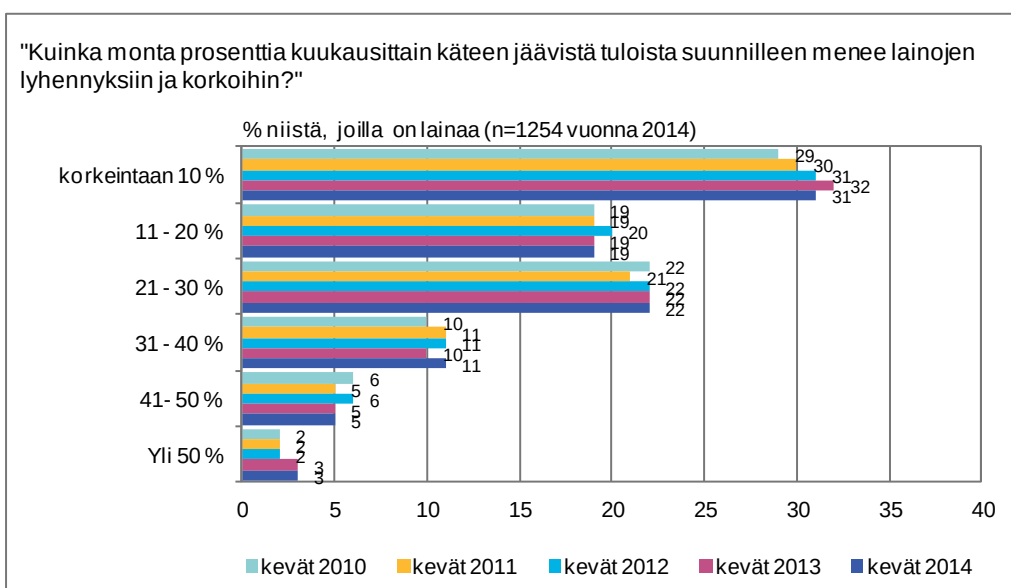
Lainanhoidosta aiheutuva velkarasitus eli lainanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista on pysynyt ennallaan vuodesta 2006, vaikka asuntolainojen keskikoko onkin tänä aikana kasvanut. Tähän on osaltaan vaikuttanut pitkään alhaalla pysynyt korkotaso, joka on laskeutunut keskimääräisiä lainanhoitokuluja. Tällä hetkellä lainojen lyhennyksiin ja korkoihin menee lainanottajilla keskimäärin 22 prosenttia kuukaudessa käteen jäävistä tuloista, prosenttiyksikön verran enemmän kuin vuosi sitten. Asuntoluotollisilla velanhoitomenojen osuus käytettävissä olevista tuloista on keskimäärin 28 prosenttia, ja niillä, joilla on vain kulutusluottoa 12 prosenttia. Jos vastaajalla on sekä asunto- että kulutusluottoa, nousee lainanhoitomenojen osuus noin 29 prosenttiin käteen jäävistä tuloista, mikä on kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin keväällä 2013. Joka toisella lainanottajista lainanhoitokulujen osuus tuloista jää kuitenkin alle keskiarvon, korkeintaan 20 prosenttiin. Kahdeksalla prosentilla se nousee yli 40 prosentin. Tilanne oli hyvin samanlainen myös vuosi sitten.

Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista kasvaa selvästi luottojen koon kasvaessa sekä sen suhteen, kuinka suuri osuus asunnon ostosta rahoitettiin lainarahalla. Suurimmillaan velkarasitus on 29-39 -vuotiailla, etenkin pikkulapsiperheillä ja ensiasunnon ostajilla sekä niillä vastaajilla, jotka kokevat asuntolainaansa liittyvän joitain riskejä.

Kuvio 14a. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

Kuvio 14b. Velanhoitomenojen osuus käteen jäävistä tuloista

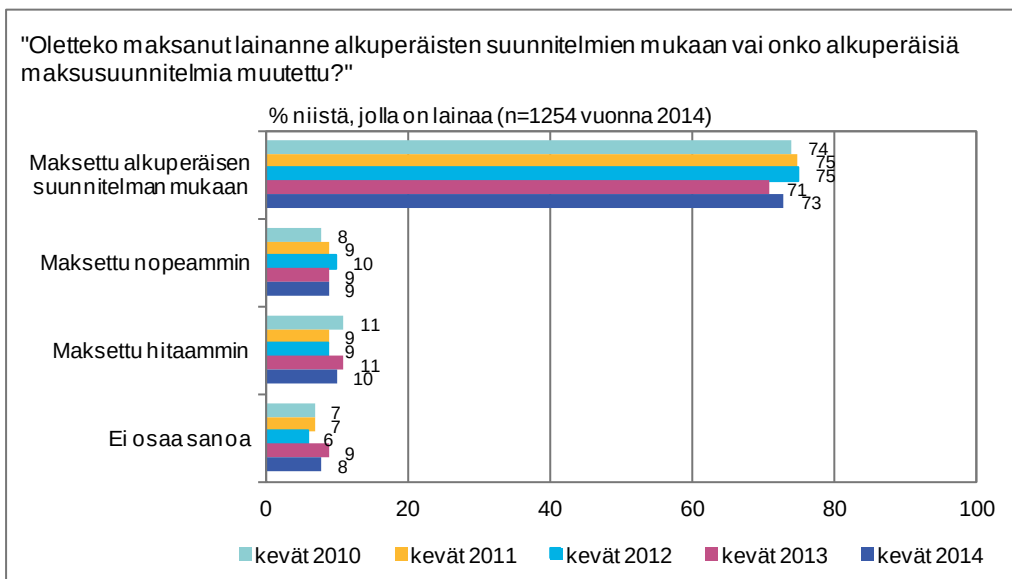
5.9

Lainojen maksusuunnitelmien muutokset ja lyhennysvapaiden jaksojen käyttö

Suurin osa, eli 73 prosenttia kaikista lainanottajista on edelleen maksanut lainansa alkupe-
räisen maksusuunnitelman mukaisesti. Osuus on noussut viime keväästä kahdella prosent-
tiyksiköllä. Nopeammin maksaneiden osuus on pysynyt samalla tasolla kuin vuosi sittenkin
yhdeksässä prosentissa, mutta lainaansa hitaammin maksaneiden osuus sen sijaan laske-
nut prosenttiyksikön verran, kymmeneen prosenttiin lainanottajista.

Keskimääräistä enemmän hitaammin lainaansa maksaneita on niiden vastaajien keskuudessa, joilla lainanhoitokulujen osuus käytettävissä olevista tuloista on yli 40 prosenttia. Alkuperäistä hitaampi maksaminen on hieman tyypillisempää pieni- tai keskituloisilla, mutta joukkoon mahtuu myös hyvätulaisia. Hitaammin maksaneilla on asuntolainan lisäksi myös keskimääräistä useampia erilaisia kulutusluottoja eikä lainkaan säästöjä tai sijoituksia. Heistä kuitenkin hieman keskimääräistä useammilla on lainaturvavakuutus, joka turvaa lainan takaisinmaksun. Selvästi keskimääräistä useammat hitaammin maksaneista ovat käyttäneet lyhennysvapaita jaksoja lainaa takaisin maksaessaan.

Kuvio 15a. Lainojen maksusuunnitelmien muutokset

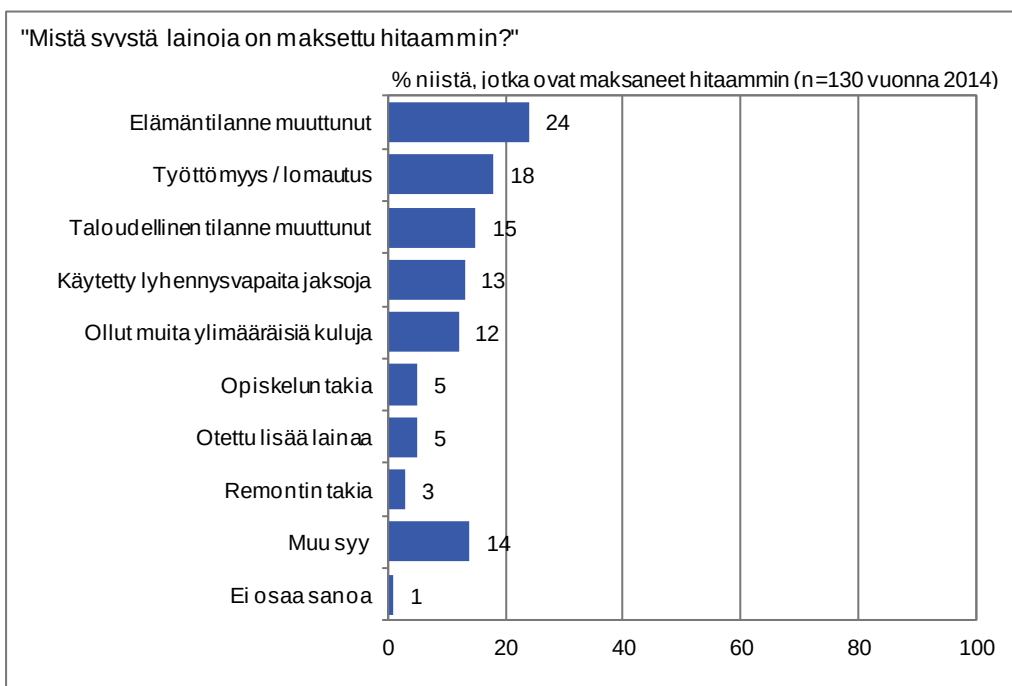

Lainojaan hitaammin maksaneilta kysyttiin nytkin avoimella kysymyksellä syytä siihen, miksi lainoja on maksettu hitaammin. Useimmiten syynä lainojen hitaampaan maksamiseen on lähes joka neljännän vastaajan mainitsema elämäntilanteen muuttuminen. Toiseksi yleisin syy on työttömyys tai lomautus 18 prosentin osuudella ja kolmantena tulee taloudellisen tilanteen muuttuminen, minkä mainitsee 15 prosenttia lainojaan hitaammin maksaneista. Muita mainittuja syitä ovat muun muassa lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen, muiden ylimääräisten kulujen ilmaantuminen, opiskelu, lisälainan ottaminen tai remontti.

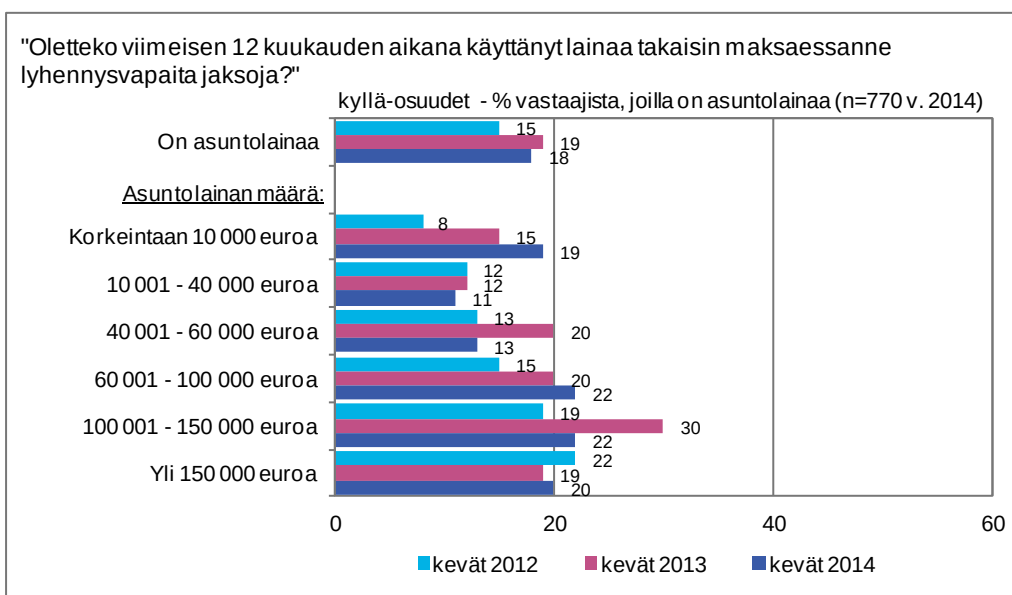
Kysyttäessä erikseen erityisesti juuri lyhennysvapaiden jaksojen käyttämisestä lainojen takaisinmaksussa, kaikista jotain lainaa omaavista 16 prosenttia kertoo käyttäneensä niitä lainansa takaisinmaksussa. Asuntolainaa omaavista lyhennysvapaita jaksoja käyttäneitä on 18 prosenttia. Lyhennysvapaita käyttäneiden osuudet ovat sekä asuntolainallisten että lainaa ylipäättään omaavien keskuudessa tällä hetkellä suunnilleen samalla tasolla kuin vuosi sitten.

Lyhennysvapaiden jaksojen käyttäminen lisääntyy lainamäärän noustessa, mutta myös vähemmän lainaa omaat käyttävät niitä. Lyhennysvapaita jaksoja käyttäneiden osuus on myös keskimääräistä korkeampi niillä, joilla lainanhoitokulujen osuus käytettävissä olevista tuloista on yli 40 prosenttia. Huomionarvoista on se, että lyhennysvapaita käytetään sekä pieni- että suurituloisten keskuudessa, mikä kertoo siitä, että on yleensäkin haluttu väljyyttä maksuohjelmiin.

Kuvio 15b. Mistä syistä maksanut hitaammin

Kuvio 16. Lyhennysvapaiden jaksojen käyttö viimeisen 12 kuukauden aikana asuntolainan koon mukaan

6 TALOUDEN JA ASUNTOLAINOJEN RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

6.1 Talouteen liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Omaa taloudellista tilannettaan uhkaavia riskejä kokevien suomalaisten osuus on samalla tasolla, jolle se nousi vuosi sitten. Vastaajille lueteltiin joukko heidän omaan talouteensa mahdollisesti liittyviä riskitekijöitä, ja tällä hetkellä 53 prosenttia vastaajista kokee jonkin luetelluista riskeistä uhkaavan omaa talouttaan, viime keväänä osuus oli 54 prosenttia. Lisäksi on viimekeväistä tavallisempaa kokea samanaikaisesti useita erillisiä uhkatekijöitä. Tälläkin hetkellä suurimpana oman talouden riskitekijänä koetaan esimerkiksi sairastumisesta, työkyvyttömyydestä, avioerosta tai lähiomaisen kuolemasta johtuva omien tai oman talouden tulojen lasku. Sen osuus yksittäisenä riskitekijänä on kuitenkin laskenut kahdella prosenttiyksiköllä, 30 prosenttiin. Työttömyyden ja lomautusten uhkan kokeminen lähti nousemaan keväällä 2012. Työttömyyden uhkaa kokee tällä hetkellä 24 prosenttia ja lomautusten 15 prosenttia vastaajista. Myös Tilastokeskuksen Kuluttajabarometrin mukaan suomalaisten näkemykset työttömyydestä ovat heikentyneet edelleen.

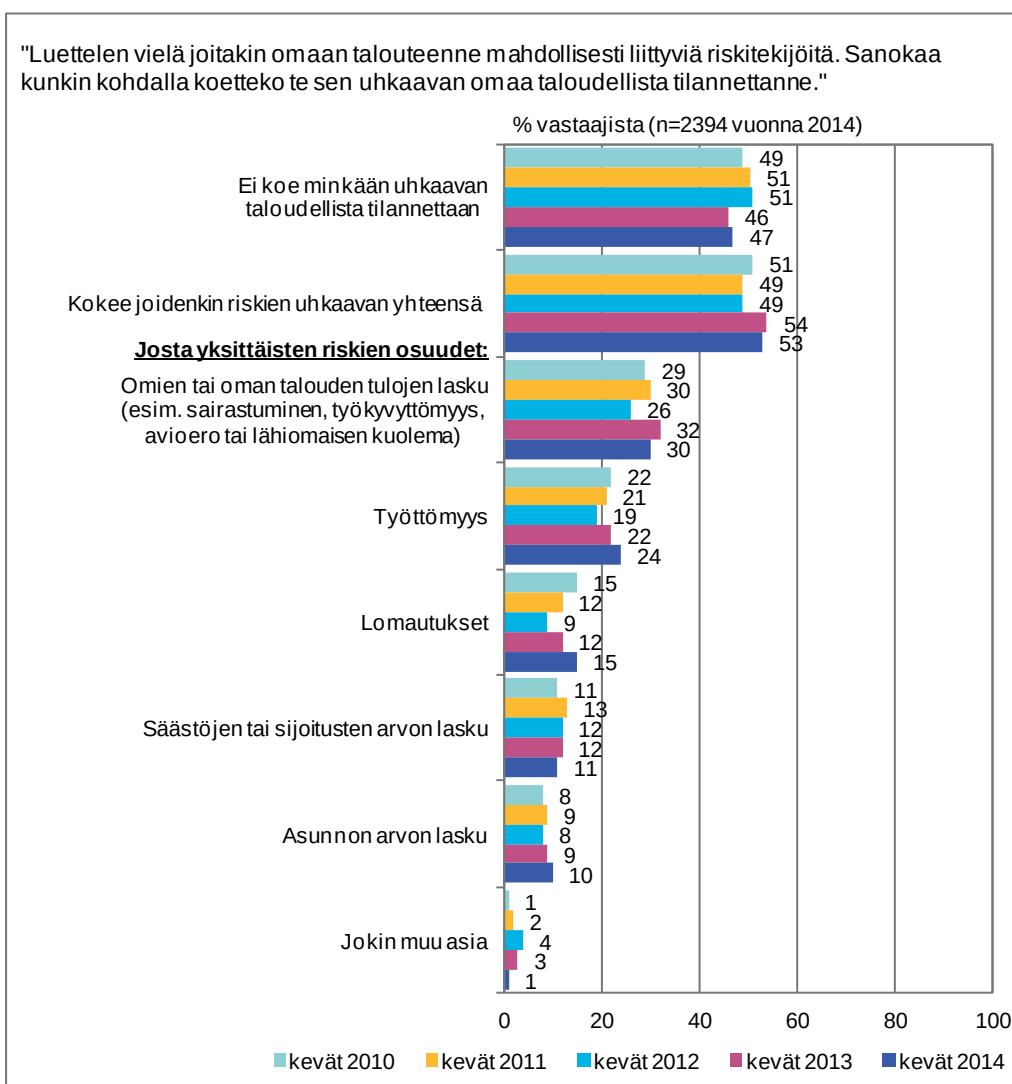
Riskejä kokevilla on muita useammin taloudellisia ja muita velvoitteita. Heitä on keskimääräistä useammin etenkin asuntolainaa ja useampia kulutusluottoja omaavien sekä niiden keskuudessa, joilla lainanhoitoon menee yli 20 prosenttia kuukausituloista. Etenkin työttömät ja lomautetut, mutta myös työväestöön kuuluvat ja tällä kertaa lisäksi ylemmät toimihenkilötkin kokevat riskejä muihin ammattiryhmiin kuuluvia enemmän. Sen sijaan opiskelijoiden ja eläkeläisten keskuudessa heitä on keskimääräistä vähemmän.

Työttömyyden uhkan kokeminen on edelleen kasvanut nuorten sekä 45-54 -vuotiaiden keskuudessa, mutta 40-44 -vuotiaat kokevat työttömyyden uhkaa viimekeväistä vähemmän. Työttömyyden uhkaa kokevien osuus on keskimääräistä suurempi ja edelleen aiempaa korkeampi kaikkien 20-34 ja 50-54 -vuotiaiden keskuudessa. Erityisesti työttömyyden uhkan kokeminen on kasvanut 25-28 -vuotiailla nuorilla. Tällä hetkellä 41 prosenttia 25-28 -vuotiaista kokee työttömyyden uhkaa, mikä on seitsemän prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten ja yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän kuin keväällä 2012. Yhtä paljon työttömyyden uhkan kokeminen on lisääntynyt 50-54 -vuotiaiden keskuudessa: viime kevään 26 prosentista 33 prosenttiin. Lomautusten uhkan kokeminen on lisääntynyt viime keväästä lähes kaikissa ikäryhmissä, eniten kuitenkin 40-44 -vuotiailla ja 25-28 sekä 55-59 -vuotiailla. Keskimääräiseen verrattuna eniten lomautusuhkaa kokevatkin tällä hetkellä juuri 25-28 ja 40-44 -vuotiaat.

Pelko omien tai oman talouden tulojen laskemisesta liittyy vielä aiempaakin selvemmin työttömyyden tai lomautusten uhkan kokemiseen. Nyt oman talouden tulojen laskua pelkäävistä reilut kaksi kolmasosaa kokee samanaikaista työttömyyden tai lomautusten uhkaa, viime keväänä reilu puolet.

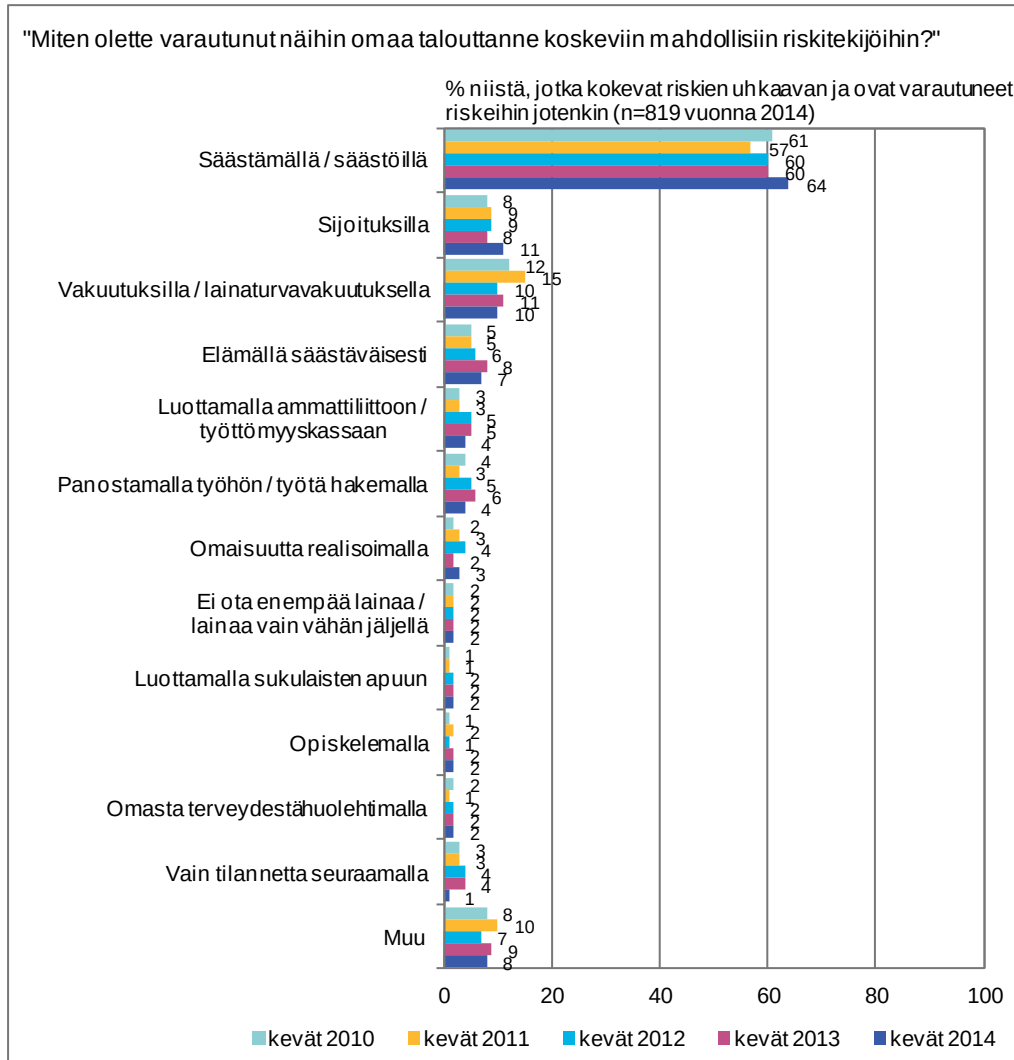
Etenkin työväestöön kuuluvat ja alemmat toimihenkilöt, mutta myös ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat kokevat keskimääräistä useammin työttömyyden uhkaa. Lomautusten uhkaa koetaan niin ikään työväestön ja alemmien toimihenkilöiden keskuudessa. Asunnon arvon laskun kokevat uhkana keskimääräistä useammin etenkin ylemmät toimihenkilöt ja alle 50.000 asukkaan kaupungeissa asuvat sekä 45-49 -vuotiaat. Ylempien toimihenkilöiden keskuudessa asunnon arvon laskun uhkana kokevien osuus on kaksinkertaistunut vuodentakaiseen verrattuna ja on nyt 15 prosenttia. Sijoitustensa arvon laskua pelkäävät taas keskimääräistä useammin eläkeläiset sekä ne, joilla on säästöjä ja sijoituksia riskipitoisissa kohteissa, etenkin pörssiosakkeissa ja sijoitusrahastoissa. Maanviljelijöissä ja yksityisyrittäjissä on keskimääräistä enemmän niitä, jotka pelkäävät omien tai taloutensa tulojen laskun.

Kuvio 17a. Omaan talouteen liittyvät riskitekijät

Omaa taloutta koskeviin riskitekijöihin varaudutaan yleisimmin säästämällä, ja tällä tavoin varautuvien osuus on kasvanut viime keväästä neljällä prosenttiyksiköllä 64 prosenttiin kaikista jollain tavalla varautuvista. Kun lasketaan yhteen joko säästöillä tai sijoituksilla varautuneet, nousee säästämisen ja sijoittamisen osuus varautumiskeinona 75 prosenttiin. Vakuutuksilla varautuminen on kolmanneksi yleisin varautumiskeino. Monet pyrkivät myös elämään säästäväisemmin, mikä kertoo myös panostamisesta riskeihin varautumisessa. Omaan taloutta koskeviin riskeihin varaudutaan myös esimerkiksi kuulumalla työttömyyskassaan tai panostamalla enemmän työntekoon.

Kuvio 17b. Omaan talouteen liittyviin riskitekijöihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuina)

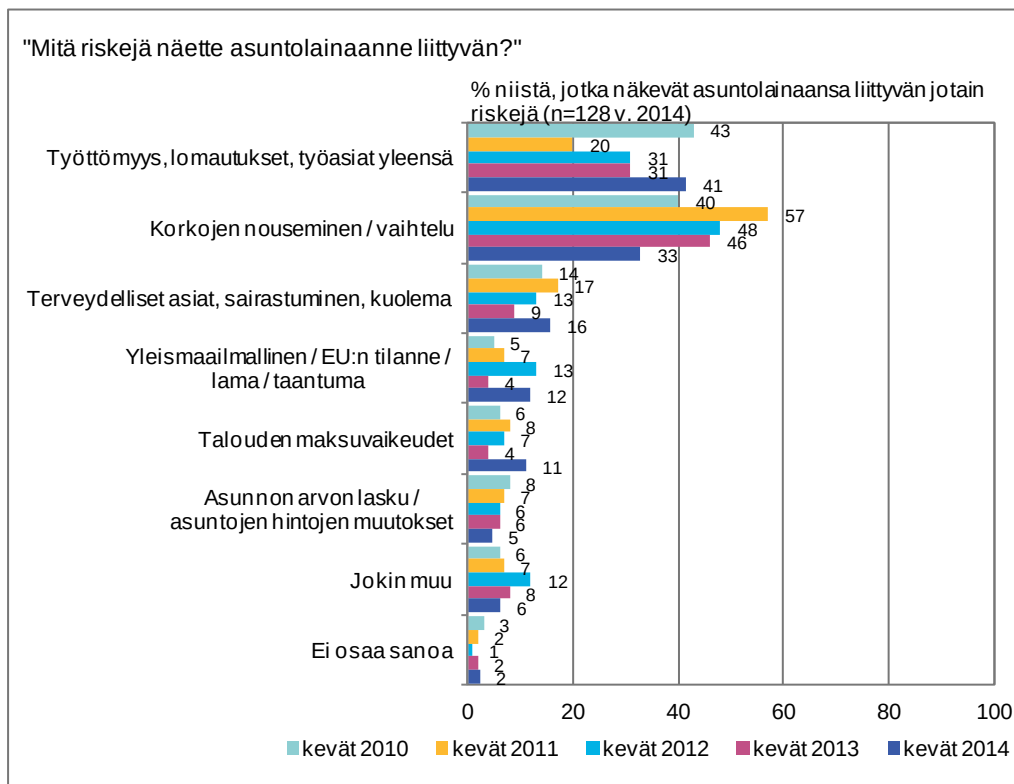

6.2

Asuntolainaan liittyvät riskit ja varautuminen niihin

Hieman viimekeväistä pienempi osuus asuntolainaa omaavista näkee tällä hetkellä lainaansa liittyvän joitain riskejä. Noustuaan viime keväänä 19 prosenttiin osuus on nyt laskeutunut samalle tasolle kuin vuonna 2009, 17 prosenttiin. Vastaaajat kuitenkin mainitsivat viimekeväistä useampia yksittäisiä riskejä samanaikaisesti. Työttömyys, lomautukset ja työasiat yleensä on noussut useimmiten mainituksi riskiksi, jonka mainitsee nyt 41 prosenttia vastanneista. Osuus on kasvanut viime kevääseen verrattuna kymmenellä prosenttiyksiköllä. Huoli korkojen noususta on sen sijaan edelleen vähentynyt. Sen mainitsee tällä hetkellä kolmannes niistä, jotka näkevät asuntolainansa liittyvän joihinkin riskeihin, ja osuus on pienentynyt vuodentakaisesta 13 prosenttiyksiköllä. Keväällä 2011 korkojen noususta oli huolissaan 57 prosenttia vastanneista. Tämä kuvaa hyvin tilannetta korkomarkkinoilla. Yleismaailmallisen tai EU:n tilanteen tai taantuman näkee asuntolainansa riskinä taas lähes yhtä suuri osuus kuin keväällä 2012, 12 prosenttia. Lähes yhtä suuri osuus vastanneista pitää riskinä oman taloutensa maksuvaikeuksia.

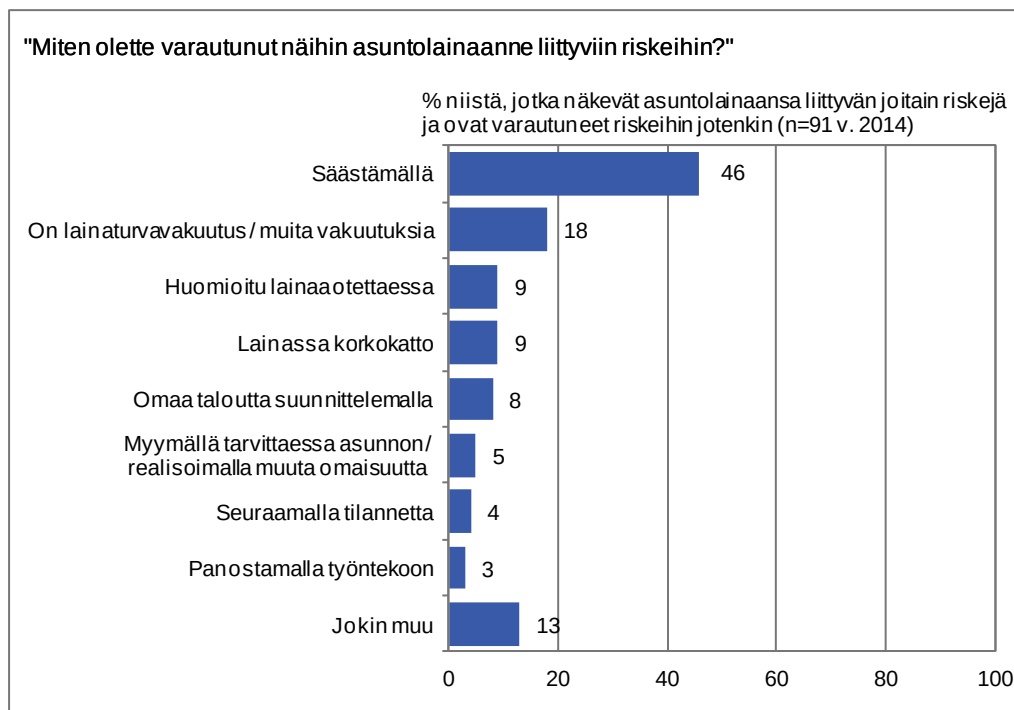
Kuvio 18a. Asuntolainaan liittyvät riskit (spontaanit maininnat luokiteltuina)

Suuria, yli 100 000 euron asuntolainoja omaavat ja etenkin viimeisten kahden vuoden aikana yli 200 000 euron asuntolainan ottaneet kokevat asuntolainansa liittyvän riskejä useammin kuin vähemmän asuntolainaa omaavat. Riskejä kokevilla lainan takaisinmaksuaika on keskimääräistä hieman pidempi, ja heillä menee myös keskimääräistä suurempi osuus tuloista lainanlyhennyksiin ja korkoihin.

Avoimella kysymyksellä tarkennettiin vielä sitä, miten riskejä kokeneet ovat varautuneet asuntolainansa riskeihin. Viime kevääseen verrattuna entistä useammat pyrkivät varautumaan säästämällä. Näin tekee nyt 46 prosenttia riskejä asuntolainansa liittävästä ja niihin varautuvista, viime keväänä reilut 40 prosenttia. Toiseksi yleisin tapa on varautua lainaturvavakuutuksella tai muilla vakuutuksilla, osuus 18 prosenttia. Vajaa kymmenesosa kertoo riskejä huomioidun jo pankissa lainaa otettaessa. Tämä antaa hyvän pelivaran lainaan mahdollisesti liittyvien riskien varalta. Korkokaton mainitsee niin ikään lähes joka kymmenes.

Kuvio 18b. Asuntolainaan liittyviin riskeihin varautuminen (spontaanit maininnat luokiteltuna)

6.3 Asuntolainan korkosidonnaisuus ja lyhennystapa

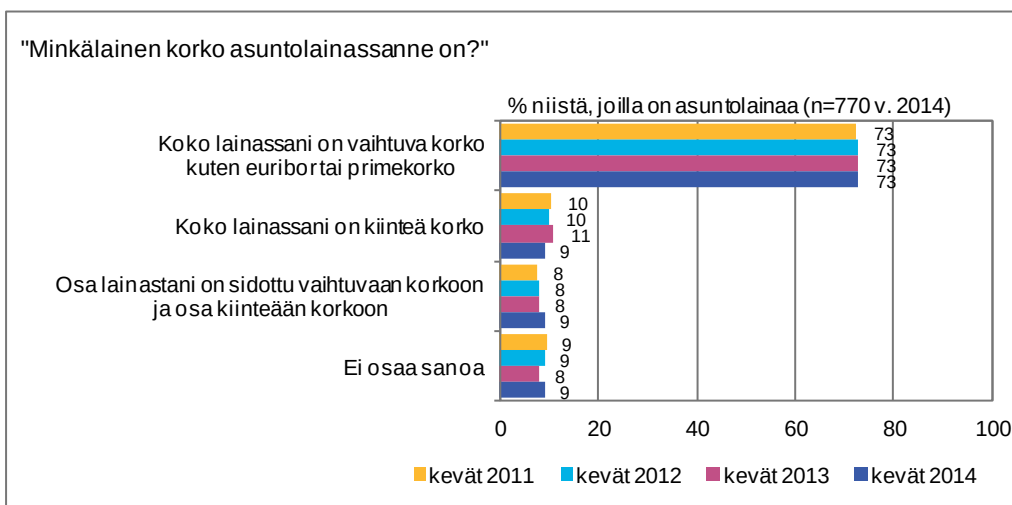
Vastaajien asuntolainan korkosidonnaisuutta selvitettiin kysymällä sitä, onko koko lainassa vaihtuva tai kiinteä korko, vai onko osa lainasta sidottu vaihtuvaan ja osa kiinteään korkoon. Lisäksi selvitettiin lainan lyhennystapaa kysymällä, miten korkotason muutos vaikuttaa vastaajan asuntolainan maksuerään.

Tilanne on ollut lähes muuttumaton viimeiset neljä vuotta. Tällä hetkellä lähes kolmella neljästä asuntovelallisesta on koko lainassaan vaihtuva korko, kuten euribor tai primekorko, yhdeksällä prosentilla asuntolaina on sidottu kiinteään korkoon ja niin ikään yhdeksällä prosentilla on osa lainasta vaihtuva- ja osa kiinteäkorkoista. Yhdeksän prosenttia ei osannut kertoa asuntolainansa korkosidonnaisuutta. Asuntolainan sitominen osittain vaihtuvaan ja osittain kiinteään korkoon on yleisempää isoissa, yli 150 000 euron asuntolainoissa ja se on tyypillisempää 1-2 vuotta sitten otetuissa kuin viimeisen vuoden aikana otetuissa asuntolainoissa. Niillä vastaajilla, jotka kokevat asuntolainansa liittyvän joitakin riskejä, on keskimääräistä hieman useammin koko lainassaan kiinteä korko.

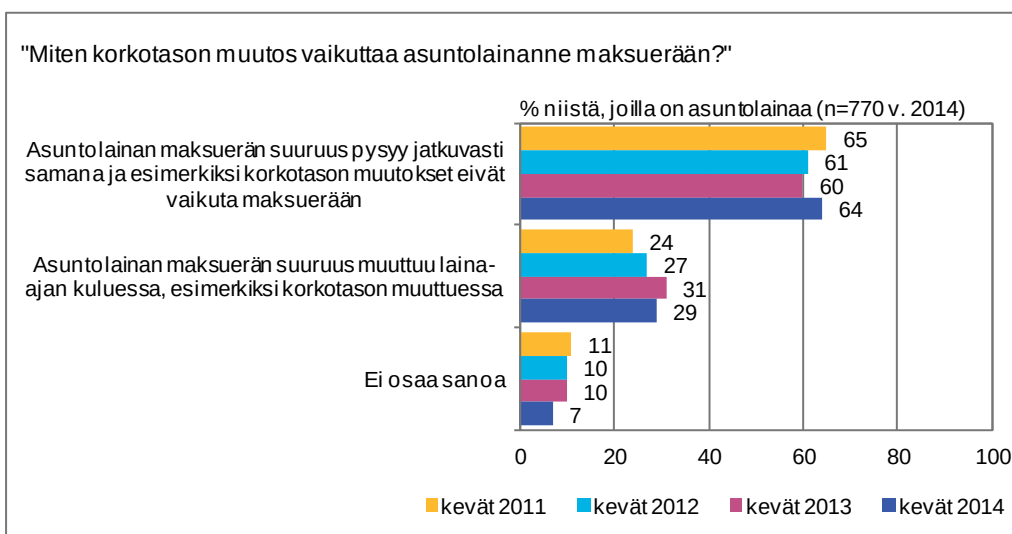
Kuten vuosi sittenkin niistä, joiden asuntolaina on sidottu pelkästään vaihtuvaan korkoon, 14 prosentilla on lainassaan korkokatto varmistamassa, ettei korko nouse yli sovitun rajan.

Suurimmalla osalla eli 64 prosentilla asuntolainaa omaavista lainan maksuerän suuruus pysyy jatkuvasti samana, eivätkä korkotason muutokset vaikuta maksuerään. Osuus on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä viime keväästä. Niiden osuus, joilla asuntolainan maksuerän suuruus muuttuu laina-aikana esimerkiksi korkotason muuttuessa, on puolestaan hieman viimekeväistä alempi, 29 prosenttia.

Kuvio 19a. Minkälainen korko asuntolainassa on

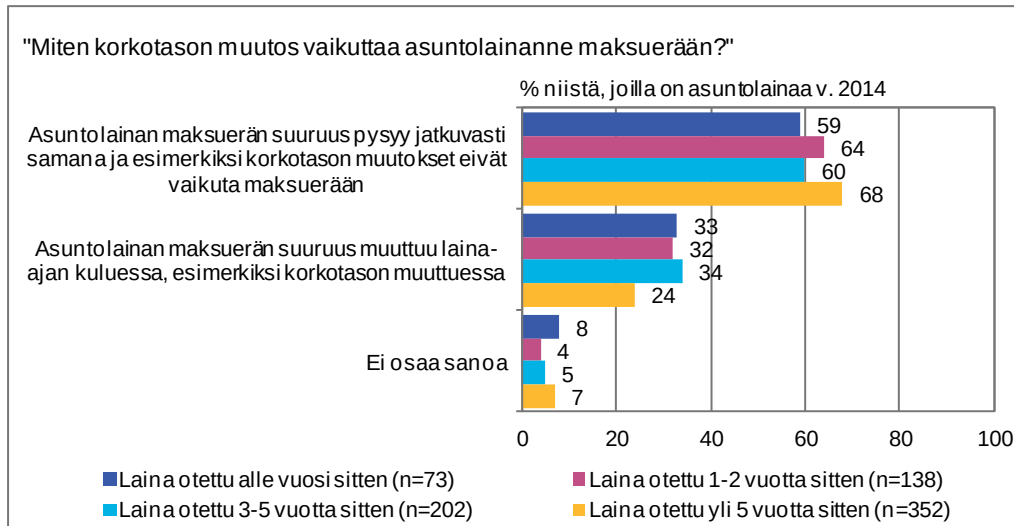

Kuvio 19b. Korkotason muutoksen vaikutus asuntolainan maksuerään

Tämän tutkimuksen mukaan uudemmissa, alle 2 vuotta sitten otetuissa asuntolainoissa lainan maksuerän suuruuden muuttuminen laina-ajan kuluessa on hieman yleisempää, sen sijaan maksuerän pysyminen suuruudeltaan jatkuvasti samana on yleisempää 3-5 vuotta tai yli viisi vuotta sitten otetuissa lainoissa.

Kuvio 19c. Korkotason muutoksen vaikutus asuntolainan maksuerään sen mukaan, milloin asuntolaina on otettu

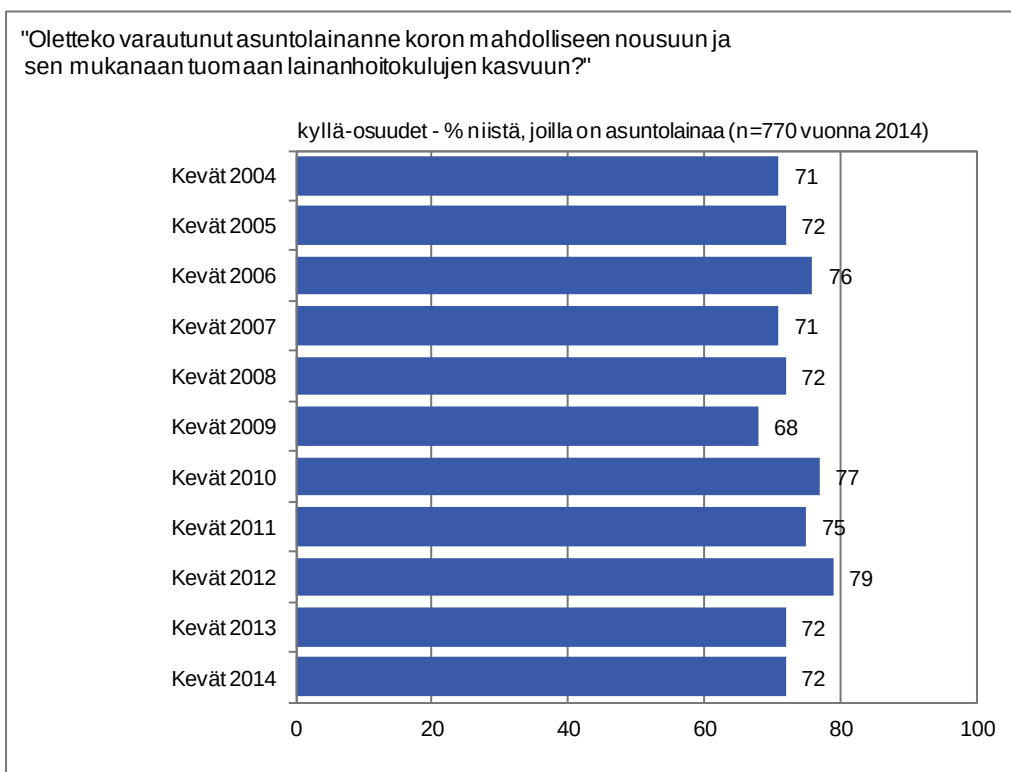
6.4

Varautuminen mahdolliseen koron nousuun

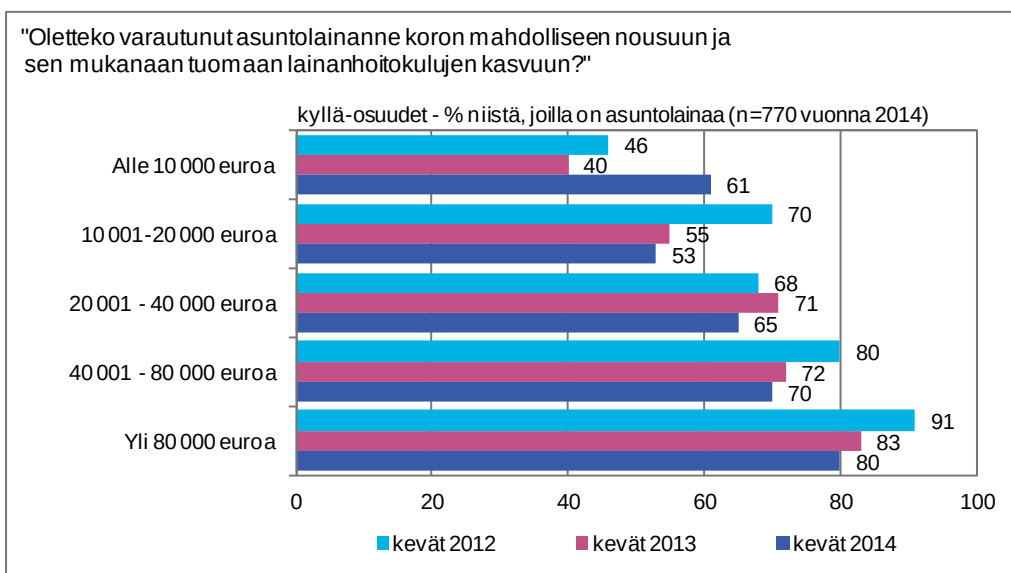
Koska korkotaso on pysynyt jo historiallisesti varsin pitkään alhaalla, on oletettavaa, että suuntaliike koroissa voi jossain vaiheessa olla taas nouseva. Varautuminen korkojen nousun varalta nähdään edelleen varsin tarpeellisena ja korkojen nousuun varautumisen taso on varsin korkea. Kun keväällä 2009 asuntoluottolisista reilut kaksi kolmasosaa oli varautunut asuntolainan koron nousuun ja sen mukanaan tuomaan lainanhoitokulujen kasvuun, nousi varautuneiden osuus sen jälkeen ja oli keväällä 2012 korkeimmillaan 79 prosentissa. Tällä hetkellä 72 prosenttia asuntolainaa omaavista kertoo varautuneensa lainansa koron mahdolliseen nousuun, kuten viime keväänäkin.

Varautuminen on edelleen keskimääräistä yleisempää niillä, joilla on suurimmat asuntolainat. Elinvaiheittain tarkasteltuna pikkulapsiperheet ovat varautuneet keskimääräistä yleisemmin.

Kuvio 20a. Varautuminen mahdolliseen koron nousuun

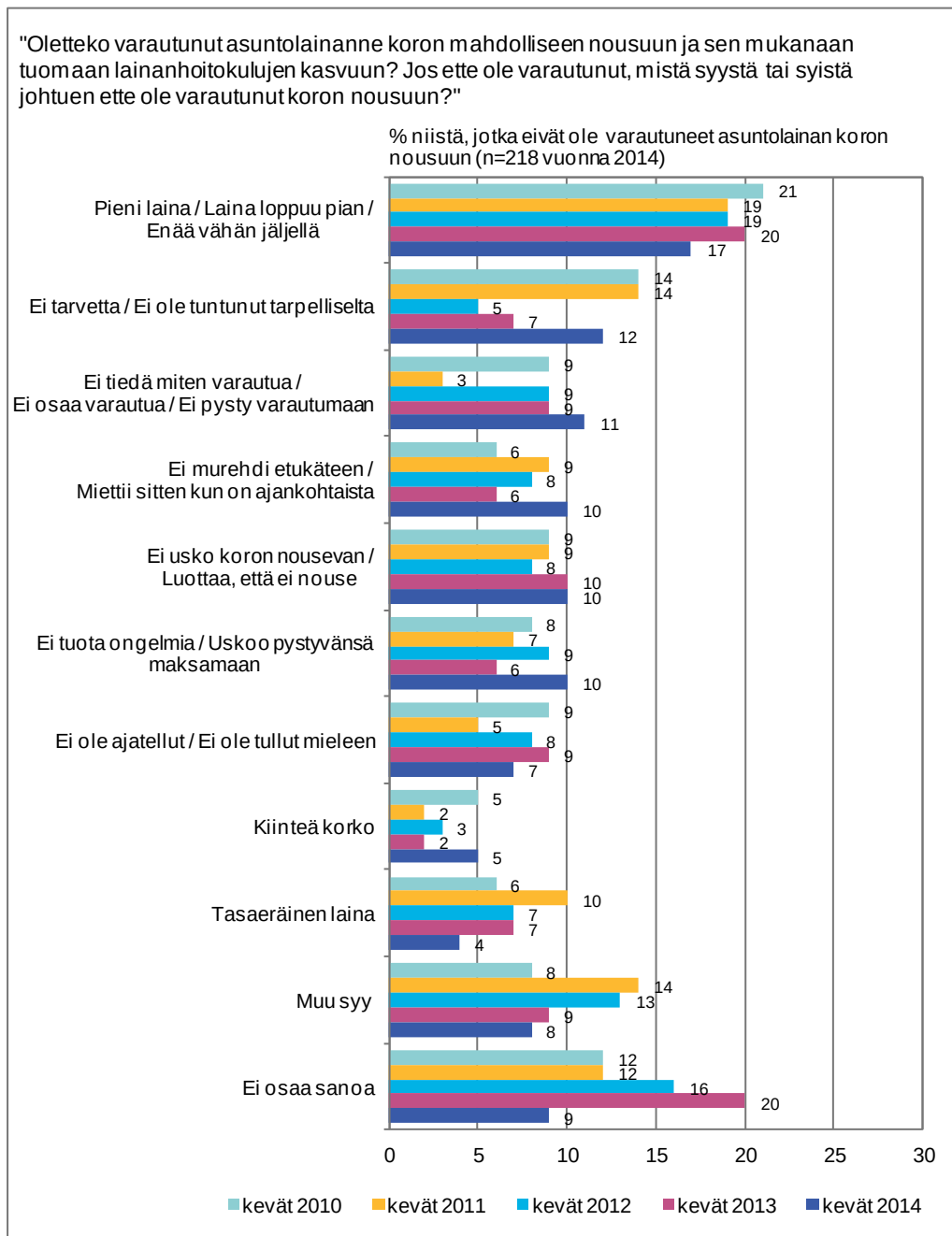
Kuvio 20b. Varautuminen mahdolliseen koron nousuun eri määrän asuntolainaa omaavilla

Vastaajilta, jotka eivät ole varautuneet koron mahdolliseen nousuun, kysyttiin jälleen mistä syystä tai syistä johtuen he eivät ole varautuneet. Tavallisin syy tälläkin kertaa on se, että laina on niin pieni tai laina loppuu pian. Tätä mieltä on joka kuudes vastaaja, mutta osuus on laskenut hieman aiemmalta tasoltaan. Kauan alhaalla pysynyt korkotaso näkyy myös näissä vastauksissa ja yhtä suuri osuus kuin vuosi sittenkin ei usko korkotason nousevan.

Moni ei myöskään koe varautumista tarpeelliseksi tai murehdi asiaa etukäteen, vaan miettii sitten kun se on ajankohtaista. Osa ei tiedä miten varautua tai kokevat, etteivät pysty varautumaan koron nousuun.

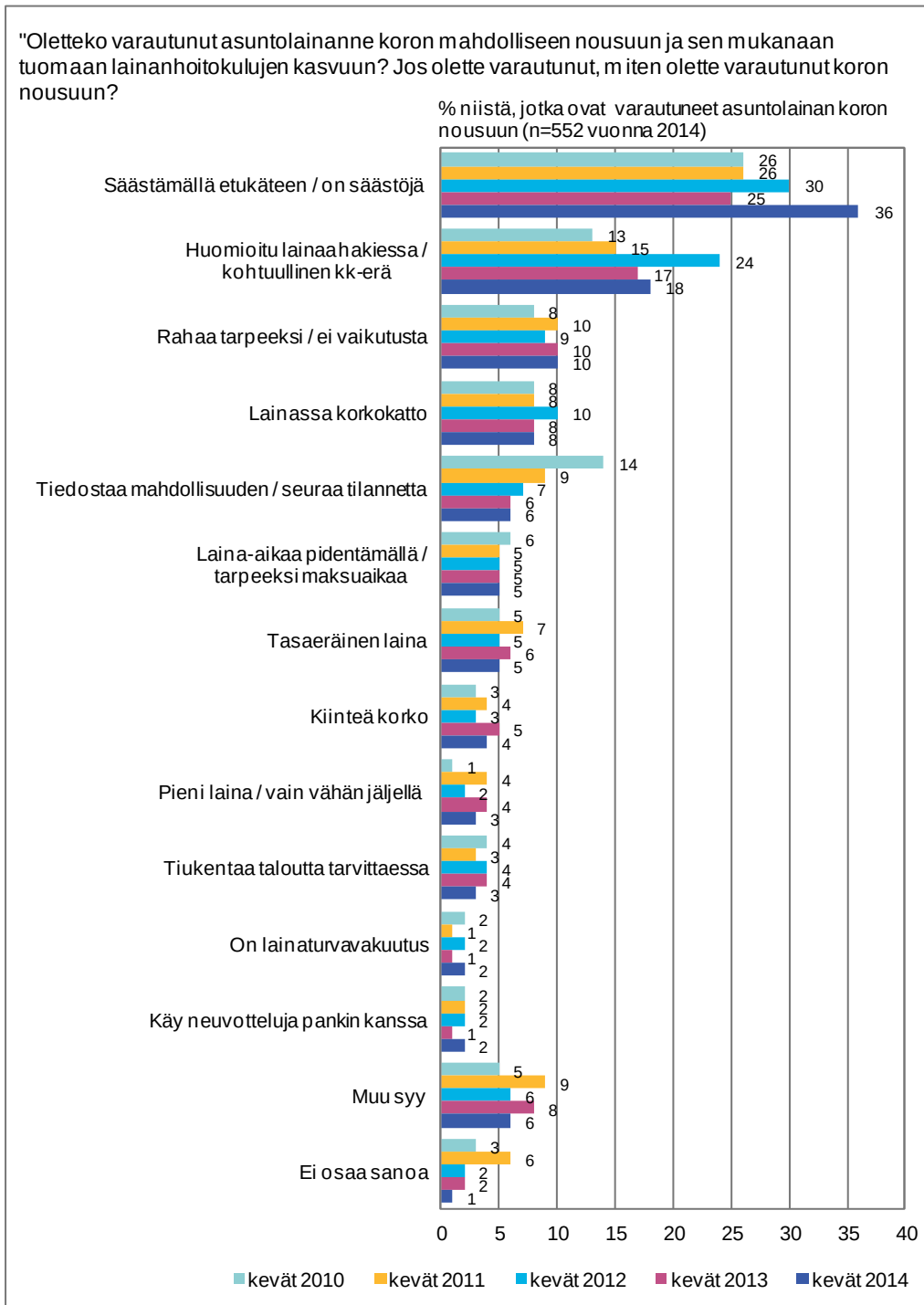
Kuvio 20c. Miksi ei ole varautunut mahdolliseen koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuina)

Niin ikään korkojen nousuun varautuneilta kysyttiin, miten he ovat siihen varautuneet. Säästäminen on tälläkin kertaa yleisin varautumiskeino ja säästöillä varautuvien osuus on myös kasvanut selvästi viime vuodesta. Nyt 36 prosenttia ilmoittaa varautuneensa säästämällä etukäteen tai säästöillä, kun osuus oli vuosi sitten 25 prosenttia. Samoin edelleen on

nähty oleelliseksi mitoittaa laina jo lainaa hakiessa niin, että lainanhoidosta selviää myös korkojen noustua. Samoin moni mainitsee nytkin, että rahaa on tarpeeksi ja että pystyy selviämään mahdollisesta koron noususta. Lisäksi varaudutaan esimerkiksi korkokatolla, tasaerälainalla tai kiinteällä korolla, joiden osuudet ovat suunnilleen viime kevään tasolla.

Kuvio 20d. Miten on varautunut koron nousuun (spontaanit maininnat luokiteltuina)

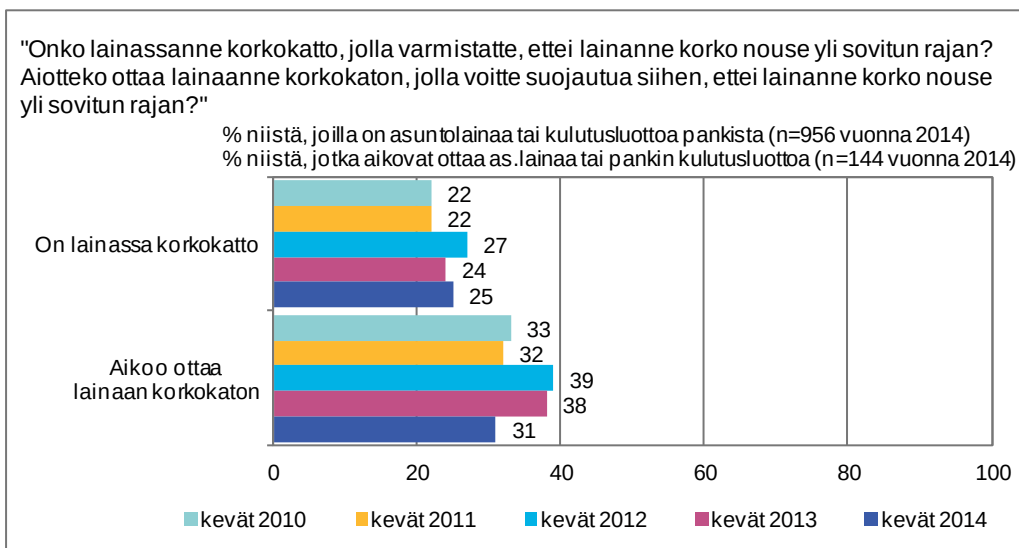

6.5 Lainaan liitetty korkokatto

Osa lainanottajista varautuu lainanottoon liittyviin riskeihin ottamalla lainaansa korkokaton, jolla voi varmistua, ettei korko nouse yli sovitun rajan. Korkokaton lainaansa ottaneiden osuus on suunnilleen samalla tasolla kuin viime keväänä. Asuntolainaa tai pankista otettua kulutusluottoa omaavista joka neljännellä on lainassaan korkokatto. Tyypillisimmin korkokatto on edelleen alle vuosi sitten otetuissa asuntolainoissa, ja osuus on kasvanut viime kevään 31 prosentista 36 prosenttiin. Lisäksi keskimääräistä useammilla niistä, joilla on lainassaan korkokatto, on myös lainaturvavakuutus turvaamassa lainan takaisinmaksua.

Kaikilta niiltä, jotka aikovat ottaa asuntolainaa tai pankin kulutusluottoa, kysyttiin myös suhtautumista korkokattoon. Tällä hetkellä kaikista asuntolainaa tai pankin kulutusluottoa ottavista 31 prosenttia aikoo ottaa lainaansa korkokaton. Korkokaton suosio näyttäisi kääntyneen laskuun, sillä vuosi sitten osuus oli 38 prosenttia.

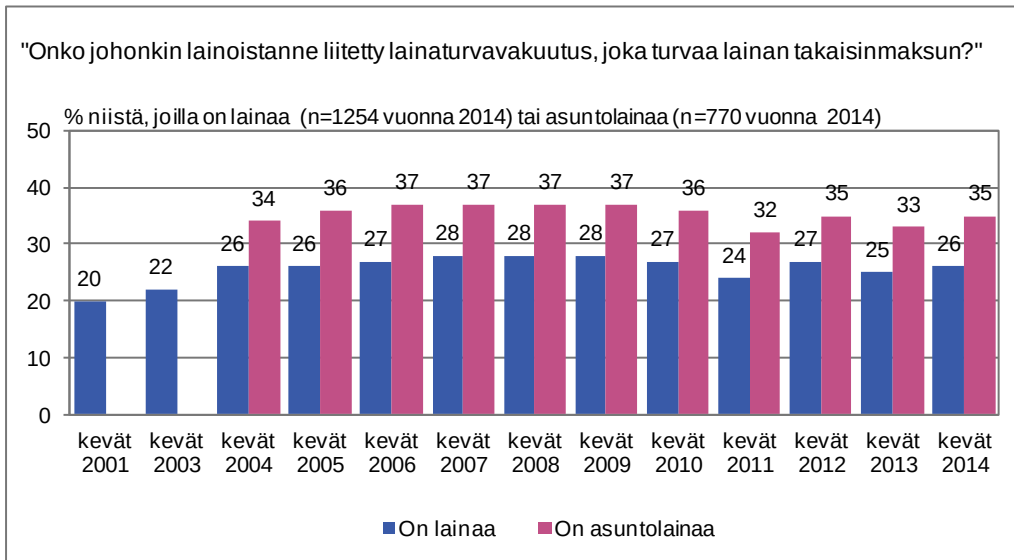
Kuvio 21. Korkokatto

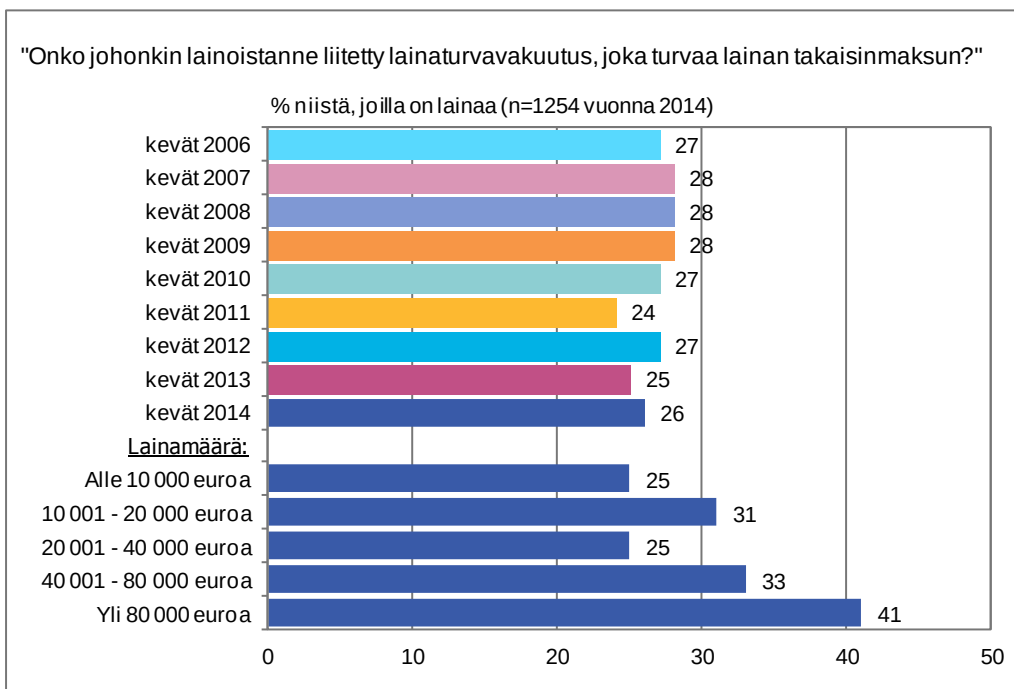
6.6 Lainaturvavakuutukset ja henkivakuutukset

Lainan takaisinmaksun sujumisen suunnitelmien mukaan yllättävissäkin elämäntilanteissa voi varmistaa ottamalla lainaturvavakuutuksen. Vuonna 2001, eli kolmetoista vuotta sitten, joka viidennellä lainanottajalla oli lainaturvavakuutus, ja osuus kasvoi tasaisesti vuoteen 2009 saakka, jolloin se oli 28 prosenttia. Keväällä 2011 lainaturvavakuutusten suosio hie- man notkahti, mutta sen jälkeen on ollut taas nähtävissä hienoista kasvua. Tässä tutkimuk- sessa lainaturvavakuutusten ottajien osuus on 26 prosenttia. Tavallisimmin lainaturva on lii- tetty asuntolainaan. Asuntovelallistenkin keskuudessa lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on noussut taas vuoden 2012 tasolle 35 prosenttiin viime kevään pienen notkahduk- sen jälkeen. Niillä, joilla on vain jotain kulutusluottoa, lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on laskenut 10 prosenttiin viime kevään 14 prosentista.

Kuvio 22a. Lainaturvavakuutukset

Kuvio 22b. Lainaturvavakuutukset lainan suuruuden mukaan

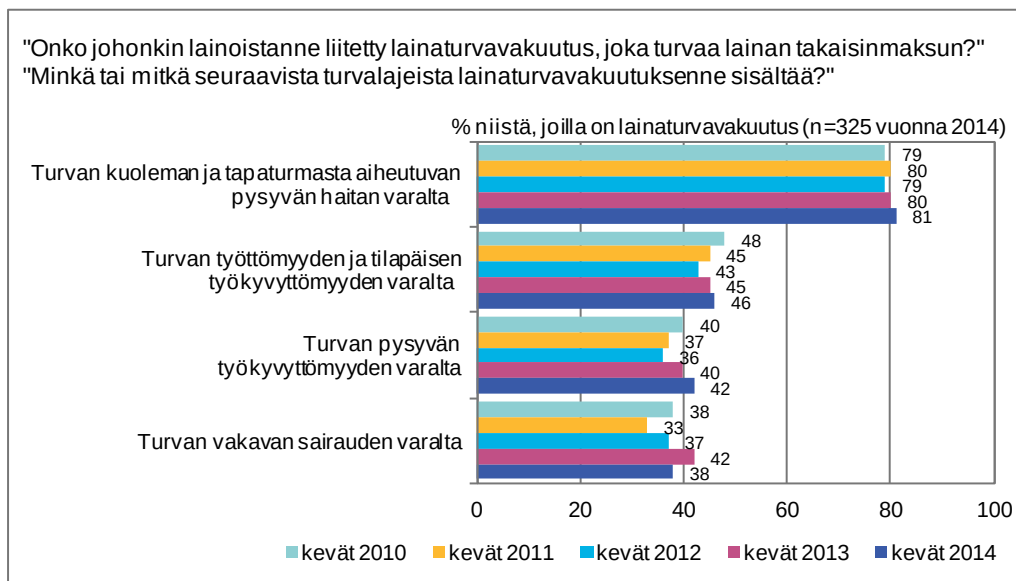

Lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus lisääntyy lainamäärän noustessa. Suurimpia asuntolainoja omaavilla lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on kutakuinkin samalla tasolla kuin viime keväänä.

Lainaturvavakuutukset ovat edelleen yleisempiä niillä, joilla velanhoitomenot suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin ovat keskimääräistä suuremmat. Lainaturvavakuutus on keskimääräistä yleisempi heti, kun lainanhoitokulujen osuus tuloista ylittää 20 prosentin rajan (lainaturva 37 prosentilla). Lainaturvavakuutukset ovat edelleen tavallisempia ensiasunnon ostajilla, joista nyt 39 prosentilla on lainaturvavakuutus. Osuus on prosenttiyksikön verran korkeampi kuin vuosi sitten. Asunnon vaihtajilla lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus sen sijaan on kasvanut selvemmin: kolmanneksella asunnon vaihtajista on tällä hetkellä lainaturvavakuutus, viime keväänä 29 prosentilla. Edelleen on myös yleistä, että lainaan otetaan sekä lainaturvavakuutus että korkokatto. Nytkin lähes joka toisella niistä, joilla on lainassaan korkokatto, on myös lainaturvavakuutus.

Suurin osa, 81 prosenttia, lainaturvavakuutuksen ottajista on ottanut vakuutuksen kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta. Lainaturvavakuutuksen ottaneista 46 prosentilla vakuutus sisältää turvan työttömyyden ja työkyvyttömyyden varalta. Lisäksi 42 prosentilla on turva pysyvän työkyvyttömyyden, ja 38 prosentilla vakavan sairauden varalta. Vakavan sairauden varalta otettua turvaa lukuun ottamatta eri turvalajien osuudet ovat viimekeväistä 1-2 prosenttiyksikköä korkeampia. Vakavan sairauden varalta turvan ottaneiden osuus on laskenut viime keväästä neljällä prosenttiyksiköllä.

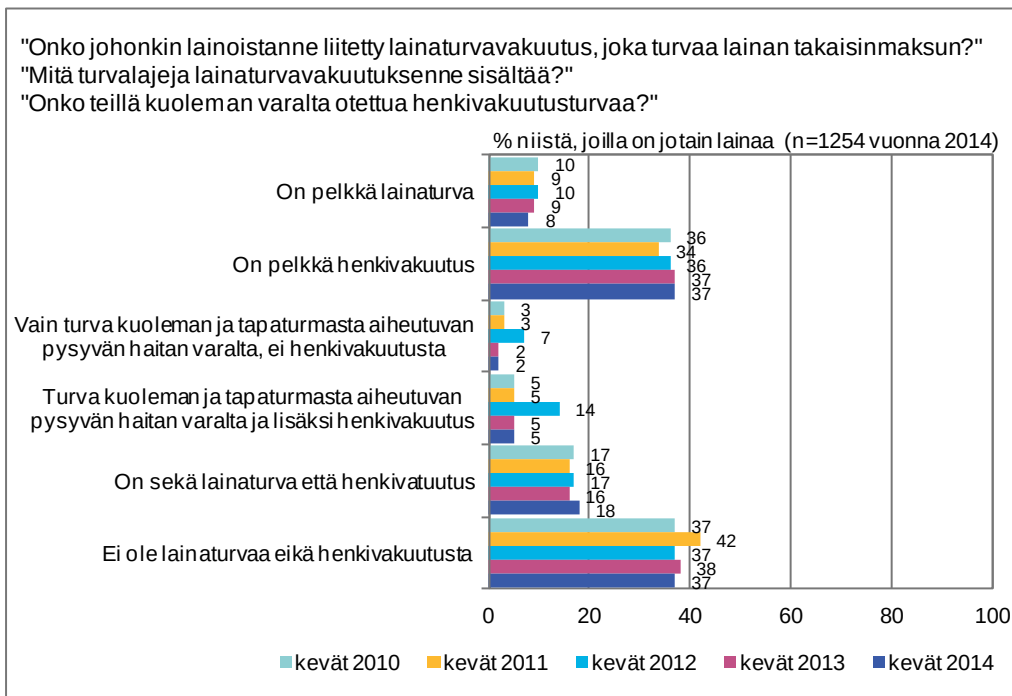
Kuvio 22c. Lainaturvavakuutusten turvalajit

Monella lainanottajalla on myös henkivakuutus, joka voi toimia talouden puskurina kuoleman varalta. Pelkkä henkivakuutus on 37 prosentilla kaikista lainaa tai luottoa ottaneista, kuten vuosi sittenkin. Sekä lainaturvan että henkivakuutuksen ottaneiden osuus on noussut parilla prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Pelkän lainaturvavakuutuksen ottaneiden osuus on ollut viime vuosina laskussa, ja on nyt kahdeksan prosenttia. Turvan kuoleman ja tapaturmasta aiheutuvan pysyvän haitan varalta kattavan lainaturvavakuutuksen ja henkivakuutuksen yhdistelmän omaavien sekä samantyyppisen lainaturvavakuutuksen ilman henkivakuutusta omaavien osuudet ovat viime kevään tasolla.

Niin ikään suunnilleen viimekeväisellä tasolla, 37 prosentissa, on niiden lainanottajien osuus, jotka eivät ole ottaneet lainaturvaa eivätkä henkivakuutusta. Keskimääräistä enemmän näitä, joilla ei ole lainaturvaa eikä henkivakuutusta, on eläkeläisten ja pienituloisten lainanottajien keskuudessa.

Kuvio 22d. Lainaturvan ja henkivakuutuksen yhdistäminen

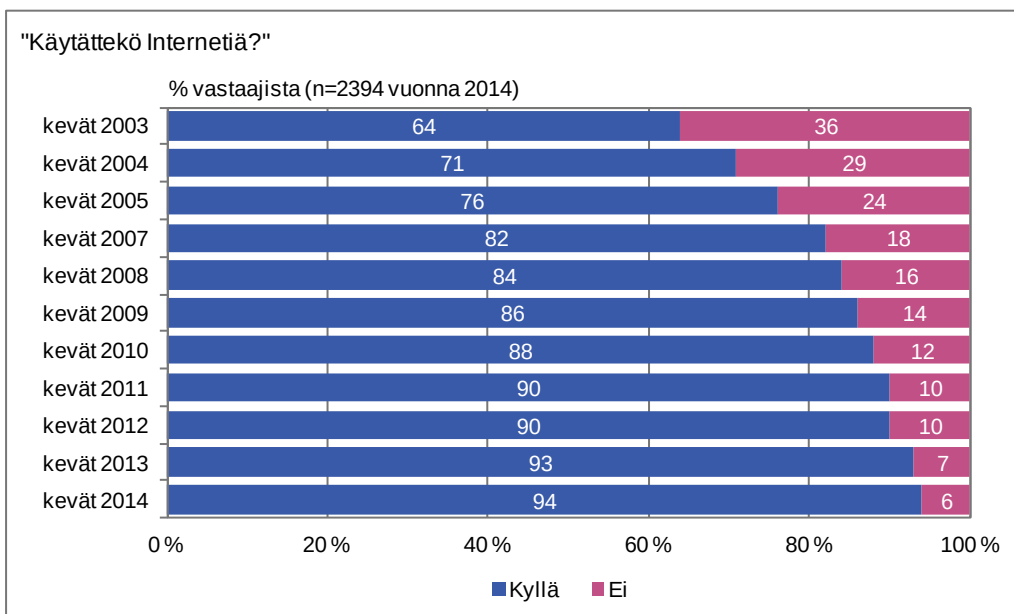

7 MAKSAMINEN

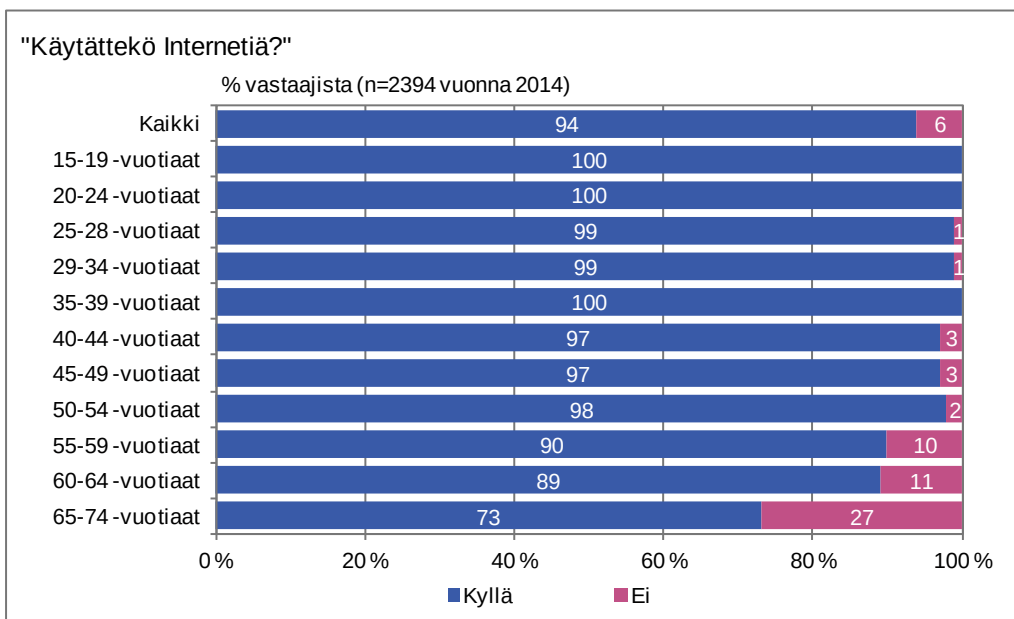
7.1 Internetin käyttö yleensä

Internetin käyttäjien osuus on edelleen kasvanut hivenen viimeisen vuoden aikana ja tällä hetkellä 94 prosenttia suomalaisista käyttää Internetiä vähintään silloin tällöin. Nyt jo melkein kaikki alle 55-vuotiaat käyttävät Internetiä vähintäänkin silloin tällöin. Internetin käyttäjien osuus on kasvanut viime keväästä edelleen yli 50-vuotiaiden keskuudessa. Tällä hetkellä 90 prosenttia 55-64 -vuotiaista ja 73 prosenttia 65-74 -vuotiaista käyttää Internetiä vähintään silloin tällöin ja osuudet ovat kasvaneet viime keväästä kolmella prosenttiyksiköllä.

Kuvio 23a. Internetin käyttäjät

Kuvio 23b. Internetin käyttäjät ikäryhmittäin

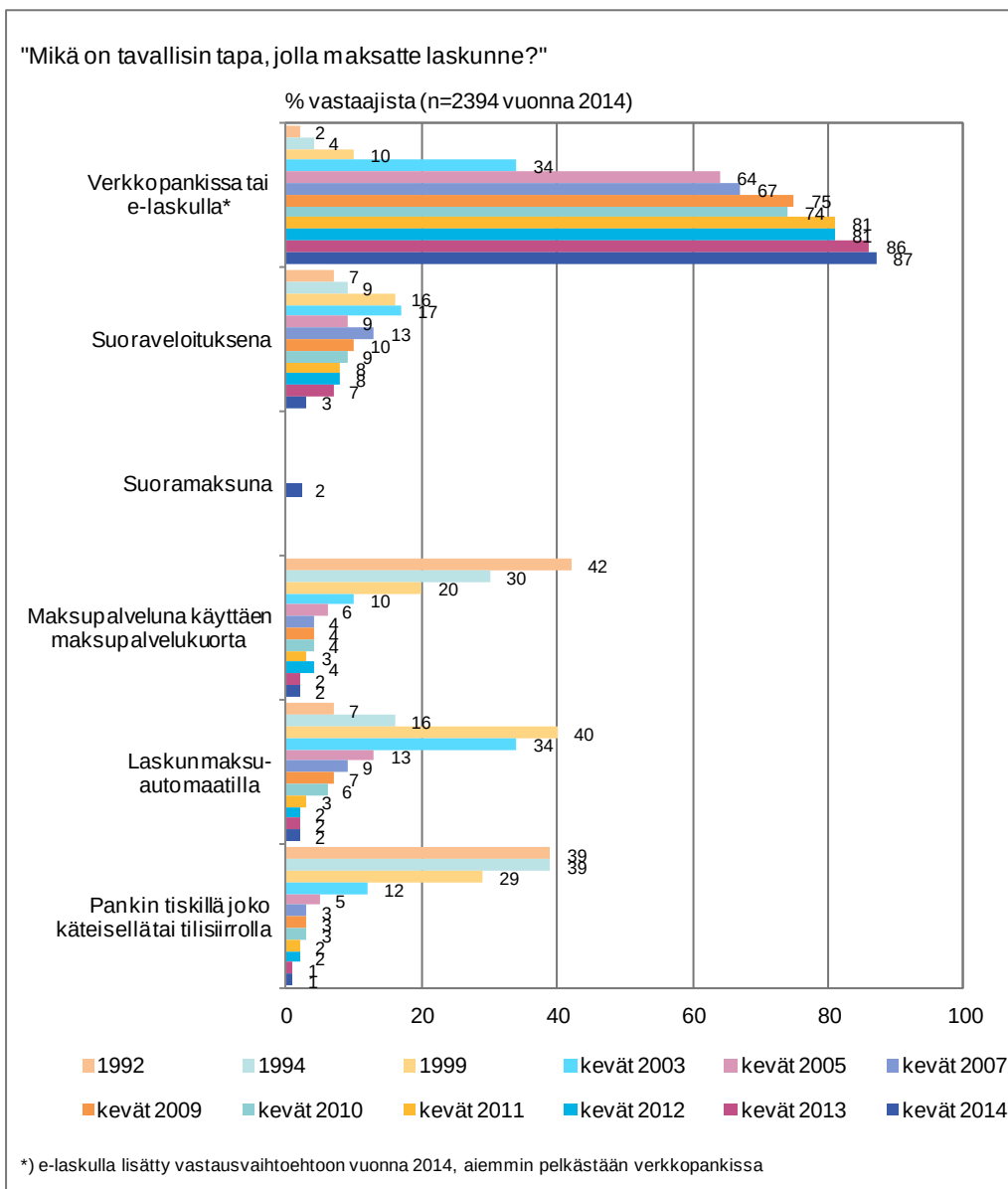

7.2

Laskunmaksutavat

Tutkimuksen pitkäaikainen laskunmaksutapoja koskeva seuranta kertoo hyvin suomalaisten pankkiasioinnissa vuodesta 1992 tähän päivään tapahtuneesta muutoksesta. Kehityksen taustalla on Internetin käytön voimakas kasvu. Kun 22 vuotta sitten vain kaksi prosenttia suomalaisista maksoi laskunsa pääasiassa verkkopankissa, tällä hetkellä verkkopankissa laskunsa maksaa 87 prosenttia. Verkkopankkia pääasiallisena maksutapanaan käyttävien osuus on noussut viime keväästä prosenttiyksikön verran.

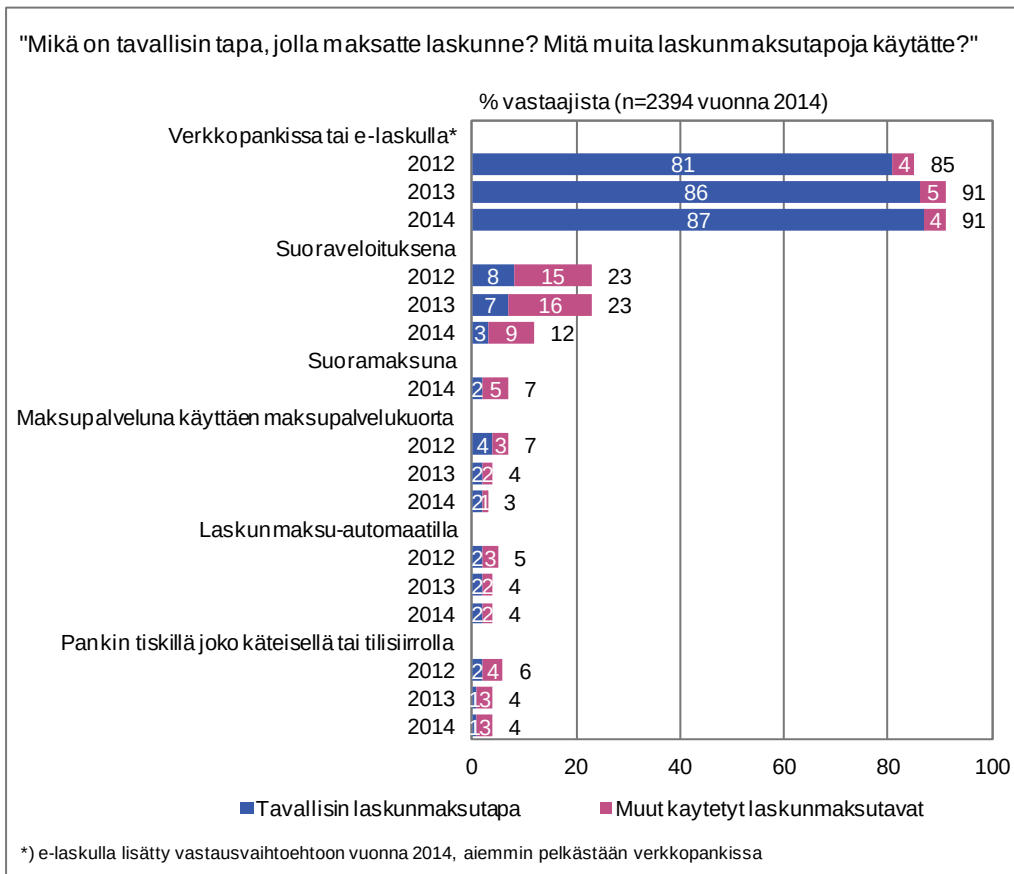
Kuvio 24a. Tavallisimmat laskunmaksutavat

Muiden laskunmaksutapojen käyttö tavallisimpana maksutapana vähenee sen sijaan koko ajan. Kaksi prosenttia suomalaisista maksaa laskunsa maksupalveluna käyttäen maksupalvelukuorta, ja yhtä suuri osuus käyttää tavallisimmin laskunmaksuautomaattia. Pankin tiskillä laskunsa maksaa vain prosentti suomalaisista. Osuudet ovat viime kevään tasolla.

Kansallinen suoraveloititus päättyi tammikuun 2014 lopussa. Aktiivisilla verkkopankin käyttäjillä sen korvaa e-lasku ja niillä, joilla ei ole käytössään verkkopankkia sen korvaa suoramaksu tai muu laskunmaksutapa. Tämän tutkimuksen haastattelut on tehty tammihelmikuussa 2014 ja tuolloin kolme prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä suoraveloitusta tavallisimpana laskunmaksutapanaan, suoramaksun osuus on kaksi prosenttia.

Kuvio 24b. Tavallisin ja muut laskunmaksutavat yhteensä

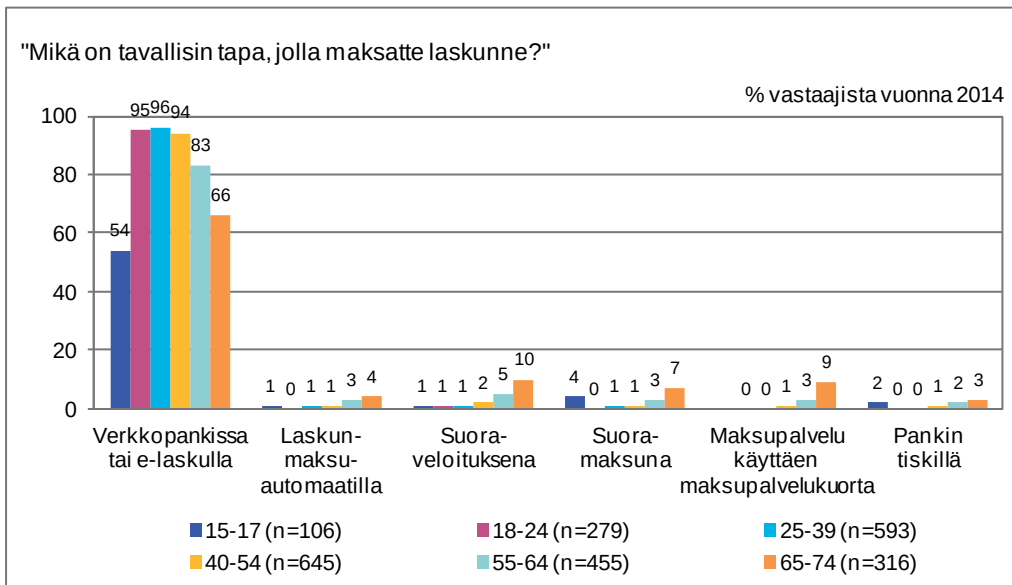
Verkkopankissa maksaminen on edelleen lisääntynyt kaikkien yli 50-vuotiaiden keskuudessa. Jo keskimäärin kaksi kolmasosaa 65-74 -vuotiaistakin on verkkopankin käyttäjiä. Vuoteen 2008 asti suoraveloitus oli 65-74 -vuotiaiden tavallisin laskunmaksutapa, mutta jo vuonna 2009 verkkopankin käyttö ohitti suoraveloituksen tavallisimpana laskunmaksutapana myös tässä ikäryhmässä.

Kaikista 18-54 -vuotiaista suomalaisista vähintään 95 prosenttia maksaa laskunsa pääasiallisesti verkossa kuten vuosi sittenkin. Alle 18-vuotiaista useimmat eivät vielä maksa itse laskuja, joten heidän vastauksensa koskevat oletettavasti ainakin osittain perheen laskunmaksutapoja, jos heillä on siitä tietoja. Ei osaa sanoa -vastausten osuus on alle 18-vuotiailla 39 prosenttia.

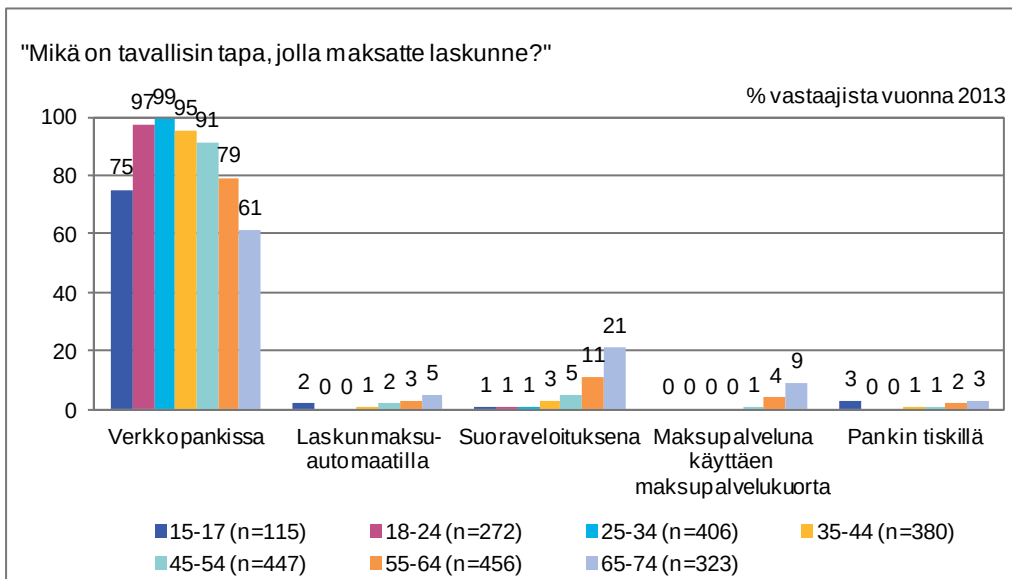
Kansallisen suoraveloituksen päättyminen vaikuttaa varmasti eniten 65-74 -vuotiaiden ikäihmisten laskunmaksutapoihin, vaikka jo viime kevään mittauksessa suoraveloituksen käyttö olikin viimeisen vuoden aikana vähentynyt erityisen selvästi tuossa ikäryhmässä. Tuolloin 21 prosenttia 65-74 -vuotiaista käytti pääasiallisena laskujen maksutapanaan suoraveloitusta, mutta osuus oli laskenut kuudella prosenttiyksiköllä kevään 2012 tasosta. Tä-

män tutkimuksen haastattelujen tekohetkellä, tammi-helmikuussa, suoraveloitusta kertoi käyttävänsä pääasiallisena maksutapanaan kymmenesosa 65-74 -vuotiaista. Suoramaksun käyttäjien osuus tässä ikäryhmässä on seitsemän prosenttia. Maksupalvelukuoren ja laskunmaksuautomaatin käytön sekä pankin tiskillä maksamisen osuudet ovat yli 65-vuotiailla viime kevään tasolla.

Kuvio 24c. Tavallisin laskunmaksutapa ikäryhmittäin 2014

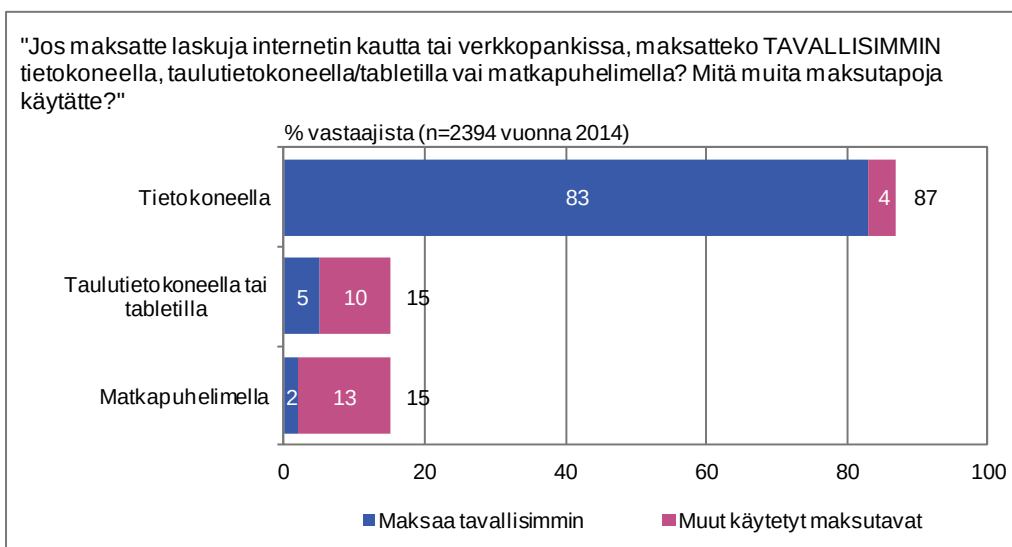
Kuvio 24d. Tavallisin laskunmaksutapa ikäryhmittäin 2013

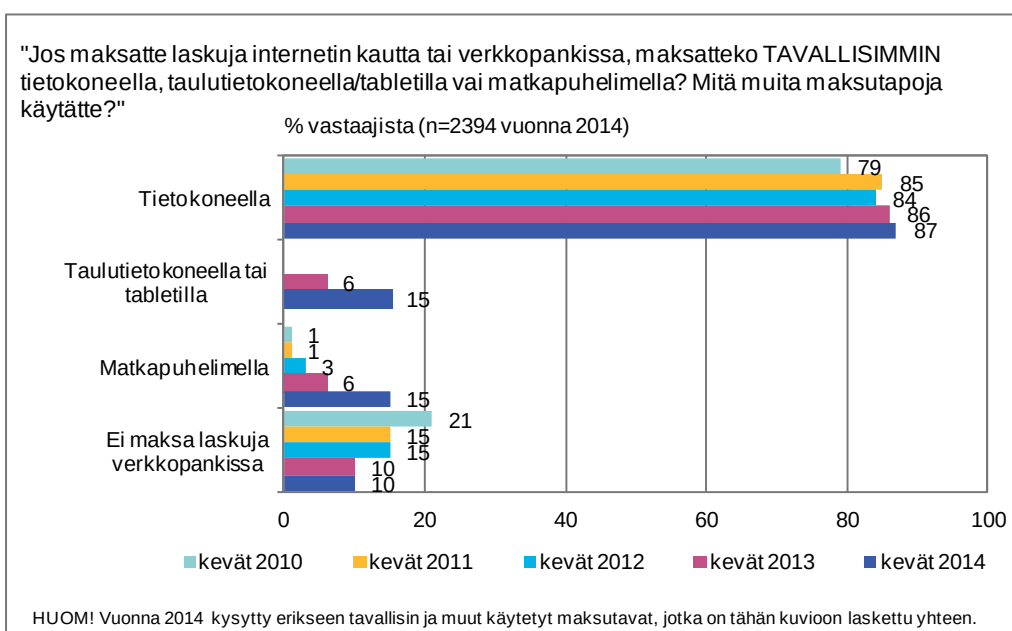
Mobiilipalvelujen käytön yleistymisen entisestään on muuttanut verkkopankin käyttötapoja. Verkkopankin käyttölaiteita koskeva kysymys muutettiin tämän vuoden tutkimuksessa kaksivaiheiseksi, eli kysyttiin erikseen tavallisin ja muut käytetyt verkkopankin käyttölaitteet. Tavallisimmin jollain mobiililaitteella, joko matkapuhelimella tai tablet-tietokoneella, verkkopankkia käyttää tällä hetkellä seitsemän prosenttia suomalaisista. Matkapuhelinta ja tablet-

laitteita käytetään verkkomaksamisessa paljon tietokoneen ohella ja myös ristiin keskenään. Tällä hetkellä jo 25 prosenttia suomalaisista käyttääkin niitä joko pääasiallisena tai toissijaisena verkkopankin käyttölaitteena. Vuosi sitten matkapuhelimella laskujaan maksavien osuus oli kuusi prosenttia, ja taulutietokoneella tai tabletilla laskunsa maksoi niin ikään kuusi prosenttia suomalaisista. Mobiililaitteilla laskujaan maksavat erityisesti 18-39 -vuotiaat. Matkapuhelinta laskujen maksamisessa tavallisimmin tai muuna maksutapana käyttävien yhteenlaskettu osuus nousee heidän keskuudessaan 28 prosenttiin. Tabletilla laskunsa tavallisimmin tai muutoin maksavien osuus on korkein 29-34 -vuotiaiden keskuudessa, 22 prosenttia.

Kuvio 25a. Verkkopankin käyttö tietokoneella, taulutietokoneella/tabletilla vai matkapuhelimella 2014

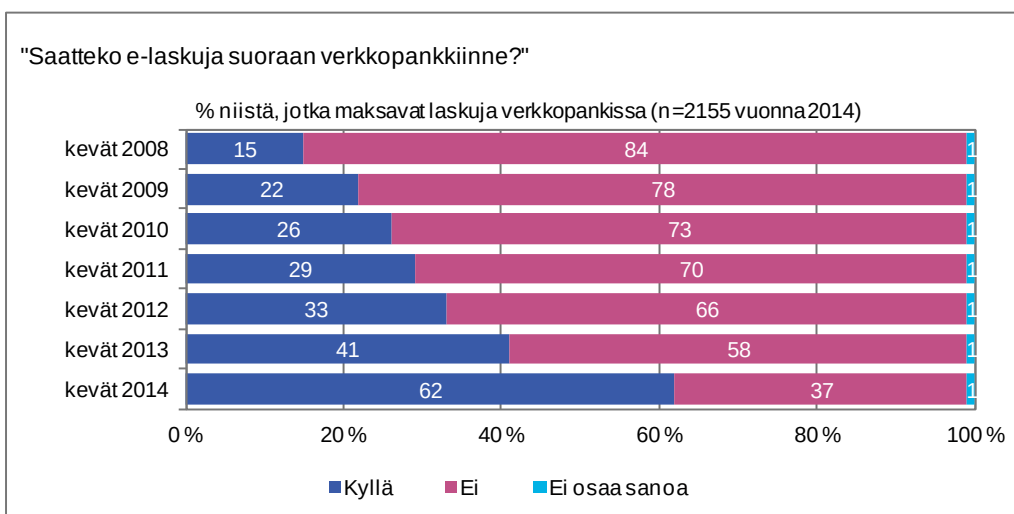
Kuvio 25b. Verkkopankin käyttö tietokoneella, taulutietokoneella/tabletilla vai matkapuhelimella eri vuosina

7.3 E-laskupalvelut

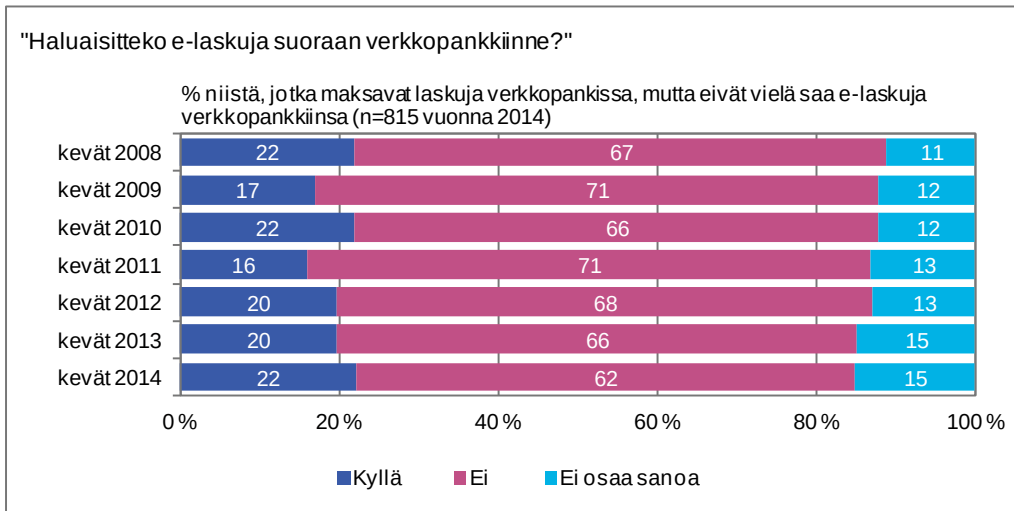
E-laskupalvelujen käyttö on kuluneen vuoden aikana kasvanut selvästi. Tähän on varmasti eniten vaikuttanut kansallisen suoraveloituksen päättymisen tammikuun 2014 lopussa. Verkkopankissa maksavista tällä hetkellä jo 62 prosenttia saa e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa. Viime keväänä heitä oli 41 prosenttia ja vuonna 2008 vain 15 prosenttia. E-laskupalveluiden käyttö on kasvanut viime keväästä vähintään 25 prosenttiyksiköllä kaikkien yli 50-vuotiaiden verkkopankissa maksavien keskuudessa. E-laskupalveluiden käyttö on noussut keskimääräistä yleisemmäksi eläkeläisten keskuudessa, mutta myös korkeammassa ammatiasemassa olevat ja korkeammin koulutetut sekä pääkaupunkiseutulaiset suosivat muita enemmän e-laskun käyttöä.

Kuvio 26a. Saako e-laskuja verkkopankkiin

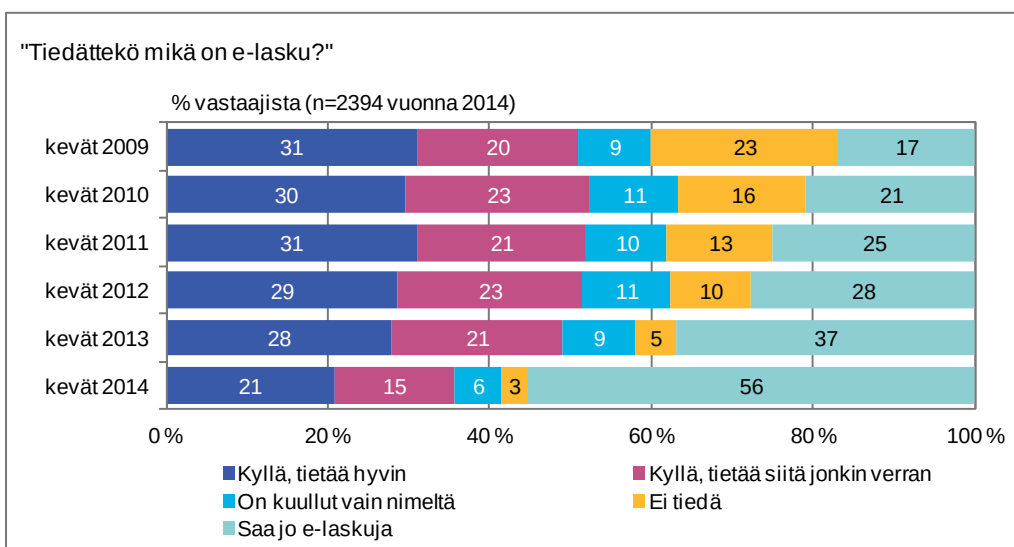
Kiinnostus e-laskupalveluita kohtaan on vaihdellut hieman vuodesta toiseen niitä aiemmin käyttämättömien, mutta kuitenkin verkkopankkia käyttävien keskuudessa. Kiinnostus on pysytellyt noin 20 prosentin tuntumassa, ja tälläkin hetkellä osuus on 22 prosenttia. Kiinnostus e-laskuja kohtaan on suurempaa korkeammin koulutettujen, suurituloisten ja opiskelijoiden keskuudessa sekä pääkaupunkiseudulla asuvilla. Keskimääräistä negatiivisemmin asiaan edelleen suhtautuvat pelkän peruskoulutuksen saaneet ja työväestöön kuuluvat. Näihin ryhmiin kuuluvista, aiemmin e-laskuja käyttämättömistä, verkkopankkia kuitenkin käyttävistä vastaajista, vain 17 prosenttia haluaisi saada e-laskuja suoraan verkkopankkiinsa.

Kuvio 26b. Haluaisiko e-laskuja verkkopankkiin

E-laskujen tunnettuus on, käytön lisääntymisen myötä, edelleen lisääntynyt viimeisen vuoden aikana. Tällä hetkellä 97 prosenttia suomalaisista tuntee e-laskun vähintäänkin nimeltä, ja vain kolme prosenttia ei tiedä siitä mitään. E-laskupalvelu on käytössä jo reilulla puolella suomalaisista, 21 prosenttia tietää hyvin, mikä e-lasku on, lähes joka kuudes tietää siitä jonkin verran ja kuusi prosenttia on kuullut siitä nimeltä. E-laskun tunnettuus on lisääntynyt eniten alle 20-vuotiaiden nuorten keskuudessa. E-laskupalvelujen tunnettuus on kuitenkin edelleen keskimääräistä alhaisempaa etenkin alle 18-vuotiailla, mutta myös yli 70-vuotiailla. Alle 18-vuotiaista vasta pieni osa maksaa itse laskuja.

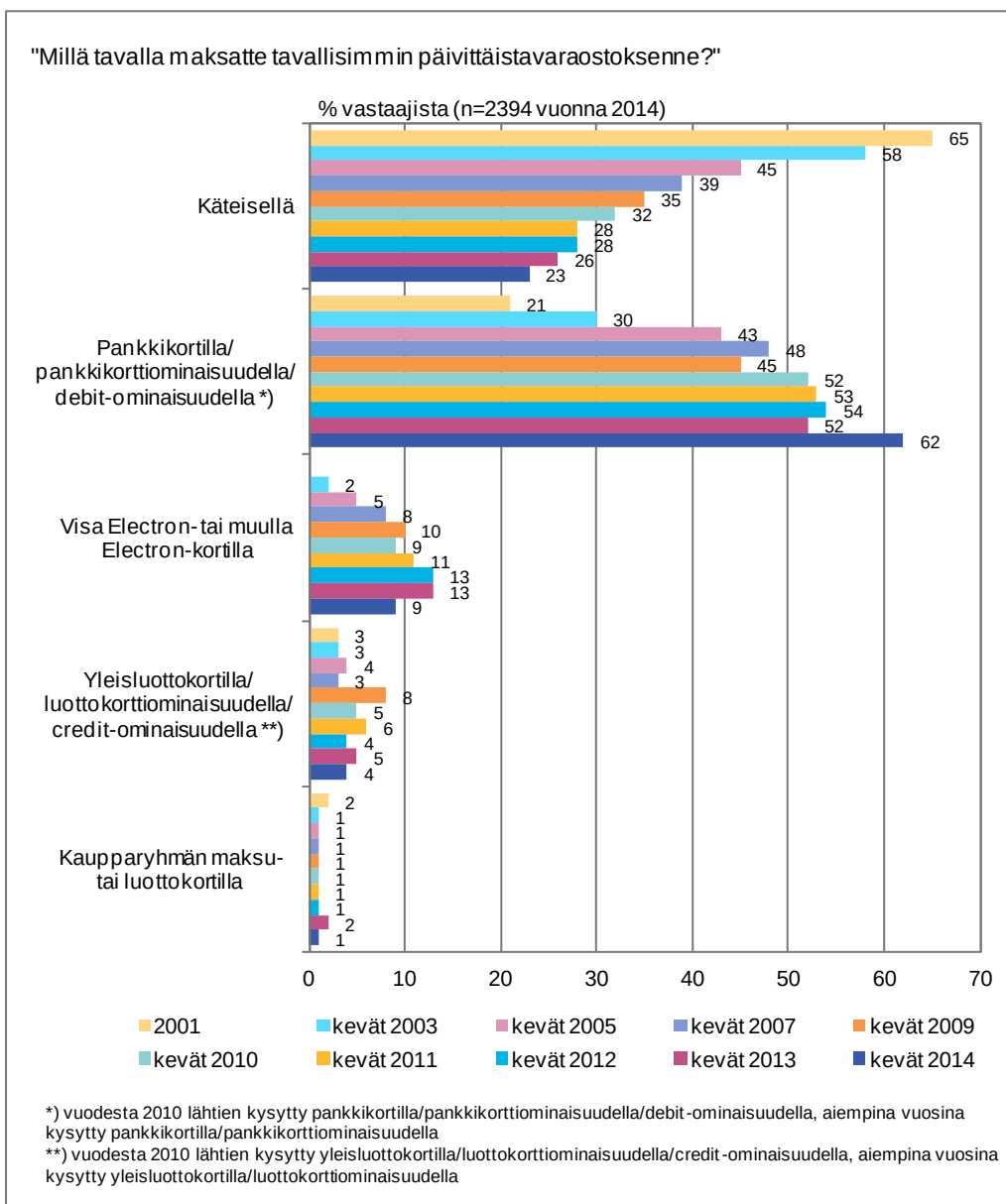
Kuvio 26c. E-laskujen tunteminen

7.4 Päivittäistavaraostosten maksaminen

Tällä hetkellä jo 76 prosenttia suomalaisista maksaa ostoksensa tavallisimmin jollakin maksukortilla. Maksukorteilla maksavien osuus on kasvanut neljällä prosenttiyksiköllä viime vuodesta. Kasvu on tapahtunut erityisesti pankkikortilla maksavien osuudessa, joka on nyt kymmenen prosenttiyksikköä viimekeväistä korkeampi. Yleisluottokortilla ja kaupparyhmän maksu- tai luottokortilla maksaminen on sen sijaan vähentynyt hieman. Visa Electron tai muulla Electron-kortilla maksavien osuus sitä vastoin on laskenut enemmän, neljällä prosenttiyksiköllä viime kevään 13 prosentista 9 prosenttiin. Käteisellä maksavien osuus jatkaa edelleen laskuaan. Tällä hetkellä käteisellä maksaa tavallisimmin 23 prosenttia suomalaisista, vuosi sitten 26 prosenttia.

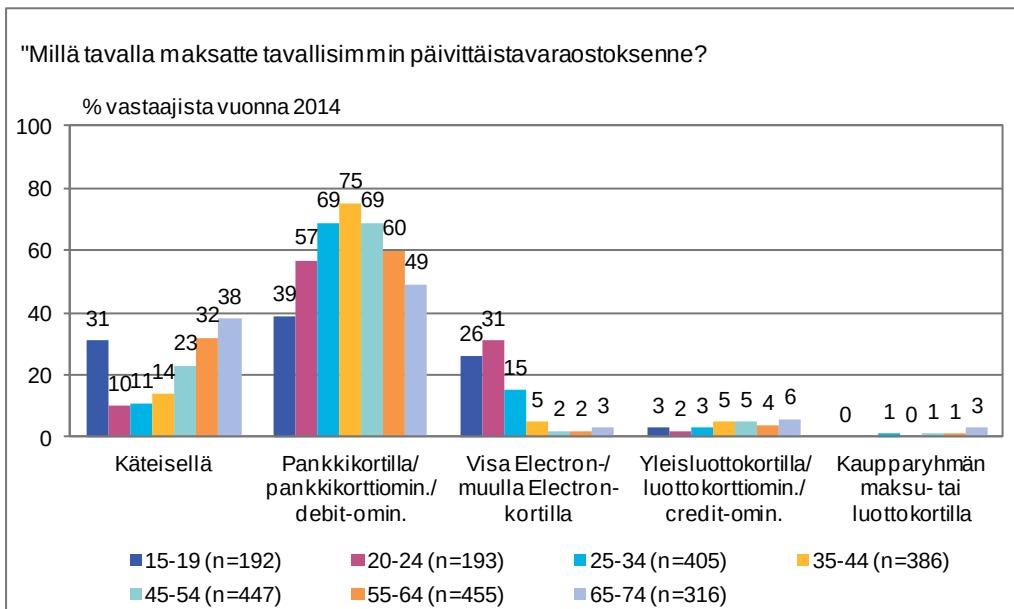
Kuvio 27a. Päivittäistavaraostosten tavallisin maksutapa

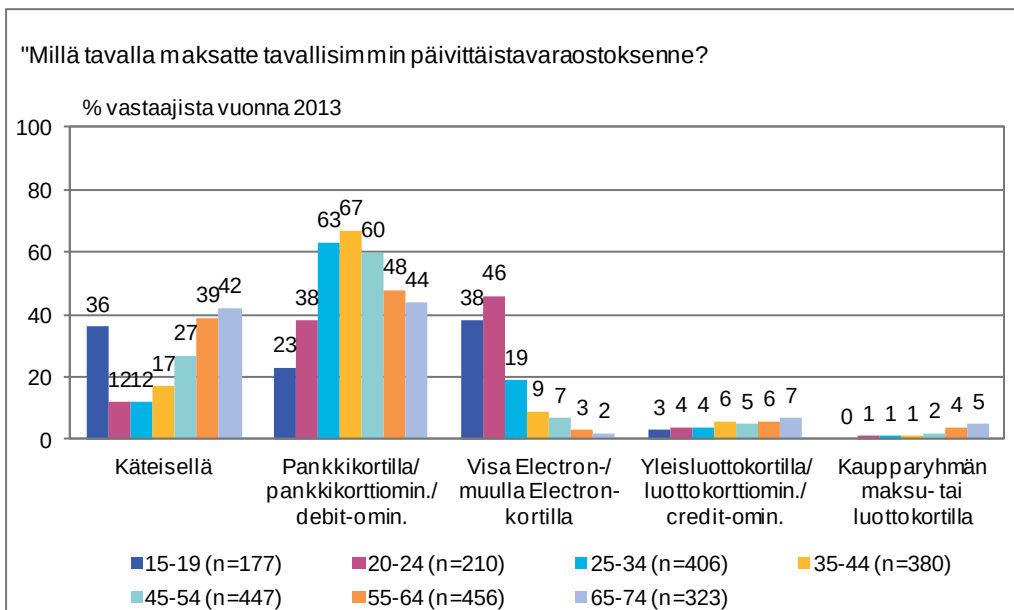
Pankkikortti on nykyisin yleisin maksutapa kaikilla yli 18-vuotiailla suomalaisilla. Yli 70 prosenttia 29-54 -vuotiaista, yli puolet 20-28 -vuotiaista ja 55-69 -vuotiaista ja yli 40 prosenttia 18-19 -vuotiaista sekä 70-74 -vuotiaista maksaa ostoksensa tavallisimmin juuri pankkikortilla. Käteisen käyttö taas on keskimääräistä tavallisempaa yli 65-vuotiailla sekä toisaalta alle 18 -vuotiailla, joilla ei ole vielä mahdollisuutta saada pankkikorttia. Pankkikortin käyttö on lisääntynyt viime kevään tasosta etenkin kaikilla alle 28-vuotiailla nuorilla.

Alle 29-vuotiaiden pankkikortin käytön lisääntymisen myötä on heidän Visa Electron- tai muiden Electron-korttien käyttönsä vastaavasti vähentynyt. Electron-korttien käyttö on kuitenkin edelleen keskimääräistä yleisempää kaikkien alle 29-vuotiaiden keskuudessa, vaikka niillä tavallisimmin ostoksensa maksavien nuorten osuus onkin laskenut viime kevään 38 prosentista 26 prosenttiin.

Kuvio 27b. Päivittäistavaraostosten tavallisin maksutapa ikäryhmittäin 2014

Kuvio 27c. Päivittäistavaraostosten tavallisin maksutapa ikäryhmittäin 2013

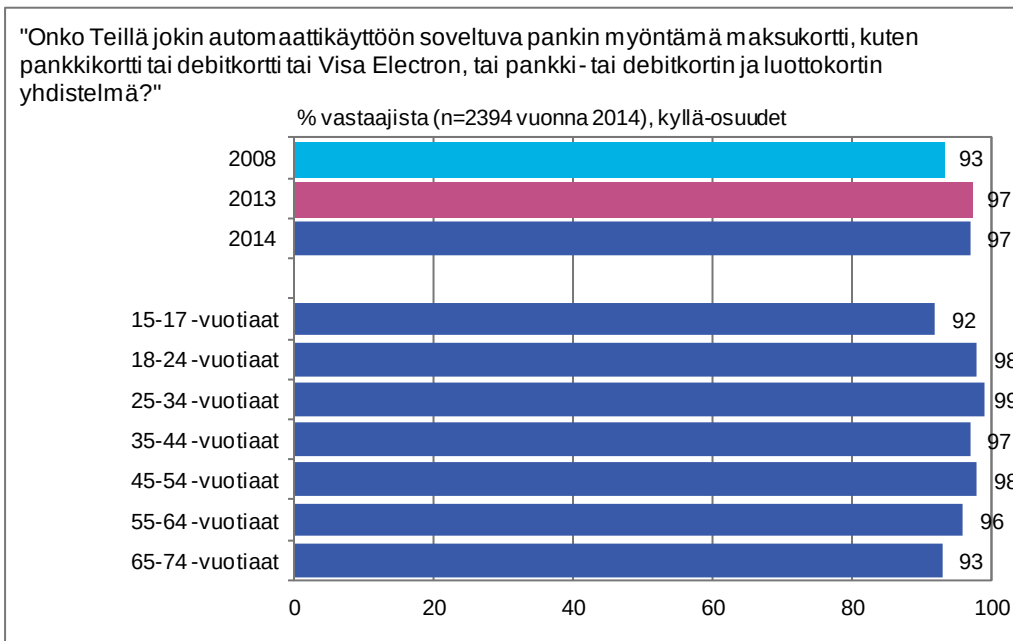
8 KÄTEISEN RAHAN NOSTAMINEN

Tälläkin kerralla selvitettiin, mistä tavallisimmin nostetaan käteistä rahaa. Lisäksi kysyttiin, onko vastaajalla jokin automaattikäyttöön soveltuva pankin myöntämä maksukortti, kuten pankkikortti tai debitkortti tai Visa Electron, tai pankki- tai debitkortin ja luottokortin yhdistelmä. Uutena asiana selvitettiin lisäksi sitä, onko vastaajalla pankin myöntämässä maksukortissaan lähimaksuominaisuus, ja jos on niin onko sitä käytetty.

8.1 Automaattikäyttöön soveltuva pankin myöntämä maksukortti

Kuten vuosi sittenkin 97 prosentilla kaikista 15-74 -vuotiaista suomalaisista on käytössään jokin automaattikäyttöön soveltuva pankin myöntämä maksukortti. Vuonna 2008 osuus oli 93 prosenttia. Vähiten kortin omistajia on kaikkein iäkkäimpien sekä toisaalta kaikkein nuorimpien joukossa, mutta näissäkin ryhmissä osuus on yli 90 prosenttia.

Kuvio 28a. Onko automaattikäyttöön soveltuva maksukortti

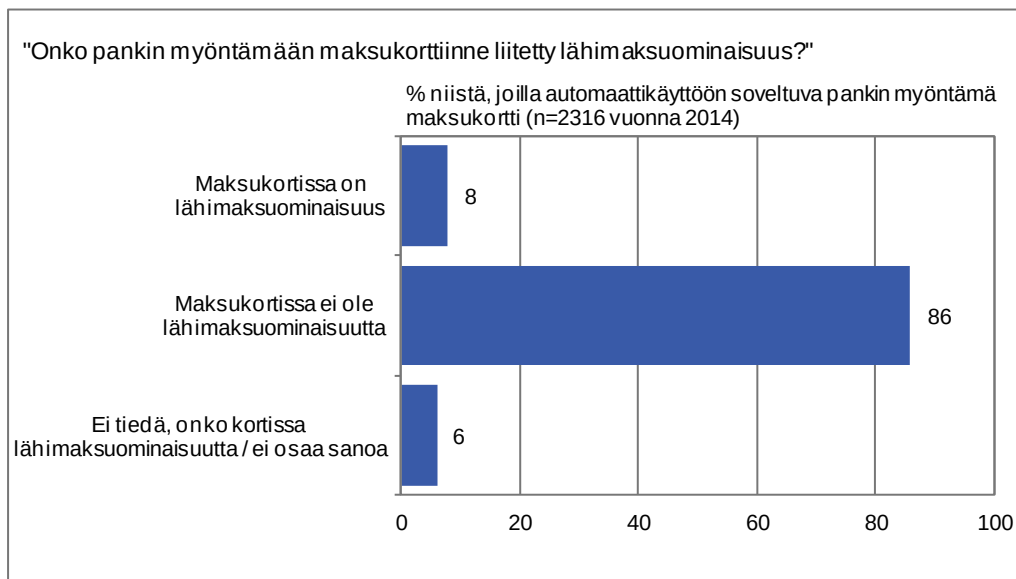

8.2 Pankin myöntämään maksukorttiin liitetty lähimaksuominaisuus

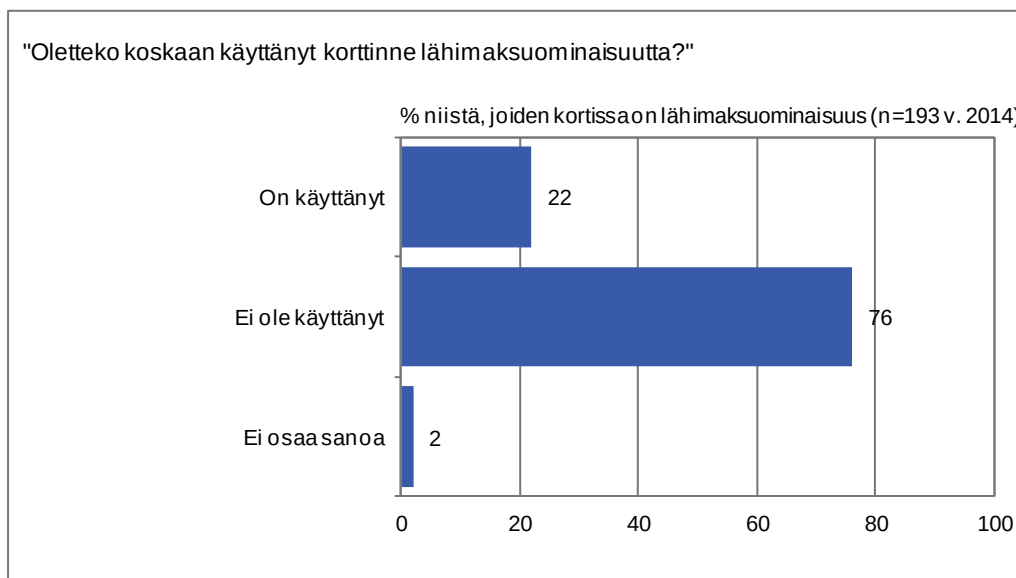
Tällä kertaa uutena kysymyksenä kysyttiin myös maksukorttiin liitetyn lähimaksuominaisuuden yleisyyttä ja käyttöaktiivisuutta. Niistä suomalaisista, joilla on jokin pankin myöntämä maksukortti, kahdeksalla prosentilla on kortissaan lähimaksuominaisuus. Tällöin kaupan kassalla maksettaessa tunnuslukua ei aina tarvitse näppäillä maksupääätteeseen, vaan maksaminen voi tapahtua viemällä kortti parin sentin päähän maksupääteestä. Kuusi prosenttia vastaajista ei tiedä, onko kortissa lähimaksuominaisuutta. Epätietoisia on keskimääräistä enemmän alle 18-vuotiaiden nuorten ja eläkeläisten keskuudessa.

Niistä, joilla on maksukortissaan lähimaksuominaisuus, reilu viidennes on käyttänyt tätä ominaisuutta. Lähimaksuominaisuutta käyttäneitä on keskimääräistä enemmän alle 29-vuotiaiden nuorten keskuudessa.

Kuvio 28b. Onko pankin myöntämään maksukorttiin liitetty lähimaksuominaisuus

Kuvio 28c. Lähimaksuominaisuuden käyttäminen

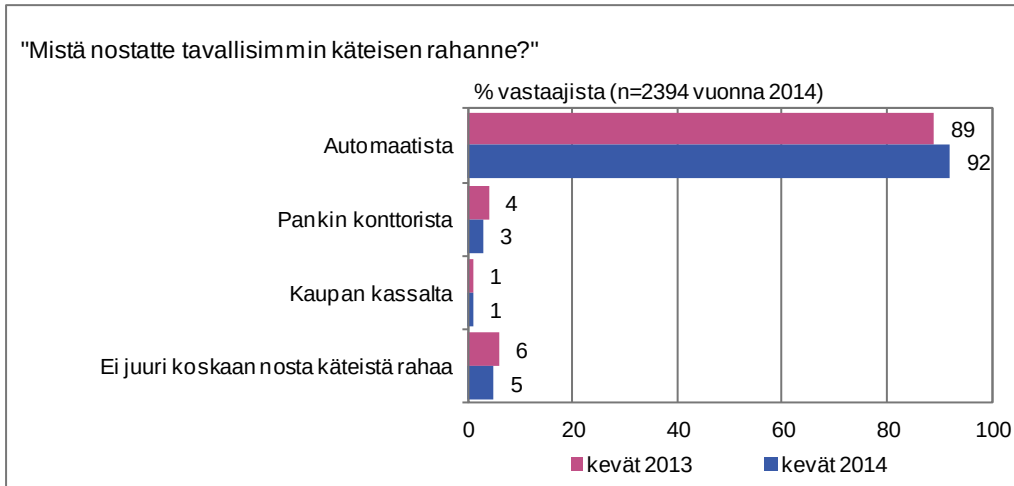
8.3

Käteisen rahan nostotavat

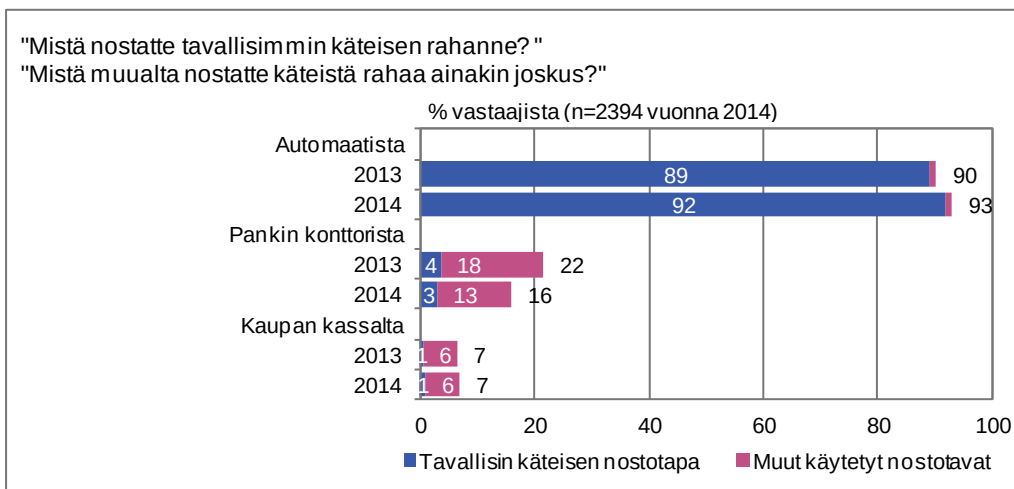
Runsa yhdeksän kymmenestä suomalaisesta nostaa käteistä rahaa ainakin joskus pankkiautomaatista. Tavallisimmin automaatista nostavia on 92 prosenttia kaikista 15-74-vuotiaista ja osuus on kasvanut viime keväästä kolmella prosenttiyksiköllä. Pankin konttorista käteistä tavallisimmin nostavia on kolme prosenttia. Kun siihen lasketaan yhteen ainakin joskus pankin konttorista käteistä nostavat, on pankkikonttorista käteistä nostavia tällä hetkellä aiempaa vähemmän eli 16 prosenttia, kun vuosi sitten osuus oli 22 prosenttia. Kaupan kassalta käteisen nostaminen on edelleen harvinaista. Nytkin vain prosentti suomalaisista käyttää sitä tavallisimpana käteisen nostotapanaan ja vähintään joskus kaupan

kassalta nostavia on yhteensä seitsemän prosenttia. Viisi prosenttia suomalaisista sanoo, ettei juuri koskaan nosta käteistä rahaa.

Kuvio 29a. Tavallisin käteisen nostotapa

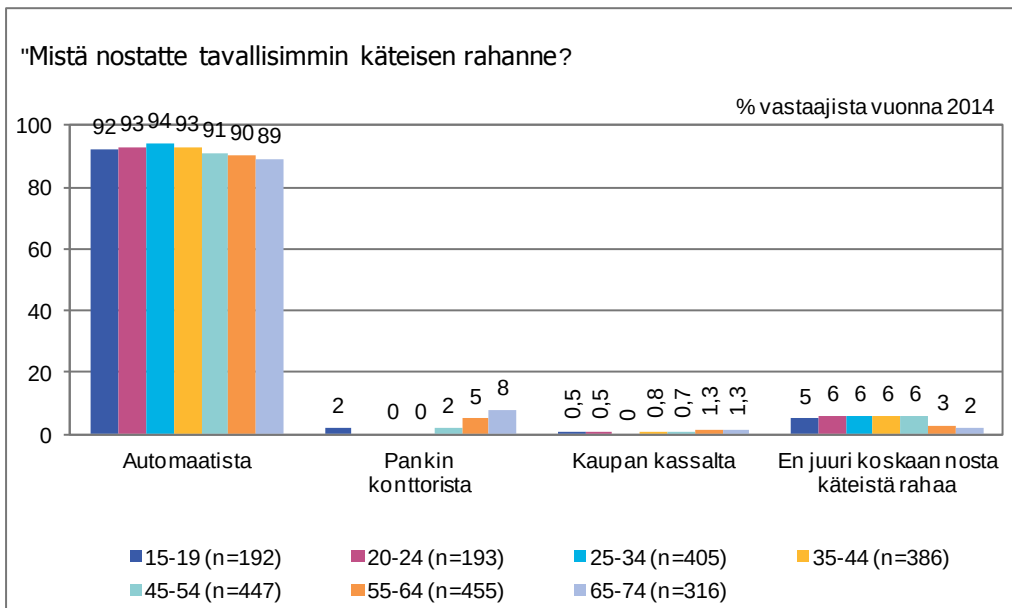

Kuvio 29b. Käteisen nostotavat yhteensä

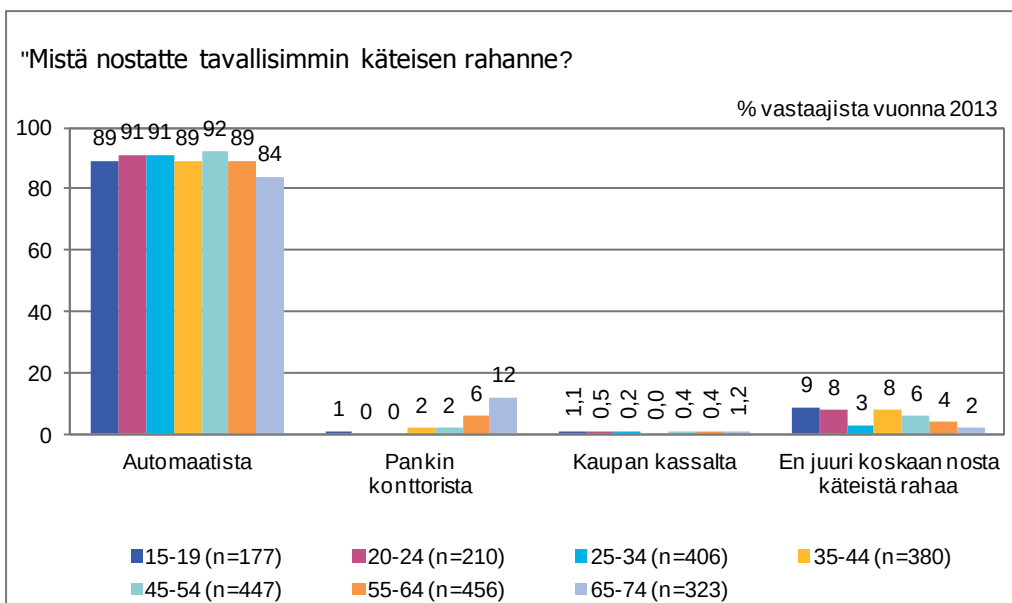

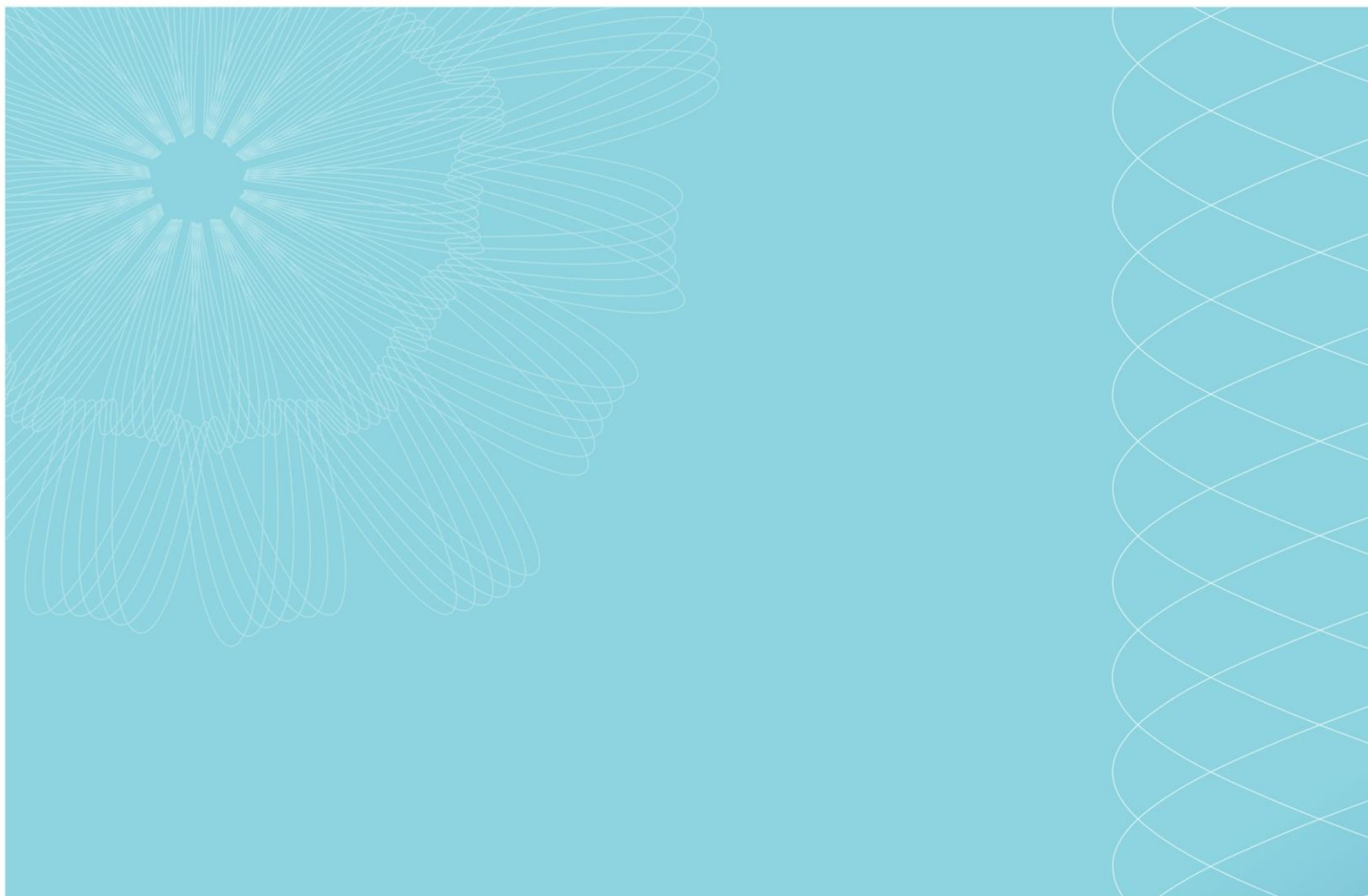
Käteisen nostaminen pankin konttorista on edelleen keskimääräistä yleisempää 65-74 -vuotiaiden keskuudessa, mutta tässäkin ikäryhmässä käteisen tavallisimmin pankin konttorista nostavien osuus on laskenut kahdeksaan prosenttiin viime kevään 12 prosentista. Jos mukaan lasketaan ainakin joskus pankin konttorista nostavat, nousee osuus 26 prosenttiin kaikkien 60-74 -vuotiaiden keskuudessa. Osuus on kuitenkin laskenut selvästi viime kevään 32 prosentista. Käteisen nostaminen pankkiautomaatista on lisääntynyt viime kevääseen verrattuna eniten 70-74 -vuotiailla ikäihmisillä ja toisaalta alle 18-vuotiailla nuorilla.

Kuvio 29c. Tavallisin käteisen nostotapa ikäryhmittäin 2014

Kuvio 29d. Tavallisin käteisen nostotapa ikäryhmittäin 2013

FK | Finanssialan Keskusliitto
Bulevardi 28
00120 Helsinki
www.fkl.fi

FK | Finanssialan Keskusliitto

